GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İSPANYOL GRİBİ'NE TÜRKİYE'DEN BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Osman Vedüd EŞİDİR
Dr. Gökhan BAK

İKSAD
Publishing House

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İSPANYOL GRİBİ'NE TÜRKİYE'DEN BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Osman Vedüd EŞİDİR

Dr. Gökhan BAK

2020

İKSAD Publishing House

Copyright © 2020 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social
Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2020©

ISBN: 978-605-7811-95-0
Cover Design: İbrahim KAYA
May / 2020
Ankara / Turkey
Size = 14,8 x 21 cm

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **1**

YAZAR BİLGİLERİ **3**

GİRİŞ **5**

BİRİNCİ BÖLÜM:

SALGIN HASTALIKLAR VE İSPANYOL GRİBİ **8**

İKİNCİ BÖLÜM:,

YAZILI BASINDA İSPANYOL GRİBİ KONULU HABERLER **16**

2.1. 1970'li Yıllarda Yayımlanan Haberler 17

2.2. 1990'lı Yıllarda Yayımlanan Haberler 21

2.3. 2000'li Yıllarda Yayımlanan Haberler 26

2.4. 2010'lu Yıllarda Yayımlanan Haberler 59

2.5. Araştırma Bulgularının Frekans-Yüzde Dağılımı 67

SONUÇ VE ÖNERİLER **69**

KAYNAKÇA **75**

EKLER **79**

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ OSMAN VEDÜD EŞİDİR

1977 yılında Elazığ'da doğdu. Ortaöğrenimini 1995'te Elâzığ Anadolu Lisesi'nde, lisans öğrenimini 2000'de İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde tamamladı. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi programında yüksek lisans, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik programında doktora öğrenimini tamamladı. Bir dönem devlet memurluğu yapan ve halı ticareti ile iştigal eden Eşidir; aralarında 32. Gün, Pana Film, TRT İstanbul Haber Merkezi, Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü, Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin de bulunduğu farklı yerlerde çalıştı. Halen Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

DR. GÖKHAN BAK

1981 yılında Rize'de doğdu. 2017 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Doktora programından mezun oldu. İkinci doktora çalışmasına Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngilizce İşletme Doktora programında devam etmektedir.

GİRİŞ

Çalışmamızda pandemik hastalık olarak değerlendirilen İspanyol Gribi'nin yazılı basında nasıl sunulduğu incelenmiştir. Dünyada milyonlarca insanın bu hastalığa yakalandığı, Birinci Dünya Savaşı sırasında, savaştan daha fazla ölümlere yol açtığı tahmin edilen İspanyol Gribi'nin yazılı basında sunumunun bu hastalığa ne kadar önem verildiğinin de bir göstergesi olduğu değerlendirilerek araştırma tamamlanmıştır.

Literatür taramasına bakıldığında salgın hastalıklar konusunda birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Salgın hastalıklar içerisinde önemli bir yer edinen ve ülkeleri etkisi altında bırakan İspanyol Gribi'nin yazılı basında nasıl sunulduğunu gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda literatüre katkıda bulunmak amacıyla araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. "İçerik çözümlemesi, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir" (Geray, 2011:151). İletişim alanında sıklıkla kullanılan bu yöntemle medya içeriğinde gözlemler

yapılmaktadır (Stempel, 2003:103). Aynı zamanda diğer okuyucuların da bilgisine ve yorumuma nesnellik katar. Yorumların ışığında çıkarımlar yapılarak çalışma tamamlanır (Bilgin, 2014:1) Araştırmanın hedefine yönelik örneklem belirlenmiştir. Bu örneklem içerisinde yer alan haberler kategorilerine ayrılarak, yüzde-frekans dağılımları hesaplanmıştır. Daha sonra oluşturulan tablolar üzerinden yorumlarla çıkarımlar yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İspanyol Gribi'nin yazılı basında nasıl sunulduğunu göstermek amacıyla araştırma yapılmıştır. Pandemik hastalıklar arasında kuş gribi, domuz gribi, SARS, Ebola, HIV ve Aids'in yanı sıra, İspanyol Gribi de bulunmaktadır. Yazılı basında bir haberin sunumu, medyanın yapılan haberlere olan bakış açısını ve tutumunu ortaya koymaktadır. Aynı şekilde yazılı basının İspanyol Gribi'ne bakış açısı ve tutumu ortaya konmak istenmiş, 1970'lerden günümüze İspanyol Gribi'nin haberlere nasıl yansıdığı araştırılmıştır.

Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Sınırlılıkları

Pandemik hastalıklarla ilgili çıkan haberler araştırmanın evrenini, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen İspanyol Gribi haberleri de örneklemini oluşturmaktadır. Basın İlan Kurumu resmi internet sayfasında gerek yaygın gerekse yerel süreli gazeteler yer almaktadır. Araştırma için 1970 yılından itibaren günümüze değin yayımlanan gazetelerden basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak Cumhuriyet gazetesi seçilmiştir. Araştırmanın sınırlılığını da ortaya koyan 01.01.1970-01.04.2020 tarih aralığında yer alan İspanyol Gribi haberleri Cumhuriyet gazetesi örnekleminde incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM:

SALGIN HASTALIKLAR VE İSPANYOL GİRİBİ

Salgın hastalıklar dünya üzerinde görülme durumuna göre farklı tanımlar almaktadır. Bu hastalığın salgın durumu bir grup insanda, bir toplumda ya da bir bölgede yaşanıyorsa bu durum epidemi olarak bilinmektedir. Eğer daha geniş bir alanı kaplayacak şekilde dünya üzerindeki birçok ülkede veya kıtada yani daha geniş bir alanda bu salgın hastalıklar görülüyorsa pandemi adını almaktadır (URL-1).

Doğal afetler, sağlıksız ortamlar, göçler, yeterli sağlık personelinin olmaması, alt yapı eksikliği, savaşlar, ekolojik dengenin bozulması gibi etkenler salgın hastalıkların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Salgın hastalıklar ilkçağlardan itibaren devletleri ve toplumları etkisi altında bırakarak; askeri, siyasi, ekonomik ve sosyal birçok yönden olumsuz etkilemiştir (Özdemir, 2019:12).

Dünya tarihinde birçok salgın hastalık yer almaktadır. Bu kayıtlı salgın hastalıklardan ilki M.Ö. 14. yüzyılda Hitit Uygarlığı döneminde 20 yıl sürdüğü bilinen veba salgınıdır. Bu salgının halkı perişan ettiği döneme ait tablette de belirtilmiştir (Youngerman, 2008:14).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) hastalıkların pandemi olarak değerlendirilmesi için 3 kriteri baz almaktadır. Yani dünya üzerinde görülen hastalıkların bir pandemi olması için; hastalığın yeni bir virüs olması, insanlara kolayca bulaşabilmesi ve bu hastalığın insandan insana sürekli ve kolay bir şekilde geçmesi gerekmektedir. 2009 yılında domuz gribi bu şartları taşıdığından pandemik hastalık olarak ilan edilmiş ve yüz binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Hastalıkların insanların ölümüne yol açması tek başına pandemi olarak değerlendirilmesine yetmez. Bu hastalığın aynı zamanda bulaşıcı olması ve kolayca insandan insana geçmesi gerekmektedir (URL-2).

Dünya tarihine bakıldığında; kara veba, kolera, grip, tifo, domuz gribi ve Covid-19 göze çarpan epidemiler ve pandemiler olarak bilinmektedir (URL-3). 14. yüzyılda Avrupa nüfusunun yaklaşık üçte birini öldüren veba salgını, Orta Asya'dan başlayarak Avrupa'ya kadar sıçramıştır. Salgın kitlesel ölümlere yol açtığı ve dehşet verici seviyede insanları etkilediği için Kara Ölüm olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca bu salgın ekonomik, toplumsal, ticari hayatı olumsuz etkilemiştir. Bu salgına yiyecek kıtlığı da eklenerek hayat çekilmez hal almıştır (Yolun, 2012:26).

Cüzzam, kolera, frengi ve çiçek gibi salgın hastalıkların savaşlar ve göçler yoluyla yayıldığı Osmanlı Devleti'ni ekonomik yönden zararlar verdiği, hastalıkların tedavisine Tanzimat döneminden sonra başlandığı, karantina tedbirleri alınarak halkın bilinçlendirildiği, bu mücadeleler için bütçe ayrıldığı ve ekonomiyi ciddi ölçüde etkilediği incelenmiştir (Özdemir, 2019:90).

Sık sık kusma ve ishal ile başladığı görülen kolera, Asya kolerası olarak da bilinmektedir (Yaşayanlar, 2018:50). Kolera, 19. yüzyılda veba salgınından daha ölümcül hal almış ve sağlık konusunda yeni yapılanmalara ihtiyaç duyulmuştur (Bakar, 2017:246). Kolera salgınları 19. yüzyılda dünyanın her tarafını etkilemiş ve ilk vakalar 1817 yılında görülmüştür. Hindistan'da görev yapan İngiliz hekimlerin verdiği bilgiler ışığında; ilk vakanın Bengal yakınlarında bir kasabada ortaya çıktığı, hastanın acil yardım için geldiğinde sebepsiz başlayan karın ağrısı şikayetinde bulunduğu, akabinde halsizlik ve nabzının son derece düştüğü ertesi gün de yaşamını yitirdiği görülmüştür (Gültekin, 2016:7).

“Tifo, özellikle sağlıksız içme sularından bulaşan bir hastalıktır. Su kuyuları ve kanallarına lağım ve diğer kanalizasyon sularının karışmasıyla hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Osmanlı belgelerinde “illet-i tifo” şeklinde de geçmektedir” (Sarıköse, 2013:46).

Yirminci yüzyılın başlarında yaşanan büyük salgınlardan biri de İspanyol Gribi’dir. 1918-1920 yılları arasında yaşanan bir salgındır. O dönem dünya nüfusu 2 milyardan azdır ve nüfusun üçte biri bu hastalığa yakalanmıştır. Aynı dönem Birinci Dünya savaşı devam etmektedir. Bu salgının bu savaştan daha fazla can adlığı düşünülmekte ve 50 milyona yakın kişinin ölümüne yol açtığı tahmin edilmektedir (URL-4).

İspanyol gribine yakalananlar arasında Amerikan Başkanı Woodrow Wilson, Büyük Britanya Başbakanı Llyoyd George, Fransa Başbakanı Georges Clemenceau ve Alman Şansölyesi Max Von Baden’in de bulunması göze çarpmaktadır (Crosby, 1977:9).

Covid-19 yani koronavirüs etkisini halen dünyanın birçok yerinde göstermektedir. Hastalık kısa sürede dünyanın birçok yerine yayılmış, insandan insana kolayca bulaşma özelliği taşımış olması nedeniyle pandemi olarak görülmüştür. Dünya

Sağlık Örgütü, 11 Mart 2020 tarihinde yaptığı basın toplantısında, Çin'de ortaya çıkan ve pek çok ülkeye yayılan koronavirüsü pandemi ilan etmiştir. 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla 114 ülkede, 118 bin vaka görüldüğü ve 4 bin 291 kişinin hayatını kaybettiği açıklanmıştır. Ayrıca virüsün yayılma hızının, ciddiyetinin ve yetkili kişilerin gerekli önlemleri almamasının vaka ve ölüm sayılarını giderek artıracağı da ifade edilmiştir (URL-5).

Haber kağıtları ve haber mektupları, Avrupa'da 14. yüzyıldan itibaren gazetenin öncüleri olarak hem bilgi toplama hem de ticari sorunları çözüme ulaştırma amaçlı kullanılmıştır (Tokgöz, 1981:63). Günümüzde de birçok toplumsal olay gazeteler aracılığıyla birçok insana ulaşmaktadır.

"Basının en önemli fonksiyonlarından biri haber ve bilgileri topluma doğru ve tarafsız bir biçimde sunmasıdır" (Büyükbaykal, 2004:44). Toplumu bilgilendirme yazılı, görsel ve de işitsel basın yoluyla yapılmaktadır. Yazılı basını oluşturan en önemli kaynaklar gazetelerdir.

Gazeteler, araştırmacıların okuma düzeyini en üst seviyeye çıkarmak adına bilgi ve birikimini yeniden sorgulamasını sağlar. Ayrıca araştırmada merak uyandırır ve araştırmasına devam

etmesine bir yol çizerek yardımcı olur (Eşidir, 2018:19). Gazetelerin ilk ortaya çıktığı günlerden itibaren toplum üzerinde önemli etkileri ve işlevleri olduğu yadsınamaz. En genel işlevleri arasında toplumu bilgilendirme, kamuoyu oluşturma, eğlendirme ve eğitme gelmektedir.

"Kitle iletişim araçlarının temel yapıtaşlarından olan yazılı basın içerisinde yer alan gazeteler; bireylerin olumsuz olarak etkilenebilecekleri olay ve kurguları, manşetlerine, fotoğraflarına, içerik ve anlatımlarına taşıyabilmektedirler. Bunu yaparken de, gerek medya patronlarının 'tiraj kaygısı', gerekse okur ilgisini çekmek amacıyla; trajik veya dramatik bir konu ya da olayın haberi söz konusu ise, belli başlı kalıpları, haber dilinde gelişigüzel kullanabilmekte, kullanılan görsellere 'salt okurun dikkatini çekmek uğruna' dikkat etmemekte, haberin içeriğinde geçen öznelerle ilgili her zaman 'hassas' yaklaşmamaktadırlar. Oysa gazeteler, gündemden bahsederken, toplumsal sorunlar hakkında da toplumu bilgilendirme ve bunu yaparken de söz konusu problemlere alternatif çözümler geliştirebilme görevini unutmamalıdırlar" (Bak, 2018:1-2). Gazetelerin toplum üzerinde etkileri günden güne artmakta ve gazetelerde yer alan haberlerin içerikleri de hedef kitleyi önemli

derecede etkilemektedir. Bu bağlamda yazılı basında yer alan haberler okuyucularını etkilemekte ve toplumsal olaylar hakkında bilgilendirme yapmaktadır.

19. yüzyılda Osmanlı halkı, gazeteler yoluyla salgın hastalıklar konusunda bilgilendirilmiştir. Özellikle İstanbul gazeteleri sayfalarında kalabalık ortamdan uzak durulması, kaynatılmış olarak su içilmesi ve temizliğe önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Ayar, 2007:84).

İspanyol Gribi'nin adı gribin İspanya'da başlamasından dolayı verilmemiştir. İspanya, Birinci Dünya Savaşı'na katılmamış ve 1918 yılında çıkan bu grip haberlerini dünya üzerinde sansürsüz olarak yayımlayan tek ülke olmuştur. Grip haberlerinin İspanyol basınında sansürsüz yayımlanıp, bu bilgilerin tüm dünyaya yayılmasından dolayı, 1918 yılında çıkan bu gribin adı İspanyol Gribi olarak kalmıştır (URL-6). İspanyol Gribi'nin en büyük özelliği ise yaşlı, çocuk ve zayıflardan ziyade sağlıklı gençleri etkileyip öldüren, tarihte bilinen en büyük salgın olmasıdır (Aslan, 2020:37).

Yapılan bir çalışmada, Amerika'nın Kansas City şehrinde 1918 yılının ilkbaharında ortaya çıkan İspanyol gribinin milyonlarca insanın ölümüne yol açtığı, Osmanlı Devleti'ni de olumsuz

etkilediği, salgınla mücadele kapsamında kamuya açık yerlerin kapatıldığı, Osmanlı'da ölenlerin sayısıyla ilgili net bir rakam bilinmese de o dönem başkent olan İstanbul'da 6403 kişinin hayatını kaybettiği bilgisinin İstanbul Şehremanetine göre öğrenildiği görülmüştür (Yolun, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM:

YAZILI BASINDA İSPANYOL GRİBİ KONULU HABERLER

İspanyol gribi konulu haberler Cumhuriyet gazetesi örnekleminde 1970 yılından 1 Nisan 2020 tarihine kadar süreçte nasıl yer aldığı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Gazetede yer alan haberler; tasnifinin ve yorumunun kolaylığı bakımından onar yıllık periyotlara bölünerek; 1970'li, 1980'li, 1990'lı, 2000'li ve 2010'lu yıllar olarak ayrılmıştır. Ayrıca gazetelerde yer alan köşe yazıları haber niteliği kapsamında değerlendirilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında 1980'li yıllarda İspanyol Gribi konulu hiçbir haberin olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda ilgili başlığa yer verilmemiştir.

2.1. 1970'li Yıllarda Yayımlanan Haberler

İspanyol Gribi konulu haberler önceden belirlenen kategoriler ışığında, 1970'li yılları içine alacak şekilde kapsamlı olarak ele alınmıştır. Haber içeriğinde fotoğrafın kullanım durumu, gazetede yer aldığı bölüm, haberin başlığı ve yazıldığı tarih ile sayfa numarası her haber için ayrı ayrı araştırılmıştır.

HABER 1: Cumhuriyet gazetesi/Dış Haberler Bölümü-Fotoğraf unsuru kullanılmamış-1 Eylül 1976 tarihli, sayfa 10'daki-"Amerika'da bir kongreye katılan 152 kişi esrarengiz bir hastalığa yakalandı" başlıklı haberin içeriğinde:

Philedelphia'da Muharipler Derneği'nin kongresinden sonra hastalanan üyelerden 27'si öldü.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Philedelpia kentinde bazı şüpheli ölüm olaylarının meydana geldiği, kentteki bütün doktorların seferber olmasına rağmen ölüm nedeninin bulunamadığı bildiriliyor. Le Point dergisinin verdiği bilgilere göre, Eski Muharipler Derneğinin 152 üyesi Philedelphia kentinde yapılan kongreden sonra teşhis edilemeyen bir hastalığa yakalanmış ve bu hastalardan 27'si kısa bir süre sonra ölmüştür. Doktorların 'lejyoner hastalığı' adını taktıkları bu esrarlı hastalığın şiddetli bir grip gibi başladığı, ateşin

yükselmesi ile beraber başta şişmeler ve akciğerde ödemler meydana geldiği belirtilmektedir.

Uzmanlar teşhis edemedikleri bu hastalığın geçen yıl New Jersey'de görülen İspanyol gribi olması olasılığı üzerinde durmaktadırlar. Bilindiği gibi İspanyol gribi 1918 ve 1919 yılları arasında dünya savaşındaki kayıplar kadar ölüme yol açmıştır. Bu olay üzerine Philedelphia'daki tüm doktorların, hastane ve Üniversitelerle birlikte hareket geçerek polis sorgularını andıran geniş bir araştırmaya giriştiği bildirilmektedir. Bu amaçla kongreye katılmış olan 2000 kişiye çeşitli sorular yöneltilmiştir. "Kongre salonunda nereye oturdunuz?", "Hangi asansörleri kullandınız?", "Hangi lokantalarda yemek yediniz?" biçiminde 23 soruya alınan cevaplar değerlendirilmek üzere bir elektronik beyne verilmiştir. Bundan başka 1974 yılında aynı derneğin yaptığı kongreden sonra da 12 üyenin aynı hastalıktan ölmüş olduğu anımsanmıştır. Ancak o tarihte bu olay üzerinde fazla durulmamıştır. Uzmanlar önceki ölüm olaylarıyla şimdi ölenler arasında ortak bir neden bulunup bulunmadığını araştırmaktadır. Bulaşıcı olmadan saptanan bu hastalığın iki olay haricinde başka bir zaman görünmemesi de hayret uyandırmıştır. Uzmanlar

dernek üyeleri haricinde bu hastalığa tutulan iki şoförün de üyelerle beraber geziye katıldığını saptamıştır.

Yapılan araştırmalarla ölenler arasında ortak noktalar meydana çıkarılınca hastalığın altındaki gizin de çözülebileceği sanılmaktadır. İlgililer olumlu bir sonuca ulaşılamaması halinde dahi araştırmanın gereğinde üç yıl daha sürdürüleceğini açıklamıştır.

HABER 2: Cumhuriyet gazetesi-Süreyya Atamal'ın köşe yazısı- Fotoğraf unsuru kullanılmamış-09 Şubat 1977 tarihli, sayfa 2'deki- "Moğol Gribi" başlıklı haberin içeriğinde:

Nezle, öksürük, baş ağrısı, ateş ve tüm organların kırıklığı ile oluşan bulaşıcı, yerleşik, salgın bir hastalık olan GRİP (enfluenza) ya da halk deyimiyle (paçavra hastalığı), çoğunlukla kış aylarında şiddetini arttırarak öldürücü bir niteliğe ulaşır. Gribin kuluçka dönemi birkaç saatten birkaç güne değişir ve hastalık birdenbire patlak verir; şiddetli baş ağrısı titreme ve halsizlikle birlikte nezle ve genel kırıklık başgösterir. Başka hastalıklara yol açılmazsa, hastalığın rutin dönemi 4-5 gün sürer.

Bu yıl yurdumuza Kuzey Asya'dan gelen Moğol gribi, virüsü daha çok olan (pünomoni, bronko pünomoni ve plorezi) solunum aygıtı hastalıklarında sonra da sırasıyla barsaklar ve

sinir sisteminde yıkıcılığını göstermektedir; ne var ki önleyici yollarla gribin komplikasyonlarından koruma olanağı vardır.

Grip bir yerden çıktığı zaman kolayca yakınlarına bulaşabilir. Bir ülkeden öbürüne sıçrayarak büyük salgınlar yapar. 1918-1919 yıllarında İspanyol gribi salgını, tüm dünyaya yayılarak bir milyondan çok insanın ölümüne neden olmuştur. 1969-70 kışında oluşan büyük grip salgınında Federal Almanya'da tam yedi milyon kişi gribe tutulmuş ve bunlardan OKUNMUYOR kişi ölmüştür. İki yıl önce Fransa'da da beş milyon kişi gribe yakalanarak bunlardan 10.000'i kurban verilmiştir. (…)

2.2. 1990'lı Yıllarda Yayımlanan Haberler

İspanyol Gribi konulu haberler önceden belirlenen kategoriler ışığında, 1990'lı yılları içine alacak şekilde kapsamlı olarak ele alınmıştır. Haber içeriğinde fotoğrafın kullanım durumu, gazetede yer aldığı bölüm, haberin başlığı ve yazıldığı tarih ile sayfa numarası her haber için ayrı ayrı araştırılmıştır.

HABER 1: Cumhuriyet gazetesi/Dizi Yazı Bölümü-Fotoğraf unsuru kullanılmış-10 Eylül 1994 tarihli, sayfa 10'daki-"İnsan vücudu ticareti önlenmeli" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Her kehanet belirsizdir. XXI. yüzyıl belki öngördüğümüzden çok farklı olacak. Üç nedenden dolayı… İlk neden, beklenmeyen salgın hastalıkların çıkagelmesidir. Kimsenin beklemediği salgın hastalıkları söylüyorum. Pasteur'ün ünlü öğrencilerinden Charles Nicolle, 'Bulaşıcı Hastalıkların Yazgısı' başlıklı önemli bir yapıt oluşturdu. Her yüzyılda insanlığın bir salgın felaketine uğradığını belirtiyor bu yapıtında. XIV. yüzyılda veba, Fransızların üçte birini katletmiştir. İspanyol gribi denen illet, 1919 tarihinde yeni bitmiş olan dünya savaşındaki insan kaybını aşan sayıda Avrupalının ölümüne neden oldu. Araştırmanın gelişmeleri beş yıl, on yıl, on beş yıl içinde AIDS'i yenecek. Ama büyük bir

olasılıkla XXI.yüzyılın ikici yarısında yeni bir salgın çıkagelecek.

İkinci neden daha olumlu. Bir dahi, insanlığın yazgısını değiştirebilir. Uzak geçmişte, adı tarihe yazılmamış olan tekerleğin kaşifi, daha yakın geçmişte ise Pasteur, Claude Bernard, Fleming bu dâhilerdendir. Belki bu XX.yüzyıl sonunda beklenen dahi şimdiden vardır. Belki bir yumurtacıktadır ya da ana rahminde yeni kıpırdanmaya başlayan cenindedir ya da okulun avlusunda okuyan çocuktur; kimbilir… Diderot'un kişilerinden, Doktor Bordeu'nün ünlü bir cümlesi vardır: 'Büyük insanların nasıl ortaya çıktığını düşlüyorum.' (…)

HABER 2: Cumhuriyet gazetesi/Kültür-Sanat Bölümü-Fotoğraf unsuru kullanılmış-10 Kasım 1996 tarihli, sayfa 14'deki- " 'Zümrüdüanka'nın yaşamı film" başlıklı haberin içeriğinde:

Türkiye'nin ilk kadın opera sanatçılarından ressam, tiyatrocu Semiha Berksoy'un yaşamını Kutluğ Ataman film yapıyor.

Kapıyı açan kadın 86 yaşında, tepeden tırnağa iddialı giysiler içinde, şen bir kahkahası var, hep yüksek sesle konuşuyor, yüzünde oldukça ağır bir makyaj, parmaklarından birbirinden ilginç yüzükler, "Sizin için böyle modern giyindim!" diyor.

“Biliyorsunuz ben modern bir ressamım aynı zamanda… Resimlerimle uyum içindeyim değil mi?” Öyle gerçekten de: Semiha Berksoy, Cumhuriyetten eski yaşı, operacılığı, tiyatroculuğu, ressamları, aşkları, tutkuları, zamana meydan okuyan yaşama sevgisini, resimlerdeki şaşırtıcı ruh zenginliğini yaşamında da ortaya koyabilmiş eksantrik bir kadın. 16 yaşında odasını resim atölyesine çeviren, 19 yaşında halk önünde ilk konserini veren, 20 yaşında Darülbedayi’nin tiyatro sınavını kazanan, 21 yaşında “İstanbul Sokakları” filmini çeviren, 24 yaşında ilk Türk operası “Özsoy”da sahneye çıkan Semiha Berksoy, ‘hayatı film’ kadınlardan. Şu sıralar “Karanlık Sular” filminde anımsayacağınız genç yönetmen Kutluğ Ataman ile birlikte hayatını filme de çekiyor. Senaryoyu günlük tutarcasına yazmış; kendisini kendi küllerinden yeniden doğan Zümrüdüanka kuşuyla özdeşleştiriyor.

“… İki kat tahta olup, tepesinde bir seyir odası bulunan Çengelköy’deki o evde doğmuştum. Kuş doğuyor! Ev bir bebek evine benziyordu. Bayırın üstünde olup, kuşun doğduğu odadan Boğaz görünüyordu. Doğum karyolası da herhalde o odanın baş köşesinde idi. Herhalde kuş şimdi bu odada oturuyor olmalı. Oradan kainatı, evreni seyrediyor. Kuş doğar doğmaz şarkı

söylüyor; büyük bir ses. Dört yaşında Mozart söylüyor, sekiz yaşında eline pastel boyalar veriyor annesi, annesi aşk ölümüyle ölürken… Birinci Cihan Savaşı'nda İspanyol gribi diye bir hastalık çıkıyor, babam tutuluyor, anneme yardıma gelmemesini söylüyor babam, ama annem kocasını seviyor, sen öleceksen ben de ölmek istiyorum diyor. O ölüyor, babam kalkıyor." (…)

HABER 3: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü-Fotoğraf unsuru kullanılmış-31 Ocak 1998 tarihli, sayfa 12'deki- "İnsanlık için büyük tehlike" başlıklı haberin içeriğinde:

Hong Kong'daki büyük tavuk katliamı belki de ölümcül bir virüsün dünyayı istila etmesini önledi. Ama sadece insanlar değil bütün canlılar virüsler karşısında genellikle çaresiz.

Hangi felaket insanlığın sonu olacak? Dinozorların 65 milyon yıl önce yok oluşunun nedenini bulmak için yapılan çalışmaların ardında bir yerde bu soru da yatıyor. Uzaydan gelecek bir felaket mi, güneşin birdenbire sönmesi mi (bu büyük ısı kaynağının daha milyarlarca yıl dünyayı ısıtmaya ve aydınlatmaya devam edeceği biliniyor olmasına rağmen) yoksa salgın bir hastalık mı?

Bir yanda paleontologlar ve jeologlar, diğer yanda astronomlar bu ihtimalleri ve riskleri araştıradursunlar biyologlar ve tıpçılar

da insanlığın sonunu getirebilecek salgın hastalık senaryoları çizmekte.

El Nino etkisi ile 1998 kışının bahar havası içinde geçeceği hesaplanmışken Çin ve Hongkong'ta yayılmaya başlayan "kuş gribi"nin bilinen kış gribinin yerini alması halinde bütün bir insanlığı yatağa ve oradan da mezara götüreceğine inanların sayısını arttırıyor. Hongkong'ta 16 kişiyi hasta eden ve bunlardan dördünü öldüren kuş gribi A tipi enfluenza virüsünün H1 N5 adlı alt grubunu oluşturuyor.

HABER 4: Cumhuriyet gazetesi/Kitap Eki Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-18 Mart 1999 tarihli, sayfa 17'deki- "Yazarların Ölüm Nedenleri" başlıklı haberin içeriğinde:

A) Hastalıkların yol açtığı ölümler:

Kalp krizi: 14, beyin kanaması: 6, kanser: 7, kemik kanseri: 1, mide kanseri: 1, akciğer kanseri: 1, karaciğer kanseri: 2, siroz: 1, verem: 7, kemik veremi: 1, tifüs: 1, şeker: 1, zatürre: 2, ağır bir hastalık(?): 1, bilinmeyen hastalık: 3, felç: 1, İspanyol gribi: 1

2.3. 2000'li Yıllarda Yayımlanan Haberler

İspanyol Gribi konulu haberler önceden belirlenen kategoriler ışığında, 2000'li yılları içine alacak şekilde kapsamlı olarak ele alınmıştır. Haber içeriğinde fotoğrafın kullanım durumu, gazetede yer aldığı bölüm, haberin başlığı ve yazıldığı tarih ile sayfa numarası her haber için ayrı ayrı araştırılmıştır.

HABER 1: Cumhuriyet gazetesi/Sağlık Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış- 17 Eylül 2001 tarihli, sayfa 7'teki-"Grip Aslında Öldürücü Bir Hastalık" başlıklı haberin içeriğinde:

Özellikle zayıf ve bir başka hastalığı olan bedene girdiğinde çok tehlikeli komplikasyonlara neden oluyor. İsterseniz elinizi ağzınıza kapatıp önlem alın, hiç fark etmiyor, siz hapşırdıktan sonra havaya saçılan virüslü su damlacıkları tam 72 saat havada asılı kalıyor. Ve 72 saat içinde o mekâna giren bir insan, saçtığınız virüsü alabiliyor. Virüs 4-6 saat içinde solunum hücrelerine yayılıyor, 18-72 saatlik kuluçka süresini tamamlıyor ve o insanı hasta ediyor. Havaya saçılmış virüslü damlacıkları solumak kadar ani ısı değişiklikleri de son derece tehlikeli oluyor.

Grip, bunca yaygınlığına rağmen hâlâ çoğumuzun pek iyi bilmediği bir hastalık. Genellikle soğuk algınlığı ile karıştırılıyor ve hafife alınıyor. Gribi, soğuk algınlığından ayıran belirtiler, yüksek ateş, kas-eklem ağrısı, ağır bitkinlik hali… Eğer bu belirtilere rağmen gribi soğuk algınlığı diye geçiştirmeye çalışırsanız sinüzitten bronşite, zatürreden ölüme kadar giden durumlarla karşılaşmak mümkün. Çünkü grip, bazı kişilerde ağır ve öldürücü seyrediyor. 1957 yılındaki Asya gribi yüzünden tam 70 bin kişi ölmüş… 1918'deki İspanyol gribi salgınında ise 25 milyon kişi…

Ölüm oranı korkutucu oranlarda

Grip hastalığındaki ölüm oranları ürkütücü boyutlarda. Gribi yakalanan her yüz bir kişiden, sağlıklı yetişkinlerden ikisinin ölüm riski var. Kalp damar hastalarından 240 kişi, kalp, damar ve diyabet hastalarından 481 kişi ve kalp damar ve akciğer hastalarından 870 kişi ölüm riski taşıyor. Hastalığın ağır hatta öldürücü seyretmesi ihtimali, 50 yaş üstü herkeste astım, kalp, yüksek tansiyon, kronik böbrek, akciğer ve kan hastalarında, sporcularda, sağlık personelinde, toplum hizmetinde çalışanlarda, toplu yerlerde yaşayanlarda daha fazla. Grip hastalığı özellikle bir başka hastalığı olan bedene girdiğinde çok

tehlikeli komplikasyonlara neden oluyor. Bu komplikasyonlar; zatürre, krup anjini, astım, bronşit, damar sistemi hastalıkları, kalp kası hastalıkları ve akciğer, böbrek, kalp gibi kronik hastalıkların alevlenmesi şeklinde görülüyor… Grip tedavisinde kullanılan ilaçlar ise ne yazık ki sadece

…ekonomik boyutu da düşünülüyor…Tüm dünyadaki işe devamsızlığın yüzde 12'si grip yüzünden gerçekleşiyor. 1995 yılında yapılan bir araştırmada, gribin Amerika'da bir yılda 75 milyon günden fazla işgücü kaybına neden olduğu ortaya çıkmış. Grip her çalışan için üç ila yedi günlük iş kaybı anlamına geliyor. Çalışan birey gribe karşı aşılanırsa işe gelmeme oranı yüzde 43'e varan düzeyde azalıyor. Aşılanan kişilerde kişi başı 47 dolar tasarruf sağlanmış. Aşılanmaya harcanan her bir dolar, dört dolar olarak geri kazanılmış…

Bu bilgiler işverenlerin, çalışanlarını gribe karşı aşılatmasının mantıklı olacağını gösteriyor… "Bir grip olsam da birkaç gün yatıp dinlensem" diye düşünenler, bundan vazgeçmeli ve patronlarının kendilerini aşılatmalarını sağlamalı. İşten kaytarmak ya da dinlenebilmek için grip olmayı özlemeyi unutalım, çünkü bu ölümcül bir hastalık, hiç şakası yok… Onun

yerine nezle var, soğuk algınlığı var…Siz aşınızı olun, dinlenmenizi nezle ile yapın!

HABER 2: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış- 23 Ekim 2004 tarihli, sayfa 4'teki- "Grip virüsü katil virüse dönüşebiliyor" başlıklı haberin içeriğinde:

Tek bir gen zararsız bir grip virüsünü katil virüse dönüştürebiliyor. Bir araştırmacı, İspanyol gribi virüsünü değiştirerek, 20 milyon kişinin ölümüne yol açan genin kalıtımını buldu. Söz konusu gen, deneyler sırasında zararsız bir virüs topluluğuna saldırgan özellikler kazandırmış.

Bilim adamları ve güvenlik uzmanları uzun bir süredir, sıradan bir virüsün bilinçli olarak ya da bir kazara tehlikeli bir silaha dönüştürebileceği konusunda uyarıyorlar. Son bulgu bu tehlikeli adımın tek bir genle atılabileceğini kanıtladı. Bir bilim adamı İspanyol gribi virüsündeki tek bir genin kalıtımıyla zararsız bir influenza etkenine ölümcül özellikler kazandırmayı başardı. 1918-1920 yılları arasında farklı tahminlere göre 20-40 milyon insanı öldüren İspanyol gribi virüsü cesetlerden elde edilmişti.

Wisconsin-Madison Üniversitesi'nden Yoshihiro Kawaoka, virüsü tehlikeli hale getirenin hemaglutinin (HA) geni olduğunu saptadı. Hemaglutinin her şeyden önce virüsün beden hücrelerine sızıp onlara bulaşmalarından sorumludur. Bilim adamı HA genini, influenza A virüslerine aktardıktan sonra farelere aşılamış.

Kawaoka'nın Nature dergisindeki yazısına göre, farelerde birden bire İspanyol gribinde görülen akciğer enfeksiyonu, iltihaplar ve iç kanama gibi tipi semptomlar gelişmiş. Bir genin değiş tokuş edilmesi bir virüsün tehlikeli hale getirilmesi için yeterli diyor Kawaoka. Ve bilim adamına göre yeni sonuçlar olası saldırıların öncelenmesinde ve mücadelesinde yararlı olabilecek. "Bu bilgiler sayesinde yeni bir virüsün ne kadar tehlikeli olduğunu ve ne derece büyük bir salgına yol açabileceğini tahmin edebiliriz."

HABER 3: Cumhuriyet gazetesi/ Bilim-Teknik Bölümü-Fotoğraf unsuru kullanılmış-18 Aralık 2004 tarihli, sayfa 19'daki-"Dünya Çapında Grip Salgını Olacak" başlıklı haberin içeriğinde:

Son günlerde Dünya Sağlık Örgütü grip hastalığı ile ilgili ürkütücü açıklamalar yapıyor. Örgütün Asya ve Pasifik

direktörü Shigeru Omi'ye göre, bu yıl ortaya çıkabilecek pandemide 2 milyardan fazla kişi gribe yakalanacak ve en azından 2-7 milyonu, kötümser bir senaryoda ise 100 milyon kişi ölebilir.

Bu doğru mu, yoksa toplumda panik mi yaratılmak isteniyor? Grip her yıl kış aylarında epidemilere, yani salgınlara neden olan burun, boğaz ve bronşları ve nadiren de akciğerleri tutan bir üst solunum yolları enfeksiyonudur.

Hastalık 5-9 yaş arasındaki çocuklarda daha çok görülmekle beraber, ağır hastalık tabloları ve ölümler yaşlılarda daha fazladır. Bu yıl içinde Tayland ve Vietnam'da 44 kişiye bulaşmış ve bunlardan 32'nin ölümüne neden olmuştur.

Akciğer, böbrek, şeker hastalığı olanlarda da ölüm riski yüksektir. Gribin ekonomik boyutu da çok önemlidir. Mesela, Amerika'da grip salgınının maliyetinin yılda 11—18 milyar dolar olduğu hesaplanmaktadır.

Pandemi Tehlikesi

Grip, her yıl çıkan epidemilerden başka, bir de 20-30 yılda bir pandemilere, yani dünya çapında salgınlara yol açmaktadır. Pandemi, kısaca milyonlarca insanın hastalanması ve ölmesi

demektir, 20.yüzyılda 1918, 1957 ve 1968 yıllarında olmak üzere üç pandemi meydana gelmiştir. 1918 yılındaki İspanyol Gribi 20-40 milyon, 1957'deki Asya gribi ve 1968'deki Hong Kong Gribi 1'er milyon insanın ölümüne neden olmuştur.

HABER 4: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış- 25 Aralık 2004 tarihli, sayfa 5'teki- "Yeni grip virüsleri daha tehlikeli" başlıklı haberin içeriğinde:

1918 yılında İspanyol gribiyle yaşanan, tarihin en büyük salgınıydı. İspanyol gribi yüzünden 40 milyon kişi yaşamını yitirdi. Son bir araştırmayla günümüzdeki grip virüslerinin çok daha bulaşıcı olduğunu saptayan Amerikalı bilim adamları, yeni bir salgın konusunda uyardılar. Boston'daki Harvard Halk Sağlığı Okulu araştırmacıları Nature dergisinde, İspanyol gribinin en fazla dört kişiden birine bulaştığını söylüyorlar. Christina Mills başkanlığındaki ekip şimdi Amerikanın 45 kentinde meydana gelen ölüm vakalarını inceleyince, öldürücü gribin bulaşma olasılığı aslında birçok enfeksiyon hastalığına göre daha düşük olduğunu görmüş. Buna rağmen bu kadar çok insanın ölmüş olması virüs kökünün çok tehlikeli olmasıyla ilgili. Mutasyon, hastaların yüzde 5'ini ölüme götürmüştü. Normal gripte ölüm oranı binde birdir. Bugün İspanyol gribi

kadar tehlikeli bir salgının önlenebilmesi için halkın yüzde 50-70'ine yeterli miktarda serum ve ilacın ulaşması gerekir ki bu zengin ülkelerde bile mümkün değil diyor araştırmacılar. Dünya Sağlık Örgütü birkaç hafta önce Bangkok'taki bir konferansta yeni bir salgın yüzünden milyonlarca kişinin ölebileceği konusunda uyarmıştı. Grip virüsü öte yandan sinsice ilerlemekte ve Sars'tan farklı olarak belirtiler daha ortaya çıkmadan insandan insana bulaşabiliyor. Bu nedenle de Sars salgınında olduğu gibi hastaları hava alanında yakalamak pek işe yaramayacak diyen bilim adamları bunun yerine salgın sırasında kalabalık ortamlarda bulunmaktan kaçınılmasını öneriyorlar.

HABER 5: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-15 Ekim 2005 tarihli, sayfa 6'daki- "Kuş gribi insanlığı tehdit eden salgın tehlikesi" başlıklı haberin içeriğinde:

Virüs hakkında hiçbir bilgimiz yok, çünkü virüs ortada yok, henüz yayılmadı. O yüzden de hazırlıklı olmak çok zor. Pandemik bir virüs, insana bulaşmayı başardığında, kolaylıkla insandan insana geçmeyi de başarıyor ve nüfusun çok büyük bir kesimine yayılmaya başlıyor. Normal kuşlarda, ördeklerde ve tavukta görülen Avian influenza A virüsü ilk kez 1997 yılında

Çin'de insanlarda ortaya çıktı. Hayvandan-insana geçen bu tür yalnızca 54 ölümle sonuçlandı.

Dr. Tülin Morcol ile söyleşi

Bu salgınlara neden hayvan isimleri veriliyor, açıklar mısınız?

TM: Ördekler, tavuklar, domuzlar, atlarda ve daha başka hayvanlarda görülen influenza A virüs türleri var. Bu türlerin çoğu barındığı hayvana özgün türler. Kuşlar bu kategorinin dışında çünkü kuşlar bilinen tüm influenza türlerine ev sahipliği, aracılık yapıyor. Dolayısıyla da çoğu hayvan gripleri kuşlar tarafından diğer hayvanlara taşınıyor. Oradan da insana. Domuz gribinde olduğu gibi.

Avian influenza ya da kuş virüsünün insana geçme mekanizması nasıl oluyor?

TM: İki yayılma aracından bahsedebiliriz. 1) İnsanın doğrudan virüs taşıyan kuşlarla teması ya da virüsün bulaştığı çevreye teması, 2) insanın kuş virüsü taşıyan aracı başka hayvanla teması (domuz, at gibi). Pandemic virüsler "antigenic sıçrama" dediğimiz bir process (?) sonucu beklenmeyen, anti bir mutasyonu gerçekleştirip yapısını değiştirebiliyor. Böylece ortaya yepyeni bir virüs alt türü çıkıyor. Pandemik tehlikesi için

ilk şart bu. Pandemik bir virüs insana bulaşmayı başardığında, kolaylıkla insandan insana geçmeyi de başarıyor ve nüfusun çok büyük bir kesimine yayılmaya başlıyor. Normal kuşlarda, ördeklerde ve tavukta görülen Avian influenza A virüsü ilk kez 1997 Hong Kong'da insanlarda ortaya çıktı. 18 ölümle sonuçlandı. Daha sonra 2003'de ve 2004'de tekrar ortaya çıktı. Havvandan-insana geçen bu tür (H5N1) toplam 54 ölümle sonuçlandı. Ölüm oranının bu kadar düşük olması bir ölçüde umut verici, çünkü hayvandan insana kolaylıkla atlayabilecek mutasyonun tamamlanmadığını düşünüyor. Ancak en son 2004'te, Tayland'da görülen vakada, virüsün iki kız kardeş arasında geçiş yaptığı kuşkuları var. (Eylül 2004, WHO ve Tayland Sağlık Bakanlığı basın açıklamaları). Virüs'ün insandan insana taşınabilecek alt türü olasılığın örneği.

Sağlık örgütleri, insanlar nasıl hazırlıklı olabilir?

TM: Virüs hakkında hiçbir bilgimiz yok, çünkü virüs ortada yok, henüz yayılmadı. O yüzden de hazırlıklı olmak çok zor. Tayland virüsünün (H5N1) aynı kalıp kalmayacağını bilmiyoruz. Soru Tayland tipinin ortaya çıkıp çıkmayacağı, veya daha da bulaşıcı türünün yayılıp yayılmayacağı sorusu değil artık, ne zaman ortaya çıkacağı sorusu. Paradoks da burada, henüz ortalıkta

olmayan, neye benzeyeceğini bilinmeyen bir virüse karşı tedbir almak, aşı geliştirmek?

ABD Ulusal Sağlık Enstütüsü (NIH) Başkanı Dr. Antony Fauci'nin açıklamasına göre, Ulusal Alerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstütüsü (HIAID) H5N1'a karşı aşı çalışmalarına başlamış durumda.

HABER 6: Cumhuriyet gazetesi/ Fotoğraf unsuru kullanılmış- 15 Ocak 2006 tarihli, sayfa 1'deki-"Kuş gribinde risk sürüyor" başlıklı haberin içeriğinde:

İtlaf çalışmaları devam etti/Kuş gribinde risk sürüyor

Kuş gribi nedeniyle Van'da tedavi gören iki kardeşin durumunun kritik olduğu açıklandı. Virüs taşıdığı belirlenen iki kişi Samsun ve Sivas'taki tedavinin ardından taburcu edildi. Ankara'da hükümet ile tavukçuluk sektörü temsilcileri TOBB'nin çağrısı üzerine bir araya geldi. Toplantıda, konuyla ilgli teknik heyet oluşturması kararlaştırıldı.

Kuş gribi nedeniyle Van'da tedavi gören Fatma ve Muhammet Özcan kardeşlerin sağlık durumunun kritik olduğu açıklandı. Kuş gribi virüsü taşıdığı belirlenen Samsun'dan O.Ş. ile Sivas'tan Gülşen Yeşilırmak tedavilerinin ardından taburcu

edildi. Samsun'un Bafra ilçesi ve Karabük'te de ölü kanatlı hayvanlardan alınan örnekler pozitif çıktı. Van, Erzurum, Elazığ, Bursa ve Diyarbakır'da da kuş gribi nedeniyle dün binlerce hayvan öldürüldü.

HABER 7: Cumhuriyet gazetesi/ Bilim-Teknik Bölümü – Fotoğraf unsuru kullanılmış-04 Şubat 2006 tarihli, sayfa 1'deki- "Kuş gribine karşı sağlıklı tavuk kümesleri sorunu" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Dr. Brown ise altı yıl araştırma yaptığı 1918 salgını ile olası grip salgını arasındaki farkları ve benzerlikleri belirterek daha iyimser bir tablo çizdi. Stres, kötü hayat şartları gibi etkenlerin hastalıkla savaşmada önemli olduğunu belirten Dr. Brown, eskiye oranla çok daha şanslı olduğumuzu söyledi. **'İspanyol Gribi"** olarak da bilinen 1918 salgınının nedeninin dahi yıllar sonra tanımlandığını düşünürsek ve şu anda sahip olduğumuz özellikle ilaçlar (antibiyotikler), tıp ve farmakoloji (ilaç sanayii) alanındaki gelişmeleri göz önüne alırsak, Dr. Brown'a hak vermemek elde değil. (…)

HABER 8: Cumhuriyet gazetesi/ Cumhuriyet-Pazar Bölümü – Ataol Behramoğlu'nun Köşe yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmış- 05 Şubat 2006 tarihli, sayfa 10'daki-"Gribin çeşitleri ve kuşlar üstüne…" başlıklı haberin içeriğinde:

Grip sözcüğünü Fransızcadan almışız. İki p ve sonda bir e harfiyle yazılıyor: grippe… Ülkü Tamer'in arayıp buldum ve yıllardır ezberimdeki bu ilginç iki dizenin şairinin adını öğrendim: Naomi Royde Smith…

Daha sonra internette bir kazıya girişerek (Mrs. Milton olarak da bilinen) İngiliz oyun yazarı ve şair bayan Smith'e ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaştığım gibi, (sevgili Ülkü'nün neredeyse yarım yüzyıl önce yapıp şimdi aslını anımsamadığı) başarılı uyarlamanın İngilizce metnini de ele geçirdim…

Griple değil de "at"larla ilgili iki dizelik ilginç bir "şaşırtmaca-şiir" bu ve böyle oluşu Türkçe uyarlamadaki buluş başarısını daha da arttırıyor…

Ülkü Tamer uyarlamasını yaparken gribin çeşitleri üstüne gerçekten düşünmüş müydü bilemem, fakat bu kez bir başka kaynaktan, iki değil üç çeşit grip olduğunu öğrendim…

Onlar da kendi aralarında alt gruplara ayrılıyorlarmış…

Genellikle iyi huylu bu bulaşıcı hastalığın İspanyol gribi (nezlesi) adıyla öldürücü bir türünün bulunduğu ve 1918-19'daki salgında dünyayı kasıp kavurarak on milyonlarca insanın ölümüne neden olduğu biliniyor…

Biz şairler için İspanyol gribi ayrıca önemlidir…

Çünkü modern şiirin pirlerinden (benim de en yakın ve sevgili ustalarımdan) Guillaume Apollinaire, gönüllü olarak katıldığı ilk dünya savaşında (başından aldığı ağır yaraya karşın) sağ kalmayı başarmış, fakat - savaşın bitmesine birkaç gün kala – bu uğursuz salgında yaşamanı yitirmişti…

Şimdiyse İspanyol gribiyle değil, fakat yine öldürücü gribin bir başka çeşidiyle karşı karşıyayız: Kuş gribi…

Birbirine yakışmayan iki sözcük bulun dense "kuş" ve "grip" derdim.

"Kuşlar" nedeniyle Hitchcock'a bile içerlediğimi itiraf ederim…

Fakat olanlar oldu…

Şiirden ve doğallıktan gitgide uzaklaşan yaşamlarımızı, bu kez de kuşlar karşısında, gerilim sinemasının büyük ustasının bile yaratmayı başaramayacağı ağırlıkta bir korku ve kuşku atmosferi kapladı…

Peki bundan sonra neler olacak?

Çocuklarımızı "kuşum" diye sevemeyecek miyiz artık?

Sevgililer "kuşum" diyemeyecek mi birbirlerine?

Aristophanes'lerden günümüze, bütün bir dünya edebiyatının en anlamlı, en şiir dolu imgelerinden biri olan "kuş" sözcüğünü "grip"in çeşitlerinden birine teslim ederek sağlıklı, mutlu bir yaşam hayalinin dışına sürgün mü edeceğiz?

Kuşlarsız bir yaşam neye yarar?

Gerçekten mutlu, sağlıklı bir yaşam denebilir mi öylesine?

Akıllarımızı başlarımıza toplamalı, yüreklerimizden kuş sevgisinin koparılıp alınmasına, silinmesine izin vermemeliyiz…

Bunu yapamazsak eğer, o sevgiden geriye kalacak boşluk, kuş gribinden de, İspanyol nezlesinden de bin kat daha öldürücü olacaktır.

HABER 9: Cumhuriyet gazetesi/Kültür-Sanat Bölümü- Selim İleri'nin Köşe Yazısı -Fotoğraf unsuru kullanılmamış- 17 Şubat 2006 tarihli, sayfa 14'teki-"Geçmiş Romanlara Ağıt(3)" başlıklı haberin içeriğinde:

1910'da Cemil Süleyman, Siyah Gözler'de genç ve dul bir kadının cinselliği, aşkı yaşayıp yaşayamayacağını deşer. Fonda Beykoz Çayırı handiyse bir roman kahramanıdır. Hiçbir romanda bir mesire yeri böylesine kişileşmemiş ve romanın genç kadın kahramanına kader biçmemiştir…

1912'ye Halide Edip yılı demek mümkün. Hem Son Eseri, hem Yeni Turan, hem Handan kitap olarak okura sunulmuş.

Son Eseri, Halide Edib'in asıl Halide Edib romanlarına götürecek bir eser. İstanbul, ancak bir silüet olarak beliriyor. Yeni Turan, Doğu ve Batı kültürlerini özümsemiş bir yazarın 'Turan' hayaline farklı yaklaşımı. Bu romanda İstanbul birdenbire bir ütopya kentine dönüşür.

Handan'a gelince, Halide Edib Batı ülkelerinin kentlerinde gezinirken, İstanbul'dan, Kuzguncuk'tan da söz açar. Avrupa kentleri o günün okurlarını epey etkilemiş. Bugün ise, Kuzguncuk'un yüz yıl önceki görünümü gönle işliyor.

İmparatorluğun hızla çöktüğü, göçtüğü günlerde, az sayıdaki romancımız, koşullar ne olursa olsun, eser vermeyi sürdürür. Hüseyin Rahmi, Hakka Sığındık'ta İttihat ve Terakki'ye olumsuz eleştirilerini yöneltir. Bu romanın İstanbul'daki

'İspanyol gribi'ne ait sayfaları ibretle okunur. (İddiaya göre, İspanyol gribi, kuş gribinin ta kendisi!)

Batan imparatorluğun ortalık yerinde ala ala hey İstanbul'u yazan Refik Halid: İstanbul'un Bir Yüzü. Hem hiç eskimemiş bir roman, hem de gerçek bir İstanbul yaşaması tutanağı…

Yılları hızlı hızlı geçiyorum.

1922 Türk romanının talihli yılı: Yakup Kadri'den Nur Baba ve Kiralık Konak. Halide Edib'den unutulmaz Ateşten Gömlek, eskimez usta Hüseyin Rahmi'den Son Arzu, Cehennemlik.

Ne kadar isterdim, okullarımızda, Kiralık Konak'ın bütün bir İstanbul yaşamasının evreleri, değişimleri, dönüşümleri açısından okutulmasını. O kupkuru okul ödevlerinden kurtarılarak.

HABER 10: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-09 Şubat 2007 tarihli, sayfa 4'teki- "İspanyol Gribi Nasıl Ölümcül Hale Geldi?" başlıklı haberin içeriğinde:

İnflüenza A virüsü, Birinci Dünya Savaşı sırasında ölenlerden daha fazla kişinin yaşamını almıştı. İspanyol gribini neyin ölümcül hale getirdiğini öğrenmek isteyen Kanadalı ve Japon

bilim insanları, virüsü insansı maymunlara aşıladı. Hayvanları ağır hasta eden virüs, akciğer dokusunun doğal savunmasını bozarak bağışıklık sisteminde aşırı reaksiyona

Neden oldu deniyor Nature dergisinde.

Araştırma ilk kez niçin özellikle de genç yetişkinlerin İspanyol gribine yakalandığını açıklamakta. Virüs, özellikle de solunum yollarında ve akciğerde yayılmış. Bağışıklık sistemi hastalık etkeniyle savaşırken sadece virüse değil, akciğer dokusuna da "saldırmış". Genç insanların bağışıklık sistemi daha kuvvetli olduğu için de virüs genç insanları daha fazla etkilemişti. "Genç insanların bağışıklık sistemleri, akciğer dokusuna çocukların veya bağışıklık sistemleri zayıf olan hasta insanlarınkine göre çok daha fazla hasar vermiş" diye açıklıyor Kanada Ulusal Mikrobiyoloji Labaratuvarı'ndan Darwyn Kobasa.

Araştırma ekibi deney hayvanlarına günümüzde tehlike saçan H1N1 grip virüsünü de aşılayınca, bağışıklık sisteminin o kadar şiddetli bir reaksiyon göstermediği saptanmış. İspanyol gribi 1918 ila 1920 yılları arasında, dünya nüfusunun üçte birine bulaşmış ve diğer grip salgınlarına kıyasla 25 misli kurban almıştı. Bilim insanları benzer bir salgının yaşanmaması için, İspanyol gribi virüsünün etkisini araştırıyorlardı.

Günümüzde özellikle de kuşlar ve kümes hayvanları arasında hızla yayılan H5N1 grip virüsü araştırmacıları endişelendirmekte. Virüsü, taşıyan hayvanların yüzde 80-100'ü birkaç gün içinde ölüyor. Ayrıca virüs ender de olsa insanlara da bulaşmakta. Dünya Sağlık Organizasyonu'nun (WHO) verilerine göre H5N1 virüsü, 2003 yılından bu yana 265 kişiye bulaştı ve bunlardan 159'u yaşamını yitirdi.

HABER 11: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-05 Eylül 2008 tarihli, sayfa 4'teki- "İspanyol Gribi Antikoru Hâlâ Yaşıyor" başlıklı haberin içeriğinde:

1918-1920 yılları arasında dünyaya yayılan İspanyol gribi virüsü, 25 milyon insanın yaşamına mal olmuştu, hatta kimi uzmanlar bu sayının 50 milyonu bulduğunu varsayıyorlar. H1N1 tipine dahil virüs son derece bulaşıcıydı ve diğer grip virüslerinin aksine küçük çocuklara ve yaşlılara değil daha çok 20-40 yaşları arasındaki sağlıklı genç insanlara bulaşmıştı. Vanderblit Tıp Merkezi'nden (ABD, Tenessee eyaleti) James Crowe ve ekibi kısa bir süre önce İspanyol gribi salgınını atlatan 32 kişi buldular.

O tarihlerde 2-12 yaşlarında olan bu kişiler bu gün ortalama olarak yüz yaşındalar. Salgını yaşayan kişilerin birçoğu ailelerinden bir kişinin hastalandığını hatırlıyorlar, yani virüsle doğrudan doğruya temas halinde olduklarını söylüyor. Araştırmacılar bu insanların kanlarında 1918 yılındaki virüse karşı gelişen antikorlar saptadı. Test edilen sekiz kişiden yedisinde ise hâlâ antikor üreten B-Lenfosit hücreleri var. Araştırma insan bedenindeki B-hücrelerin bir enfeksiyonun ardından uzun yıllar kalıcı olduğunu göstermesi açısından önemli.

HABER 12: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-13 Mart 2009 tarihli, sayfa 4'teki- "Geniş Kapsamlı Grip Aşısına Doğru" başlıklı haberin içeriğinde:

Birden fazla virüs köküne karşı etkili olan antikorlar elde etmeyi başaran Amerikalı bilimciler, geniş kapsamlı bir grip aşısı üretmeye bir adım daha yaklaştı. Harvard Üniversitesi'nde Wayne Marasco ve ekibi, virüs kılıfında, farklı virüs köklerinde genetik açıdan istikrarlı olan bir bölge saptayarak, bu bölgeye uygun antikorlar geliştirdi. Farelerle gerçekleştirilen deneyler, bu antikorların, aralarında İspanyol gribi ve kuş gribinin de dahil

olduğu farklı virüs köklerine karşı çok etkili olduğunu göstermiş. Marasco ve arkadaşları grip virüslerini etkisiz hale getirmek için monoklonal antikorlardan yararlanmışlar. Bunlar virüs kılıfının sadece belli başlı bir bölgesine tutunarak, grip virüsünün değişme yetisini engelliyorlar. Bu şekilde virüs insan hücrelerine sızamıyor ve zararsız hale geliyor. Antikorlar bugüne kadar ulaşılmamış kadar çok virüs köküne karşı etkili olduğu için, bulgu başarı sayılmakta. Antikorlar kısa sürede büyük miktarlarda üretilebildiği için, olası bir grip salgını sırasında kullanılabilecek. Bundan sonraki araştırmalarda, antikorların insanda da etkili olup olmadığı kontrol edilecek.

HABER 13: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-27 Nisan 2009 tarihli, sayfa 20'deki-"Domuz Gribi Yayılıyor" başlıklı haberin içeriğinde:

Geniş çaplı bir salgın olabilir

A tipi grip virüsü 20.yüzyılda 3 büyük salgına neden oldu. H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türünün yol açtığı **"İspanyol gribi"** dünyann büyük bölümünü etkiledi, DSÖ'ye göre en az 40 milyon kişi öldü.

Türkçede 1918'den itibaren **"İspanyol nezlesi**" deyimi kullanılsa da son yıllarda kuş gribi salgını nedeniyle dünya basınında tekrar adından söz edilen hastalık, İngilizceden çeviri nedeniyle **"İspanyol gribi"** olarak anılıyor.

H2N2 virüsünün yol açtığı 1957-1958'deki Asya gribi 4 milyon, 1968-1969'daki Hong Kong virüsü ise 2 milyon kadar kişinin ölümüne neden oldu.

2003'te Çin'de patlak veren ve 8 bin kişinin etkilendiği SARS salgısı nedeniyle dünya genelinde 800'den fazla Çin'de 350 kadar kişi yaşamını yitirdi. 2003'te H5N1 virüsü nedeniyle Güneydoğu Asya'da 250'den fazla kişi öldü.

Meksika genelinde 1324 kişi domuz gribi şüphesiyle tıbbi gözetim altında tutuluyor. Hastalıktan ölenlerin büyük bölümünün 20-45 yaşlarındaki kişiler olduğu ifade edildi.

Meksika'da 81 kişinin ölümüne neden olduğu sanılan domuz gribi, Amerika kıtasından sonra bazı Asya ve Avrupa ülkelerinde de korku yaratıyor.

HABER 14: Cumhuriyet gazetesi/Dış Haberler Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-28 Nisan 2009 tarihli, sayfa 1'deki- "Panik Avrupa'ya Sıçradı" başlıklı haberin içeriğinde:

Dünya Sağlık Örgütü'nün salgın hastalık tehdidi olduğunu açıkladığı domuz gribi Meksika'da 100'den fazla kişinin ölümüne sebep olurken, hastalık ABD ve Kanada'nın ardından Avrupa kıtasında, hatta İsrail ve Avusturalya'da da görüldü. AB sağlık bakanları olağanüstü toplantıya çağrıldı. Türkiye'de de havaalanlarında kontrol başlatıldı. Obama'ya müze gezdiren kişinin de gripten öldüğü, ABD Başkanı'nda ise hastalık belirtisi görülmediği bildirildi.

Bilim insanları özellikle, Meksika'daki vakaların neden diğer ülkelere göre daha ölümcül olduğu sorusuna cevap ararken, bütün dünyada önlemler arttırılıyor. Tayland'da havaalanında, ateş ölçmek için termal tarayıcılar yerleştirildi.

Meksika'da 100'den fazla kişinin ölümüne sebep olan ve etkili bir tedavi ilacı bulunmayan domuz gribinin Avrupa'ya sıçraması endişeye yol açtı.

İspanya Sağlık Bakanı Trinidad Jimenez, Albacete kentinde bir domuz gribi vakasının tespit edildiğini açıkladı. Yakın süre önce Meksika'dan dönen gencin tedavisinin, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) açıkladığı protokole uygun olarak yapıldığını belirten Jimenez, ülkede domuz gribi şüphesiyle gözetim altında tutulanların sayısının 17 olduğunu kaydetti.

İnsanlarda, domuzlarda ve kuşlarda gribe sebep olan virüslerin bir karışımının yol açtığı hastalık nedeniyle Meksika'da en 103 kişi öldü, 1600'den fazla kişi tedavi altına alındı ve bunların büyük çoğunluğu iyileşti. Meksika hükümeti, 20 milyon nüfuslu Mexico City ile ülkenin orta kesimlerdeki iki eyalette tüm okulları 6 Mayıs'a kadar kapattı. Başkentteki konserler iptal edildi, bar ve gece kulüplerinin yüzde 70'i, kiliseler, sinema salonları kapatıldı, futbol maçları seyircisiz oynandı. Halka tokalaşmaktan, sarılmaktan ve öpüşmekten sakınılması ve ellerin sık sık yıkanması çağrısı yapıldı. A/H1N1 virüsüne ABD'nin Califonia, Kansas, Texas, New York ve Ohio eyaletlerinde de rastlandı. Danimarka, İsveç ve İsviçre'de Meksika'yı ziyaret eden 5'er kişinin müşahede altına alındığı belirtildi. Virüsün Kanada, Brezilya, Fransa İskoçya, İsrail, Yeni Zellanda ve Avusturalya'da da yaygınlaşmasından endişe ediliyor.

Hastalığın Avrupa'da görülmesi üzerine AB Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso, üye ülkelerin sağlık bakanlarını acil toplantıya çağırdı. Yunanistan'da şüpheli vakaların bildirilmesi için özel bir telefon hattı açıldı.

Domuz gribini, kuş gribinin 2003'te tekrar belirmesinden bu yana en geniş çaplı yaygın hastalık riski olarak tanımlayan DSÖ'nün stokunda virüse karşı etkili olan Tamiflu ve Relenza ilaçlarından 5 milyon adet bulunuyor. ABD de eyaletlere 12 milyon Tamiflu gönderildiğini açıkladı. Ancak domuz gribi virüsü, kuş gribine yol açan H1N1 virüsünden farklı. Hastalığa yakalananlarda tüm grip vakalarındaki ani ateş, kas ağrısı, boğaz ağrısı ve kuru öksürük belirtilerinin yanı sıra, aşırı kusma ve ishal görülüyor. Domuzlar aracılığıyla yayılan, insandan insana hava yoluyla bulaşabilen hastalık hızla ilerleyerek zatürreden ölüme neden olabiliyor.

1918'de 50 milyon kişinin öldüğü İspanyol gribi ve 1968'de 1 milyon kişinin ölümüne sebep olan Hong Kong gribi salgınlarından alınan dersler sayesinde salgına karşı daha hazırlıklı olunduğunu belirten DSÖ, ancak virüsün evrim geçirerek daha tehlikeli olabileceği uyarısı yaptı.

HABER 15: Cumhuriyet gazetesi/Deniz Som'un Köşe Yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-30 Nisan 2009 tarihli, sayfa 17'deki-"Domuz Gribinden Genetik Mirasa" başlıklı haberin içeriğinde:

Bir doktor dostumuz (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri işkillenmesin, kongrede kendilerine muhalif listede bulunanlardan değil) ilginç bir değerlendirme yaptı ve kuş gribi gibi domuz gribi de ölümcül şekilde dünyayı hastalıkların etkilediği toplumlara dikkat çekti.

Ermeni, Yahudi, Amerika yerlileri veya kuzey Avrupa ülkeleri gibi genetik yönden dışa kapalı toplumların salgın hastalıklardan daha çok etkilendiğini ve kitlesel ölümler görüldüğünü, başka toplumlarla kaynaşarak genetik mirasını zenginleştiren toplumların ise virüse dayanıklı (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri sinirlenmesin, Türkler ne yazık ki dayanıklı gruba giriyor) olduğunu söyledi.

Doktor dostumuz 20.yüzyıl başında Avrupa'da görülen İspanyol gribi salgını ile Ermeni soykırımı iddiaları (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri üzülmesin, soykırım iddiasını çürüten somut bir kanıt yok) ilişki kurulabileceğini de anlattı.

Tabii her şeye karşın (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri meraklanmasın, aklın yolu bilimdir) salgın durumunda aşısı henüz bulunmasa bile tıbbın önerebildiklerinin mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini özellikle hatırlattı.

HABER 16: Cumhuriyet gazetesi/Bilim-Teknik Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-21 Ağustos 2009 tarihli, sayfa 4'teki-"Kuş Gribinin Tehlikeli Yan Etkileri" başlıklı haberin içeriğinde:

Farelerle gerçekleştirilen son bir araştırma H5N1 virüsünün uzun vadede Parkinson ve Alzheimer gibi hastalıklara neden olabileceği şeklinde sonuçlandı.

Farelere H5N1 virüsü aşıladıktan sonra uzun bir süre iyileşme sürecini takip eden bilim insanları, bağışıklık sisteminin virüsle başarıyla savaştığını görmüşler. Fakat enfeksiyondan çok uzun bir süre sonra sinir ve beyin hücrelerinde Alzheimer veya Parkinson gibi hastalıklar için karakteristik olan değişimler meydana gelmiş. Aynı gelişmelerin insanda da yaşandığını düşünen bilim insanları, semptomlar gripten çok sonra ortaya çıktığı için genelde doğrudan H5N1 virüsüyle ilişkilendirilmemekte diyor. Şu anda gündemde domuz gribi var. Ama uzmanlar diğer virüs türlerinin de dünya genelinde salgınlara yol açabileceği konusunda endişeliler. Mesela neredeyse unutulmuş olan kuş gribi virüsü H5N1. Gerçi kuş gribi domuz gribi kadar bulaşıcı değil ama buna karşın daha tehlikeli. Kuş gribinde ölüm riski yüzde 61 iken domuz gribinde

bu oran yüzde 0.5 civarında. Araştırmacılar uzun bir süredir grip virüslerinin influenza dışında uzun vadede olumsuz etkiler yapabileceği konusunda kuşkulanıyorlardı. Mesela ortaçağdan kalma belgelerde, grip hastalarında daha sonraları titreme, koordinasyon bozukluğu veya hareketlerde yavaşlama gibi semptomların ortaya çıktığından söz edilmekte. 1918'de meydana gelen İspanyol gribi salgınıyla ilgili benzer belgeler bulunuyor.

Son araştırmada farelere kuş gribi virüsü aşılandıktan sonra virüsün sinir sistemindeki yayılışı ve hastalığın uzun vadedeki yayılışı ve hastalığın uzun vadedeki yan etkisi araştırılmış. Virüsler sinir sistemi ve sırt omuriliği üzerinden tüm merkezi sinir sistemine yayılıyorlar. Bilim insanları hastalığın geçmesinden uzun bir süre sonra farelerin beyinlerinde topaklanmış proteinler saptamışlar. Bu proteinler de iltihaplanmalara yol açıyor.

Virüsler grip enfeksiyonu geçtikten sonra kendini gösteren hastalıklara yol açıyor diyen bilim insanları virüslerin, Parkinson ve Alzheimer gibi nörodejeneratif hastalıkların oluşumunda önemli bir risk faktörü olabileceğini düşünüyorlar.

HABER 17: Cumhuriyet gazetesi/Birinci Sayfa Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-15 Ekim 2009 tarihli, sayfa 1'deki- "Domuz Gribi Okul Tatil Ettirdi" başlıklı haberin içeriğinde:

Domuz gribi vakaları üzerine Bilkent üniversitesi bünyesinde ilköğretim düzeyinde eğitim veren BUPS okulu bir hafta kapatıldı. 10 kişide domuz gribine rastlanırken okul dezenfekte ediliyor. Virüsün İskoçya'ya giden bir öğrencide ortaya çıktığı ve yayıldığı belirlendi. Bakan Çubukçu "kriz masası" oluşturduklarını belirterek panik yapılmamasını istedi.

Öğrencilerde domuz gribi belirlenen Bilkent Universitiy Preparatoy School'da (BUPS) eğitime 19 Ekim Pazartesi gününe kadar ara verildi. Okulda eğitim gören öğrenciler ile ailelerinden 10 kişide domuz gribi tespit edildi.

Bilkent Üniversitesi bünyesinde özel okul statüsünde bulunan ve Ankara'daki yabancı diplomatların çocuklarına ilk ve ortaöğretim düzeyinde eğitim veren BUPS, domuz gribi ile sarsıldı. Alınan bilgiye göre, yaklaşık 45 öğrenci geçtiğimiz günlerde İskoçya'ya geziye gitti. Öğrencilerin dönüşünde havaalanında virüs tespit edilemedi. Aynı öğrenciler daha sonra Kapadokya gezisine çıktı. Bu gezinin ardından 45 öğrenciden 20'sinde soğuk algınlığı belirtileri görülmeye başlandı.

Tetkikler sonucunda geziye katılan öğrencilerden B.T. adlı 7.sınıf öğrencisinde domuz gribi tespit edildi. Bunun üzerine Bilkent Üniversitesi rektörlüğü ve okul yönetimi 1 gün tatil kararı aldı. BUPS'ta öğrenim gören 480 öğrenci sağlık kontrolünden geçirilirken yapılan tetkiklerde okulda eğitim gören öğrenciler ile ailelerinden 9 kişide daha domuz gribi tespit edildi .

HABER 18: Cumhuriyet gazetesi/Dış Basın Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-09 Kasım 2009 tarihli, sayfa 10'daki-"Bir Kara Büyü Olarak Grip" başlıklı haberin içeriğinde:

İtalya'da domuz gribi ülkenin bölünmüşlüğünü de simgeliyor: Kuzeyde aydınlanmacı felsefe, güneyde hurafeler hakim

Virüs bilimi, tahmin edildiği gibi tıbbın en oynak dallarından biri ve grip anlamına gelen 'influenza' sözcüğü astrolojik kökenli bir kelime. İnfluenza, genelde bilim ve astronominin büyüsel kökenlerine gönderme yapıyor. Bir başka deyişle influenza sözcüğü insanların geleceğini belirleyen yıldızlar için kullanılıyordu. Gizemli bir hastalık gibi kötü bir etki yaratıyordu.

Napoli kardinali şehrin koruyucu azizi Gennaro'nun domuz gribi virüsünden daha güçlü olduğuna kanaat getirmiş. Milano'nun azizi Ambrogio ile domuz gribi virüsü arasında karşılaştırmaya gitmedi. (…)

Koskoca bir salgının karşısında yüzü küçük bir bez parçasıyla örtmek Napoli'nin emanet edildiği Aziz Gennaro'ya güvenmekten farklı değil. Gerçekte grip virüsünü bulaştırmamak adına maske kullanmak şakalaşmak adına eşe dosta boynuz işareti yapmaktan çok da farklı değil.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminleri yönünde Napoli'yi vuran grip salgınına dair felaket tahminleri yapılacak olsa İtalya'da koruyucu azizlerin en sevileni olduğu kadar en çok hedef gösterileni de Aziz Gennaro bu karmaşadan zararlı çıkar. Aziz görevini yerine getiremeyecek olsa önce ona inananlar bela okur. Milano usulü aydınlanmacı felsefenin de halkın eleştirisine uğrayacağına şüphe yok. Bu arada Roma usulü faşist selamın 1918 yılında 40 milyon insanın yaşamını alan İspanyol gribi sırasında tokalaşmanın sağlıklı olmadığı gerekçesiyle doğduğunu anımsayalım.

HABER 19: Cumhuriyet gazetesi/Hafta Sonu Bölümü – Cem Sungur'un Köşe Yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-14

Kasım 2009 tarihli, sayfa 5'teki- "Hazırlıklı Olmak" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) 2009 yazında elde edilen veriler H1N1 virüsünün insanların bağışıklık sistemi için tümüyle yabancı olmadığını ortaya koydu. Birçok uzman, yaşamakta olduğumuz salgının, 1918'deki tarihi İspanyol Gribi Pandemesinin dönemsel alevlenmelerinden biri olduğuna hemfikir. H1N1 salgınıyla ilgili ilk veriler Amerika Birleşik Devletleri'nde kesin tanı konulan hastaların yüzde 79'unun 30 yaşından genç ve sadece yüzde 2'sinin 65 yaşından büyük olduğunu ortaya koydu.

HABER 20: Cumhuriyet gazetesi/ - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-17 Kasım 2009 tarihli, sayfa 3'teki-"Domuz Gribi Şekil mi Değiştirdi?" başlıklı haberin içeriğinde:

Domuz gribi salgını dünyanın dört bir yanına yayılırken, Ukrayna'da 189 kişinin ölümüne yol açan ve 1 milyondan fazla kişiye bulaşan virüs korkutuyor. Virüsün domuz gribi virüsü olarak bilinen H1N1'in evrimleşmiş bir versiyonu mu, yoksa yeni bir virüs mü olduğu bilinmiyor. Gazeteport'un haberine göre İngiliz bilim insanları da Ukrayna'daki virüsün mutasyona uğrayıp uğramadığını incelemeye başladı. Ukraynalı doktorların açıklamaları ise korkutucu. Bazı doktorlar ülkedeki kurbanlarda

görülen semptomların, Birinci Dünya Savaşı'nda milyonlarca insanın ölümüne yol açan İspanyol gribi kurbanlarında görülenlere benzediğini belirtiyor. (…)

2.4. 2010'lu Yıllarda Yayımlanan Haberler

İspanyol Gribi konulu haberler önceden belirlenen kategoriler ışığında, 2010'lu yılları içine alacak şekilde kapsamlı olarak ele alınmıştır. Haber içeriğinde fotoğrafın kullanım durumu, gazetede yer aldığı bölüm, haberin başlığı ve yazıldığı tarih ile sayfa numarası her haber için ayrı ayrı araştırılmıştır.

HABER 1: Cumhuriyet gazetesi/Kültür Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-25 Haziran 2011 tarihli, sayfa 15'teki-" 'Renkli Çamaşırlı Evler'in Rekoru" başlıklı haberin içeriğinde:

Avusturyalı ressam Egon Schiele'nin "Haeuser mit Bunter Waesche" (Renkli Çamaşırlı Evler) adlı tablosu, Londra'da yapılan açık arttırmada 24 milyon 700 bin sterline (yaklaşık 64 milyon 714 bin TL) satılarak rekor kırdı. 28 yaşında İspanyol gribi salgınında ölen Schiele'nin 1914 yılında yaptığı tabloya, Sotheby's de yapılan açık arttırma öncesinde 22 milyon ile 30 milyon sterlin arasında değer biçilmişti. Tablo, açık arttırma öncesi biçilen değer aralığının alt sınırına yakın bir fiyattan satılmasına karşın, sanatçının şimdiye kadar en yüksek fiyattan alıcı bulan eseri oldu.

HABER 2: Cumhuriyet gazetesi/Haberler Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-03 Temmuz 2014 tarihli, sayfa 3'teki-"Ölümcül Virüsü Yeniden Yarattı" başlıklı haberin içeriğinde:

ABD'deki Wisconsin-Madison Üniversitesi'nden Yoshihiro Kawaoka adlı bilimcinin 2009 yılında 500 bin kişinin ölümüne yol açan ve domuz gribi olarak da bilinen H1N1 virüsü üzerinde değişiklik yaptığı iddia edildi. (…)

İspanyol gribi deneyi de var

Daha önce de 1918-1920 yılları arasında yaklaşık 100 milyon kişinin ölümüne yol açan İspanyol gribinin virüsü üzerinde de deneyler yapan Kawaoka'nın son girişimini tehlikeli bulan bilim insanları H1N1 virüsünün yeni haliyle labaratuvar dışına sızabileceğinden endişe ediyorlar.

HABER 3: Cumhuriyet gazetesi/Haberler Bölümü – Pelin Batu'nun Köşe Yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmış-21 Şubat 2016 tarihli, sayfa 1'deki-"Savaş Tamtamları" başlıklı haberin içeriğinde:

Kruşçev, ölümüne yakın bir röportajında "Gücün verdiği yetkiyi kullanmaktan hiç bıkmazsınız" demişti. Bugün savaş tamtamları

çalanlar, putlaştırdıkları liderlerin birer kukla olduğunu hatırlasalar belki böyle bağırmazlar. (…)

Ortadoğu'nun haritası

Batı Cephesi, dünyanın o zamana kadar kaydettiği en vahşi siper savaşlarına, 30 ayrı kimyasal gaza, Schrecklichkeit (korkutma) amacıyla katledilen sivillere, Belçika'da patlatılan mayınların 220 km uzaklıktaki Londra'dan duyulabildiği yeni teknolojilerinin ölümcül ürünlerine, milyonlarca insanı öldüren İspanyol gribi gibi salgınlara tanık olurken, Doğu'da ince hesaplarla kesilecek Osmanlı pastası tartışılıyordu. Aslında, Avrupa'da batağa saplanmış İngiltere, başarılı bir asker olarak nam salan Churchill'in de ısrarlarıyla yeni bir cephede moral bulmak istiyordu. (…)

HABER 4: Cumhuriyet gazetesi/Röportaj Bölümü – Sibel Bahçetepe'nin Prof. Dr. Esin Şenol ile röportajı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-15 Ağustos 2017 tarihli, sayfa 2'deki-"Ölümcül hastalıklara kalkan oluyor" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Buradaki hafifletici durum gribin önemsenmemesinden mi kaynaklanıyor?

Evet, gribin öldürücü bir hastalık olduğunu bilmiyorlar. Bir gebe grip geçirdiğinde bebeğinin sakat kalma riski olduğunu, o gebeyi öldüreceğini bilmiyorlar. İspanyol gribi 50 milyon kişiyi öldürdü. Birinci Dünya Savaşı'ndan çok insan öldü. (…)

HABER 5: Cumhuriyet gazetesi/Bilim ve Siyaset Bölümü-Orhan Bursalı'nın köşe yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış- 22 Mart 2018 tarihli, sayfa 6'daki-"Aşı, hayat ve insanlığın en büyük buluşlarındandır" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Seçimlerde sahte isimler konusu aşağıda okur notlarında, bu kez, bir aşı konusuna değineceğim; çünkü bugün İstanbul'da, yarın da tüm Türkiye'de yayımlanacak Herkese Bilim Teknoloji dergisi, aşılar konusunda toplumda bilim dışı, uyduruk, korku salan ve aşılara şüphe yaratan görüşleri özel bir dosyada ele aldı. Bunu yapmak görev, çünkü elimizde en nesnel yöntem olarak bilim var; bir de bilime yöneltilen "alternatif", gerçek ötesi saldırılar ki özellikle Trump döneminde ABD'de gemi azıya aldı:

Oysa "Aşı hayattır! Aşılar insanlığın en büyük buluşudur", salgın hastalıkları önleyici özelliğiyle de toplum sağlığı için şarttır. Salgınlar geçmişte mesela İspanyol gribi 50 milyon insanın canına mal olmuştur. Ülkemizde aşı üzerine yaratılan ve

bilimsel dayanakları olmayan şüpheler nedeniyle çocuklarına aşı yaptırmayanların sayısı artmıştır ve bu durum toplum için de bir tehlike yaratıyor. Pek çoğu pek çok kişinin bağışıklık sistemini hastalıklara karşı güçlü kılıyor.(…)

HABER 6: Cumhuriyet gazetesi/Arka Sayfa Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-17 Şubat 2019 tarihli, sayfa 20'deki-"Felaket Olur" başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Küresel salgınlar da bir başka büyüyen tehlike. Grip salgınlarının her yıl dünyada 700 bin kişinin ölümüne, küresel ekonominin de yılda 500 milyar dolar kaybetmesine neden oluyor. Bu da 1918'de 50 milyon kişinin ölümüne neden olan İspanyol Gribi salgınını akla getiriyor. Aşı programlarının yayılması riski azaltabilir.

HABER 7: Cumhuriyet gazetesi/Haber Bölümü- Orhan Bursalı'nın köşe yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış- 25 Şubat 2020 tarihli, sayfa 6'daki-"Koronavirüs, İspanyol gribi, o silahtır diyen komplocular" başlıklı haberin içeriğinde:

Birazcık geçmiş bilenler 1918'de insanlığın yine bir virüse 50-100 milyon arası kayıp verdiğini anımsarlar mı, bilmiyorum. Bu bilim kültürü bile değil, insanlık tarihi kültürü! İspanyol Gribi! 1914 - 1918 Birinci Dünya Savaşı'nda insanlar birbirlerini

zehirli gazlar, bombalarla yiyip bitirirken, bir virüs ortaya çıkıyor ve adeta savaşanlara meydan okuyor: Öyle öldürülmez, böyle öldürülür! Veba, dünya nüfusunun üçte birini neredeyse alıp götürmüştü!

İspanyol Gribi diye yazın ve önünüze gelen dosyalara bir göz gezdirin. (…)

HABER 8: Cumhuriyet/Ekonomi Bölümü – Ergin Yıldızoğlu'nun köşe yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmamış-27 Şubat 2020 tarihli, sayfa 12'deki-"Her Şey Değişirken Aynı Kalmış" başlıklı haberin içeriğinde:

Bir yüz yıl geçmiş ama Lampedusa'nın Leopar romanından ödünç alırsak, "her şey değişirken her şey olduğu gibi kalmış".

İlk kapitalist küreselleşme derin bir finansal krize yol açmıştı. O zaman da, bir virüs salgını (İspanyol gribi) hızla yayılmıştı.

"İspanyol gribi" krizi, 1918-19 yıllarında üç dalga halinde, ABD'den Avrupa'ya Çin'e, Afrika'dan Latin Amerika'ya kadar dünyayı kasıp kavurdu, özellikle, en yoksul, kurumsal yapıları zayıf ya da sömürge ülkeleri, gelişmiş ülkelerde de nüfus yoğunluğu yüksek kentleri, buralarda en yoksul kesimleri, göçmenleri vurdu; yaklaşık 50 milyon kişiyi öldürdü.

“İspanyol gribi”, mikroplara/virüslere karşı duyarlılığı, “türün/ulusun kirlenmesi” paranoyasıyla yakından ilişkili ırkçılığı, yabancı düşmanlığını, komplo teorilerini, milliyetçiliği körükledi. Sınıf çelişkileri sertleşti, sömürgecilere karşı isyanlar patlak verdi. İnsanlık faşizmi, Yahudi soykırımını, II. Dünya Savaşı’nı yaşadı. Dahası, “kâr makinesi”nden kurtulma fırsatını yakaladı, sonra elinden kaçırdı. (…)

HABER 9: Cumhuriyet gazetesi/Haber Bölümü - Fotoğraf unsuru kullanılmış-19 Mart 2020 tarihli, sayfa 13’teki-“İspanyol Gribi Gibi/İspanya Kuşatmada” başlıklı haberin içeriğinde:

(…) Avrupa Birliği (AB) ise koronavirüs nedeniyle birlik üyesi olmayan ülkelerden yapılacak seyahatleri 1 ay süreyle kısıtlama konusunda anlaştı. Karara göre AB, sınırlarını 30 gün boyunca “gerekli olmayan” seyahatlere kapatacak. Uzmanlar İspanyol gribinden bu yana Avrupa’nın yaşadığı en büyük salgının yıkıcı ekonomik etkilerinden söz ediyor. (…)

HABER 10: Cumhuriyet gazetesi/Olaylar ve Görüşler Bölümü-Fikret Şahin’in köşe yazısı - Fotoğraf unsuru kullanılmış-21 Mart 2020 tarihli, sayfa 2’deki-“Türkiye’nin Koronavirüs Mücadelesi” başlıklı haberin içeriğinde:

31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan şehrinde etiyolojisi (sebebi) bilinmeyen pnömoni (zatürree) olarak başlayan koronavirüs enfeksiyonu hızla yayılarak son 100 yılda görülen en büyük bulaşıcı hastalık salgını haline geldi.

Bu derece yaygın, pandemi (tüm dünyada görülen) halindeki salgınını en son 1918-1920 yıllarında Birinci Dünya Savaşı sonrası başlayan "İspanyol gribinde" görmüştük. Adı her ne kadar "İspanyol gribi" olsa da bu salgında Çin'den başlamış ve tüm dünyaya yayılarak en az 40 milyon insanın ölümüne neden olmuştu. Dünya Sağlık Örgütü, koronavirüs salgınını 30 Mart 2020 tarihinde "Küresel Acil Durum", 11 Mart 2020 tarihinde "Pandemi" olarak ilan etti. (…)

2.5. Araştırma Bulgularının Frekans-Yüzde Dağılımı

İspanyol Gribi konulu haberler, 1970'li yıllardan 01.04.2020 tarihine kadarki süreçte Cumhuriyet gazetesinde toplam 36 haber içeriğinde yer almıştır. Bu haberler onar yıllık periyotlar halinde tablolaştırılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Haber dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir. Bu haberlerin %5.6'lık (2) kısmı 1970'li yıllarda, % 11.1'lik (4) kısmı 1990'lı yıllarda, % 55.6'lık (20) kısmı 2000'li yıllarda, % 27.8'lik (10) kısmı ise 2010'lu yıllarda yer almıştır.

Tablo 1: Haberlerin Dağılımı		
Yıllar	**f**	**%**
1970'li	2 (1 köşe yazısı)	5.6
1990'lı	4 (3 köşe yazısı)	11.1
2000'li	20 (3 köşe yazısı)	55.6
2010'lu	10 (5 köşe yazısı)	27.8
Toplam	**36 (12 köşe yazısı)**	**100.0**

Haber içeriğinde fotoğraf kullanılıp kullanılmadığını gösteren oranlar Tablo 2'de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde 1970'li

yıllarda hiçbir haberde fotoğrafın kullanılmadığı, diğer dönemlerde fotoğraf kullanımına önem verildiği görülmektedir. Özellikle 1990'lı yıllarda tüm haberlerin fotoğraflı verilmesi de konunun daha da önemsendiğini göstermektedir. "Fotoğraf unsuru haberin çekiciliği ve önemsenmesi açısından önemli bir kriterdir. Haberin kapladığı alanı etkiler ve de habere verilen önemin göstergesidir" (Bak, 2018:72). Tablo 2'ye bakıldığında haberlerde fotoğraf kullanımında daha dikkatli olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Fotoğraf Kullanım Durumları

	Fotoğraf Kullanılmış		**Fotoğraf Kullanılmamış**		
Yıllar	**f**	**%**	**f**	**%**	**Toplam**
1970'li	0	0.0	2	100.0	2
1990'lı	4	100.0	0	0.0	4
2000'li	16	80.0	4	20.0	20
2010'lu	4	40.0	6	60.0	10
Toplam	**24**	**66.7**	**12**	**33.3**	**100.0**

SONUÇ ve ÖNERİLER

2020 yılının başlamasıyla birlikte tüm dünya için ön önemli sorun bir pandemi olan Koronavirüs olmuştur. Geçtiğimiz yüzyılda dünya çapında en büyük ölüme neden olan salgın 1918-1920 yılları arasında milyonlarca kişinin ölümüne neden olan İspanyol Gribi'dir. İspanyol Gribi salgını ile ilgili araştırmalar günümüzün en büyük sorunu olan Koronavirüs salgınını anlamak, ele almak ve o doğrultuda bakış açısı elde etmek için bize katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda İspanyol Gribi teknolojinin günümüzdeki gibi gelişmediği dönemde de küresel bir salgın gerçeği olarak arşivlerdeki yerini almıştır. Birileri virüslerin veya salgınların laboratuvarlarda üretildiği minvalinde virüse/salgına yönelik toplumun reflekslerini öldürmeye çalışmaktadır. Öz olarak amaç budur. Çünkü eğer siz bir salgının/virüsün laboratuvardan üretilerekten dağıtıldığına inanıyorsanız onun panzehirinin/ilacının da her an hazır olabileceğini de söylemiş oluyorsunuz. Çünkü hiç kimse, eğer biyolojikse, insan eliyle üretilmişse bir virüsün panzehirini/ilacını da üretmeden onu piyasa sürmez. Mantıksal olarak ürettiğiniz şeyin panzehirini de üretirsiniz. Panzehir mevcut olduğu zaman insanların çaba göstermesine gerek

yoktur. Ne yaparsanız yapın kendinizi panzehirsiz koruyamazsınız. İlaçlar da bir yerde olduğu için koruma önlemlerine veya tedbire de gerek yoktur. Buna en iyi ve akla uygun cevap teknolojinin geldiği boyuttur. Çünkü teknoloji hakikaten gelişmektedir. İletişim çağında artık yaşam çiplerle yürütülmektedir. Çok rahat insanların 24 saatinin gözlenebildiği, insanların robotlarla, teknolojik cihazlarla hayatlarının kolaylaştırılıp, yönlendirilebildiği bir döneme gidilmektedir. Bunu gözlemlemek için üniversitelere gitmeye de gerek yoktur. 9-10 yaşlarındaki bir çocuk bile çok uzak olmayan bir gelecekte teknolojinin bizim hayatımızın büyük bir kısmını kolaylaştıracağının farkındadır. Bu ne demektir? Herkesin herkesi gözetleyebileceği, nerede nasıl yaşadığını bilebileceği, teknoloji ile kendi hayatını kontrol edebileceği bir dünya vardır. Bu durumda bir komplo teorisi olarak veya teknolojiyle uyumlu olarak virüsün laboratuvarlarda üretildiğine yönelik bir bilgi ortaya atılabilmektedir. Teknoloji bunu da yapabilmektedir. Ancak bu komplo teorisyenlerine şu cevap verilebilir: En yakın İspanyol gribi, neredeyse dünya nüfusun yüzde 15'ini yok eden bir virüstü. Teknoloji 1918'de o kadar gelişmiş miydi ki, laboratuvarda üretilsin. İspanyol gribinin ardından çiçek hastalığı, kızamık, veba vs. salgınlar vardır. İnsanlık tarihi

depremler gibi salgınlarla karşı karşıya kalmıştır. İnsan nüfusunun artıp doğayı tahrip etmesiyle beraber salgınların daha fazla insana zarar vermesinin önünü de açmıştır. Dünya köyleşirken, salgınlar da köyleşmiştir. Dünya küçük bir köy olunca salgın açısından da dünya küçük bir köydür. Öyle olunca tahribatı çok daha yüksek olmaktadır. Bugün karşılaştığımız korona da durum aynıdır. Herkesin etkilenmesinin nedeni; hemen hemen dünyanın önemli bir kesimi her an her yerdeydi. Havayolu ulaşımıyla, turizmle, bilimsel konferanslarla, evliliklerle, iş görüşmeleri nedeniyle, fabrikasyon nedeniyle herkes her yerde olduğu için virüs de her yere yayıldı. Bunun için laboratuvarlarda üretilmesine gerek yoktur. Sadece insanoğlunun doğaya ne kadar müdahale ettiğini bildiğiniz zamanda bunu görmüş olursunuz. İnsan her yerde; ve her yerde olan insanın bir virüsle karşılaşmaması mümkün değildir çünkü dünya virüslerle yaşayan bir gezegendir.

Biyolojik silahların, atom bombasının varlığı ile salgınların dünyayı esir almasının arasından çok büyük fark vardır. Nükleer silahlar lokal anlamda kullanılmıştır. ABD, Japonya'da atom bombası kullanmıştır. Almanya'da Hitler'e karşı kullanmamıştır. İki kutuplu dünya Sovyetler Birliği ve ABD,

birbirlerine karşı nükleer silah kullanmamıştır. Çünkü birbirlerine karşı kulanmış olsalardı dünyayı yok ederlerdi. Siz bir virüsü dünyayı yok etme adına hayata geçirmezsiniz. Korona dünyanın süper gücü ABD başta olmak üzere Avrupa'da İngiltere, Almanya, İtalya, İspanya, Rusya, İran ve dünyanın diğer ülkelerini allak bullak etmiştir. En az Afrika etkilenmiştir. İdeolojik saplantılarla bir doğruya 99 tane yanlışı katarak insanların kafası bulandırılmaktadır. Çünkü insanların doğasında komplo teorilerine, güce, gücün hınzırlığına, şiddetine, hilesine inanma vardır. Bu, insanın doğasında var olan bir durumdur. Onun için bir komplo teorisi istediğiniz kadar insanın doğasında beslenebilmektedir. O kadar ona denk gelecek gelişmeler de vardır.

İspanyol Gribi'nin yazılı basında nasıl sunulduğunu göstermek amacıyla araştırma yapılmıştır. Pandemik hastalıklar arasında kuş gribi, domuz gribi, SARS, Ebola, HIV ve Aids'in yanı sıra, İspanyol Gribi de bulunmaktadır. Yazılı basında bir haberin sunumu, medyanın yapılan haberlere olan bakış açısını ve tutumunu ortaya koymaktadır. Aynı şekilde yazılı basının İspanyol Gribi'ne bakış açısı ve tutumu ortaya konmak istenmiş,

1970'lerden günümüze İspanyol Gribi'nin haberlere nasıl yansıdığı incelenmiştir.

1970'li yıllardan günümüze uzanan süreçte Cumhuriyet gazetesinde 36 adet İspanyol Gribi konulu haber olduğu görülmüştür. Bu haberlerin %5,6'lık (2) kısmı 1970'li yıllarda, %11,1'lik (4) kısmı 1990'lı yıllarda, %55,6'lık (20) kısmı 2000'li yıllarda, %27,8'lik (10) kısmı ise 2010'lu yıllarda yer almıştır.

Haber içeriğinde fotoğraf kullanılıp kullanılmadığına bakıldığında; 1970'li yıllarda hiçbir haberde fotoğrafın kullanılmadığı, diğer dönemlerde fotoğraf kullanımına önem verildiği görülmektedir. Özellikle 1990'lı yıllarda tüm haberlerin fotoğraflı verilmesi de konunun daha da önemsendiğini göstermektedir. Diğer periyotlarda sunulan haberlerde de fotoğraf kullanımında daha dikkatli olduğu görülmektedir.

12 adet köşe yazısı incelendiğinde hepsinin İspanyol Gribi'nin insan sağlığını önemli derecede etkileyen salgın hastalıklardan olduğu vurgusu yapıldığı dikkati çekmektedir. 1970'li yıllardan günümüze değin yayımına devam eden yaygın süreli gazetelerden Cumhuriyet gazetesinde bu tür haberlere yer

verilmesi de İspanyol gribinin ne kadar önemli olduğunun göstergesidir.

İspanyol Gribi konulu haberlerin hepsinde insan sağlığına önem verilmesi ve salgın hastalıklar konusunda tedbirli olunması gerektiğini belirten söylemler bulunmaktadır. Bu husus da İspanyol gribinin ne kadar dikkate alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir.

Pandemik hastalıkların yazılı ve görsel basında nasıl yer aldığını gösteren çalışmalara rastlanmamıştır. Bu amaçla hazırlanan çalışmamız gibi diğer pandemik hastalıklar için de araştırmalar yapılmalı, yazılı ve görsel basının bu konulara bakış açılarına yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

Aslan, R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Cocid-19, Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi/Ayrıntı Dergisi, 8 (85), 35-41.

Ayar, M. (2007). Osmanlı Devleti'nde Kolera: İstanbul Örneği (1892-1895), İstanbul: Kitabevi yayınları.

Bak, G. (2018). *1980'li Yıllardan Günümüze Türk Yazılı Basınında Çocuk Olgusu*, Osman Vedüd Eşidir (Ed.), İKSAD Yayınevi, (Çevrimiçi), https://docs.wixstatic.com/ugd/614b1f_7eb88962de5a4c50869458ed3db5613a.pdf

Bakar, C. (2017). Kırk Yedi Yıl Sonra Yeniden Bir Salgın Hikayesi: 1970 Sağmalcılar Kolera Salgınından Günümüze Dersler, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 15 (3), 245-269.

Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknik ve Örnek Çalışmalar*, 3. bs., Ankara: Siyasal Kitabevi.

Büyükbaykal, G. N. (2004). Basın Özgürlüğü Kavramının Anlamı Ve Önemi, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 20, 43-47.

Crosby, A. W. (1977). "The Pandemic Of 1918", *Influenza In America 1918:1976: History, Science And Politics,* June E. Osborn (Ed.), New York: Prodist.

Eşidir, O. V. (2018). *Türk Basın Sektörünün Finansmanında Basın İlan Kurumu'nun Yeri ve Önemi,* Gökhan Bak (Ed.), İKSAD Yayınevi, (Çevrimiçi) https://docs.wixstatic.com/ugd/614b1f_d62c25e3028e44448cb19644f8b7fe27.pdf

Geray, H. (2011). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş: İletişim Alanından Örneklerler,* 3. Bs., Ankara: Ezel Basın Yayın Dağıtım.

Gültekin, E. (2016). 19. Yüzyılda Osmanlılarda Kolera Tedavileri, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, S. (2019). XIX. Yüzyılda Kastamonu Vilayeti'nde Salgın Hastalıklar, *Yüksek Lisans Tezi*, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

Sarıköse, S. T. (2013). XIX. Yüzyılda Çukurova'da Doğal Afetler ve Salgın Hastalıklar, *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Stempel III, G. H. (2003). İçerik Analizi, Derleyen/Çeviren: Murat S. Çebi, *İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi,* Ankara: Alternatif Yayınları, 103-123.

Tokgöz, O. (1981). *Temel Gazetecilik,* Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 476.01.01.1970-01.04.2020 tarihleri arasında yayımlanan *Cumhuriyet* gazeteleri.

URL-1: Euronews, Dünya Sağlık Örgütü Covid-19'un 'endemik' olabileceğini açıkladı; endemik, pandemi ve epidemi nedir?, https://tr.euronews.com/2020/05/14/dso-ye-gore-covid-19-bir-epidemik-peki-pandemik-ile-epidemik-arasindaki-fark-ne, Erişim Tarihi: 14.05.2020.

URL-2: BİRGün, Pandemi nedir? Epidemi arasındaki fark ne?, https://www.birgun.net/haber/pandemi-nedir-epidemi-arasindaki-fark-ne-291446, Erişim Tarihi: 10.04.2020.

URL-3: Medipol Sağlık Grubu, Pandemi Nedir? Corona Virüsü Neden Pandemi İlan Edildi?, https://www.medipol.com.tr/bilgi-kosesi/bunlari-biliyor-musunuz/pandemi-nedir- corona-virusu-neden-pandemi-ilan-edildi, Erişim Tarihi: 02.05.2020.

URL-4: BBC News, İspanyol Gribi: 50 milyon insanı öldüren salgın bittiğinde dünya ne haldeydi? https://www. bbc.com/turkce/haberler-dunya-52473039, Erişim Tarihi: 29.04.2020.

URL-5: BBC News, Pandemi nedir, ülkeleri nasıl etkiler? - Dünya Sağlık Örgütü koronavirüsü pandemi ilan etti, https://www. bbc.com/turkce/haberler-dunya-51614548, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

URL-6: Türk Toraks Derneği, 1918 İspanyol Gribi salgını ve Biz, https://www.toraks.org.tr/halk/News.aspx?detail= 5787, Erişim Tarihi: 02.04.2020.

Yaşayanlar, İ. (2018). Bir Hastalık Olarak Kolera Ve Tarihte Kolera Pandemileri, *Toplumsal Tarih Dergisi*, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, 296, 49-55.

Yolun, M. (2012). İspanyol Gribinin Dünya Ve Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri, *Yüksek Lisans Tezi,* Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Youngerman, B. (2008). *Pandemic And Global Health*, New York: Infobase Publishing.

EKLER:

EK-1 : "Amerika'da bir kongreye katılan 152 kişi esrarengiz bir hastalığa yakalandı" , Cumhuriyet, 01.09.1976, . 10.

Amerika'da bir kongreye katılan 152 kişi esrarengiz bir hastalığa yakalandı

Amerika Birleşik Devletlerinin Philedelphia kentinde bazı şüpheli ölüm olaylarının meydana geldiği, kentteki bütün doktorların seferber olmasına rağmen ölüm nedeninin bulunamadığı bildiriliyor.

Le Point dergisinin verdiği bilgilere göre, Eski Muharipler Derneğinin 152 üyesi, Philedelphia kentinde yapılan kongreden sonra teşhis edilemeyen bir hastalığa yakalanmış ve bu hastalardan 27'si kısa bir süre sonra ölmüştür. Doktorların «Lejyoner hastalığı» adını taktıkları bu

bir elektronik beyne verilmiştir. Bundan başka 1974 yılında aynı derneğin yaptığı kongreden sonra da, 12 üyenin aynı hastalıktan ölmüş olduğu anımsanmıştır. Ancak o tarihte bu olay üzerinde fazla durulmamıştır. Uzmanlar önceki ölüm olaylarıyla şimdi ölenler arasında ortak bir neden bulunup bulunmadığını araştırmaktadır. Bulaşıcı olmadığı saptanan bu hastalığın iki olay haricinde başka bir zaman görünmemesi de hayret uyandırmıştır. Uzmanlar dernek

üyeleri haricinde bu hastalığa tutulan iki şöförün de üyelerle beraber geziye katıldığını saptamıştır.

Yapılan araştırmalarla ölenler arasında ortak noktalar meydana çıkarılınca hastalığın altındaki gizin de çözülebileceği sanılmaktadır. İlgililer olumlu bir sonuca ulaşılmaması halinde dahi araştırmanın gereğinde üç yıl daha sürdürüleceğini açıklamıştır.

(Dış Haberler Servisi)

PHILADELPHIA'DA ESKİ MUHARİPLER DERNEĞİ'NİN KONGRESİ'NDEN SONRA HASTALANAN ÜYELERDEN 27'Sİ ÖLDÜ

esrarlı hastalığın şiddetli bir grip gibi başladığı, ateşin yükselmesi ile beraber başta şişmeler ve akciğerde ödemler meydana geldiği belirtilmektedir.

Uzmanlar teşhis edemedikleri bu hastalığın geçen yıl New Jersey'de görülen İspanyol gribi olması olasılığı üzerinde durmaktadırlar. Bilindiği gibi İspanyol gribi 1918 ve 1919 yılları arasında, dünya savaşındaki kayıplar kadar ölüme yol açmıştır.

Bu olay üzerine Philadelphia'daki tüm doktorların, hastane ve Üniversitelerle birlikte harekete geçerek, polis sorgularını andıran geniş bir araştırmaya giriştiği bildirilmektedir. Bu amaçla kongreye katılmış olan 2000 kişiye çeşitli sorular yöneltilmiştir. «Kongre salonunda nerede oturdunuz?» «Hangi otelde kaldınız?.», «Hangi asansörleri kullandınız?», «Hangi lokantalarda yemek yediniz?» biçiminde 23 soruya alınan cevaplar değerlendirilmek üzere

EK-2 : "Moğol gribi" , Cumhuriyet, 09.02.1977, s. 2.

OĞOL
RİBİ

Arada bir

Süreyya ATAMAL

EK-3 : "İnsan vücudu ticareti önlenmeli" , Cumhuriyet, 10.09.1994, s. 10.

3. BİNYIL'A DOĞRU

Prof. Dr. Jean Bernard 21. yüzyıl insanının yazgısını Cumhuriyet'e yazdı

İnsan vücudu ticareti önlenmeli

20.

Portre

Şair, kanbilimci profesör

Jean Bernard

Bu konuda çalışıyor.

TARİH: Ulusal parlamenter Ekselsiorsi Söz

© YAYIN HAKKI Cumhuriyet'e AİTTİR. İZİNSİZ YAYINLANAMAZ.

EK-4 : "Zümrüdüanka'nın yaşamı film" , Cumhuriyet, 10.11.1996, s. 14.

'Zümrüdüanka'nın yaşamı film

Türkiye'nin ilk kadın opera sanatçılarından, ressam, tiyatrocu Semiha Berksoy'un yaşamını Kutluğ Ataman film yapıyor

AHU ANTMEN

Kapıyı açan kadın, 86 yaşında, tepeden tırnağa iddialı giysiler içinde, sesi bir kalkıkuş sesi, hep yüksek sesle konuşuyor, yazısında olduğuna çok ağır bir makyaj, gırnatalarında bir inci ve değerli yüzükler. "Sizin için bir modern giyindim!" diyor. "Biliyorsunuz, ben modern bir ressamın aya zamanda, resimlerimle uyum içinde yaşıyorum değil mi?" Öyle gerçekten de: Semiha Berksoy, Cumhuriyet'ten çok yaşı, opera sanatçılığı, tiyatroculuğu, ressamlığı, aşkları, tutkuları, eserleriyle meydanlarda uzun yaşama sevgisini, yaşamlarındaki çağrıcı ruh zenginliğini yaşamında da ortaya koyabilmiş, eksantrik bir kadın. 16 yaşında odasını resim atölyesine çevirir, 19 yaşında hafız önünde ilk konserini verir, 20 yaşında Darülbedayi'nin tiyatro oyuncusu kazanır, 21 yaşında "İstanbul Sokakları" filminin yıldızı olur, 24 yaşında ilk Türk operası "Özen"de sahneye çıkan Semiha Berksoy, "Savan film" kadrolarından ayrılır. "Karanlık Sular" filminde annesinin yaşamış genç yönetmen Kutluğ Ataman ile birlikte hayatın filme de çekiyor. Senaryoyu gürültü tiyatrosuna yazmış, kendisinin kendi üzerinden yeniden doğan Zümrüdüanka kavramıyla özdeşleştiriyor:

"... İki kat tahtalı olup, tepesinde bir seyir odası bulunan Çengelköy'deki o evde doğmuyum. Kuş doğuyor! Ev bir helikopterin benziyordu. Bayırın üstünde olup, koşan doğduğu odadan Boğaz görünüyordu. Doğum kanyolasında herhalde odanın başköşesinde idi. Herhalde kuş şimdi bu odada otarıyor olmalı. Oradan kilitleri, evrimi seyrediyor. Kuş doğar doğmaz şarkı söylüyor; büyük bir ses. Diğer yanda Mozart söylüyor, sekiz yaşında ilk konserini veriyor annesi, annesinin ölümüyle ölürken... Birinci Cihan Savaşı'nda İspanyol gribi diye bir hastalık çıkıyor, babam tutuluyor, annesine yanına gelmemesini söylüyor babam, ama annem kocasını seviyor, sen ölecekse ben de ölmek istiyorum diyor, ediyor, babamı kalıyor."

Annesi, ressam Fatma Saime'nin varlığı evinin her köşesinde. Ünlü ressam sanatçı Zeliha Berksoy'un annesi olan Semiha Berksoy, sanki çocuk sahiplerini koruyan annesinmiş gibi kızı gibi, Fatma Saime'nin portreleri, kendi resimleri var evde. Bir de bir kaside, hayata sarılmış gibi gözüküyor, yüzünün üzerine Fatma Saime'nin bir fotoğrafı yerleştirilmiş, beyaz bir çarşafa sarılmış bir manken duruyor. "Bu benim annem" diyor Semiha Berksoy. "Kefeni içinde çıkış görmiş yanımı." Yanında da resimlerinde de olan, yaşamı sınırlandığı nokta olmaktan çok, yaşamda içeriye yansıtan, korku değil yaşam mücadelesi aşılayan, karanlık yüzünü göstermeye cesaret edemeyen bir ciğa. Semiha Berksoy: "Bunları anlatıyorum, çünkü ölüp gideceğim yakında. Herkes bilsin! Ben gidince kim anlatacak? Mezarımda patlarım ekstradan sora..." diyor. Evin her köşesine yayılmış, üst üste, yan yana duran resimlerin arasından geçerken, dilsizsesi oluyor da "Bak, bu sefer ölürüm valla-hi" deyiveriyor.

Ev, yaşadığı insanlarla, hayallerle dolu. Nâzım Hikmet'in hayaleri her yerde. Yıkanmadaki kırmızın Nâzım'a ait olduğunu söylüyor. Resimlerinde Nâzım. Bizden insanların portreleri bile Nâzım'ı andırıyor. Salonun ortasında duran ilginç bir resim var: "Bu Nâzım'la ben. Ben bir sandalın içindeyim, gidiyorum. Arka Nâzım'da bir bıraksınlı istiyorum, kollarını uzatmışım ona. Ama sonunda yok var." Semiha Berksoy, bir gün babasına bir mektup yazmış, şöyle demiş: "Ben erkekleri hep terk ediyorum. Sanat için. Sanatın oti kemiği yok. Beni yaşama bağlayan, bana yaşama ateşi veren sanat aşkadır. Bundan faydalanan da toplumdur. Çünkü sanatçının yaptıkları, sonunda toplumu yarar." Semiha Berksoy'un Nâzım Hikmet ile mektuplaşmaları gazeteci Füsun Özbilgen in 1985'te yayımlayan "Sana Tüfün ve Tespih Yollıyorum" kitabında okuta sanatkâr Berksoy şimdi, Nâzım'ın son dostluğunun yanlış anlaşıldığını söylüyor: "Ben onun şairliğine hayrandım, o benim sesime. El kemik meselesi değildi yani. Hubbal bir şeydi. Yazılış anlaşılmasın, ihaneti değildi. Karşılıklılar hayrandık, takdir vardı. Yüce bir duygu idi."

"Tosca", "Figaro'nun Düğünü", "Cavelleria Rusticana", "Madame Butterfly" gibi operalarda rol alan Semiha Berksoy, Türk operasında kendisinden önceki ses tanımıyor: "Tanrı bana büyük ses vermiş! Onu giyo da kader

86 yaşındaki Berksoy geçmişten söz ederken kâra heyecanlı. (Fotoğraflar: KADİR TUĞLA)

giriniş. Eşek gibi bir ses! Ama hakiyetsesa hazır, senin yerine bazı kartları çıkartıyorlar sahneye. Ne ses var ne bir şey! Kedide de var onlardaki ses. Primadonna sesle olur, fiziksi değil. Bende fiziğin üstüne bir de ses vardı."

Atatürk'le tanıştıkları anılarını ve, anılarının arasında en canlı tutuğu anlardan biri de o karşılaşma: "Atatürk, Devlet operasının provalarına geldi, bravo diserek ayrıldı. Aynı gün, köşkte onun huzurunu çıktık. Yeşil çuha bir masa vardı, Atatürk de birkaç Paşa hizmetçi ve muhafızdı. Geldi, bizimle el sıkıştı, sonra bana döndü 'Şarkılarının bir kısmı daha burada söylenmiştir' diye sordu. 'Şarkıların tamamen erberlemeniştim, cevdersiniz, size Madame Butterfly'dan aryalar söyleyeyim' dedim. Sevindi, çıldırdı! Operayı bilir, severdi, meraklıydı, çok kültürlü adamdı. Ben başladım. Bendeki kasa bir ses' diyerdi gürültü. 'Okay' diye bağırdı: Okan aşa habetidenektir bu. Sonra büfeye gittik, bana ne içmek istediğimi sordu. İçkiler bir çeşit. Ben daha çok gevezlim, utandım. Şu tip istedim. Gavsın, bir şarişanya hardığımın içinde bana pembe renkli bir şurup getirdi. Atatürk garsonuna dindeki dip bana kendisi takdim etti." O anın resmini de yapmış Berksoy, hemen çıkarıp gösteriyor: "Operaların ünüme, herkesten önce, Atatürk'ün hoşlandığı kadınlar" diyor. "O bir devrim yaptı operada. Ben de onun devrimlerini üstlendiyorum."

Semiha Berksoy'un anıları, kitaplar doldurur. Bunlar, aslında bir toplumun da anıları. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında hem müzik hem tiyatro hem resim alanında bir kadın sanatçı olarak mücadele etmiş, hiç yılmadan söylemiş, oynamış, anlatmış, devrime inanmış, sanatın bir yana "hizâ" artık yok olan bir kesimin ayakta kalabilmiş temsilcisi olarak bir örnek, bir ustı gibi durmuş İstanbul'un bir köşesinde Semiha. Yaşatın film, evi müze, anıları kitap olur işte böyle kadının.

EK-5 : "İnsanlık için büyük tehlike yoksa grip virüsü mü?" , Cumhuriyet, 31.01.1998, s. 12.

VİRÜS

İnsanlık için en büyük tehli

Hong Kong'daki büyük tavuk katliamı belki de ölümcül bir virüs'ün dünyayı istila etmesini önledi. Ama sadece insanlar değil bütün canlılar virüsler karşısında genellikle çaresiz.

Hong Kong'daki büyük tavuk katliamı belki de ölümcül bir virüs'ün dünyayı istila etmesini önledi. Ama sadece insanlar değil bütün canlılar virüsler karşısında genellikle çaresiz.

Hong Kong'daki büyük tavuk katliamı belki de ölümcül bir virüs'ün dünyayı istila etmesini önledi. Ama sadece insanlar değil bütün canlılar virüsler karşısında genellikle çaresiz.

Hong Kong'daki büyük tavuk katliamı belki de ölümcül bir virüs'ün dünyayı istila etmesini önledi. Ama sadece insanlar değil bütün canlılar virüsler karşısında genellikle çaresiz.

Kopyalanarak çoğalıyorlar

Büyük tavuk katliamı

Katliam, tem

Virüs arkeo

ke yoksa grip virüsü mü?

edi mi acaba?

Kaynak Asya mı, Afrika mı?

Papilloma virüsü

Virüsler her canlı türünü kasıp kavuruyor

EK-6 : "Yazarların ölüm nedenleri" , Cumhuriyet, 18.03.1999, s. 17.

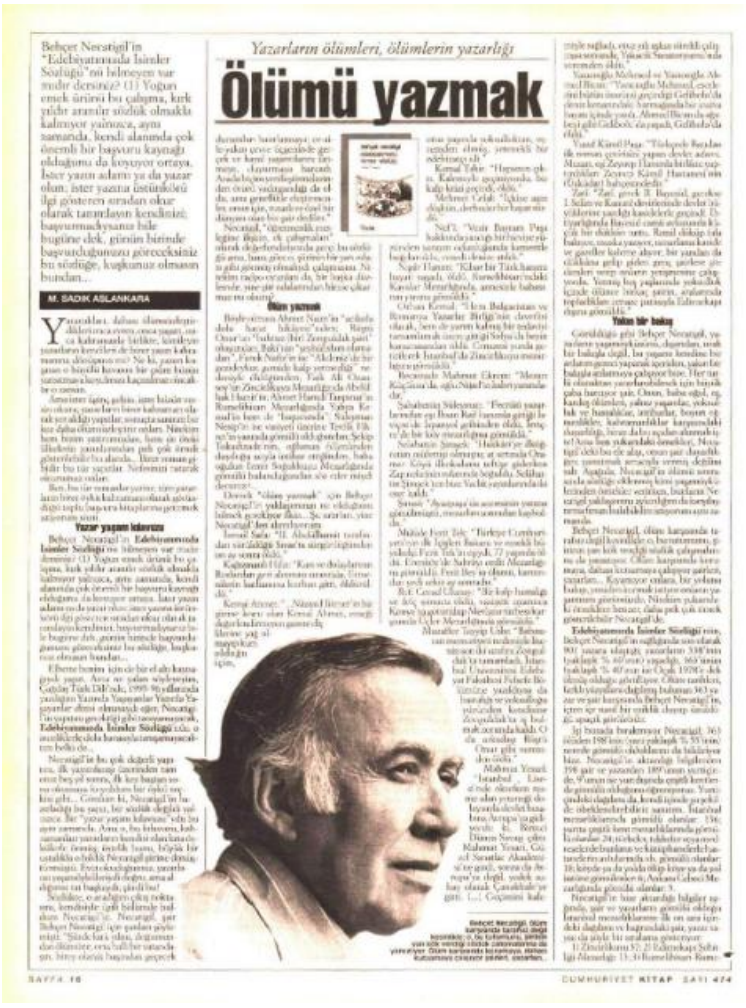

Yazarların ölümleri, ölümlerin yazarlığı

Ölümü yazmak

Behçet Necatigil'in "Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü"nü bilmeyen var mıdır dersiniz? (1) Yoğun emek ürünü bu çalışma, kırk yıldır aramızda sözlük olmakla kalmıyor yalnızca, aynı zamanda, kendi alanında çok önemli bir başvuru kaynağı olduğunu da koyuyor ortaya. İster yazın adamı ya da yazar olun, ister yazına üstünkökü ilgi gösteren sıradan okur olarak tanımlayın kendinizi, başvurmadığınız bir sözlüğe, kuşkunuz olmasın bundan...

M. SADIK ASLANKARA

Yazarların, dahası ölümlerinin dâhil, ölümlerinin, onca yaşam, onca kahramanlık hikâye, kendileri tanıtlarını kendileri de hiçbir yazın kahramanına dönüşmüş mü? Ne iki, yazın kişisel o büyülü hevesini bir şekle bürün tanıtılmak için, dünya kaçınılmaz mıdır bu o zaman.

Amaçlarını içten, gelişim, ama bilinçli yazın olursa, onun bir hiç kahramanı olmak için sıradan yaşadığı sonuçta sanının bir kez daha ölümü değil mi onları. Nitekim hem bizim yazın tarihimiz, hem de örnek ülkelerin yazın tarihinin pek çok örnek göstermektedir bu durumu. İster roman gibi bir biz türler yazarlar. Nefesimiz tutarak okumuşuz onları.

Ben, bu ile tamamlar yazımı, tüm yazarların birer öykü kahramanına dönüşmüş olduğu için, başvura kitaplarına geçmek istiyorum sizi.

Yazar yaşam kılavuzu

Behçet Necatigil'in **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**'nü bilmeyen var mıdır dersiniz? (1) Yoğun emek ürünü bu çalışma, kırk yıldır aramızda sözlük olmakla kalmıyor yalnızca, aynı zamanda, kendi alanında çok önemli bir başvuru kaynağı olduğunu da koyuyor ortaya. İster yazın adamı ya da yazar olun, ister yazına üstünkökü ilgi gösteren sıradan okur olarak tanımlayın kendinizi, başvurmadığınız bir sözlüğe, kuşkunuz olmasın bundan...

Elbette benim için de bir el altı kaynağıydı yazar. Ama ne yalan söyleyeyim, Çağdaş Türk Dili'nde, 1999 '96 yıllarında yazılışını Yazında Yaşamlar Yazında Yapıtlar dizisi olmuyordu eğer, Necatigil'in yapıtını gördüğü gibi tanıyamayacak, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü** için o ansiklopedik dolu hazırlık sürecini de tanıyamayacaktık belki de...

Necatigil'in bu çok değerli yapıtını, ilk yayınlandığı tarihten tam otuz beş yıl sonra, ilk kez başka sözcülerimizin kaynakların bir eşiği sağlamak için, başka bir deyişle, bu sözlüğü değerli kılmak için, Cumhuriyet, Necatigil'in bu zorlaştığı bu yazıcı, bir sözlük değildi sadece. Bir "yazar yaşam kılavuzu" idi bu aynı zamanda. Artık o, bu türlerden, kahramanlar yaratıcının kendini olanlarda kalkıştı türünü, öyküle türünü, hikâye türünü, romanla türünü değil, artık o, Necatigil gibi, bir yazarın yaşamını, yapıtlarını, yapıtlarının

İhsan Kavalar: 12, 4) Kamuhukuku: 10, 5) Felsefe: 9, 6) Tarih: 8, 7) Matematik: 6, 8) Bakanlık-Bakanlık Kuruluşları: 4, 9) Başbakanlık Yabancılar: 1, 7 Emekli Subaylar: 1, 7 Tarih Camisi Mezunları: 1, 10) Hesabımda: 2 / Subay Mahmut Türbesi Bahçesi: 2 / Aşkım: 2 (*)

Bu aradan artı dönüş ilgili soru değildi ki de okuyucu Necatigil. Bunu gene 2 yazı dizisinde, 1 yazar tek bir başlıkta, 1 yazar başlıklarla dizi de yazar anlıyor, 1 yazar) Subayı (artı) mezun kadınlar, 1 yazar) ne Özbahadır. Al (artı) mezun bilmiyorum.

Yazarların ölüm sıralamaları

Behçet Necatigil'in yazarlarını sıraya dizdiklerine yönelik de çok sayıda bilgiler okuyucuya çalıştığı görülmüştür bu. Şair ve yazarların, 4'ü hatırlarda, 2'si sanatçı sırasında, 11'i okul hatırasında olmak üzere 9'u 1, çeşitli hastalıklar nedeniyle değil biçimde; 6'sı kaza, boğulma ve harbiye dizilerde ölürken, 14'ü ise kısmen uzatılmış. Necatigil'in büyük emekle toplamış bilgiler içinde şair ve yazarların ölüm nedenlerine dair aynı dikkatle toplanabilmek olanaklı:

A) Hastalıktan sol açığa ölünler:

Kalp krizi: 14, beyin kanaması: 6, kanser: 7, kemik kanseri: 1, mide kanseri: 1, akciğer kanseri: 1, karaciğer kanseri: 2, sinir: 1, serem: 7, kemik sertesi: 1, tifüs: 1, şeker: 1, tetanoz: 2, şair bir hastalık: (?) 1, bilinmeyen hastalık: 3, felç: 1, kapsamı geniş: 1.

B) Kaza ve nedenlerinin yol açtığı ölümler:

Uçak kazası: 1, gemi kazası: 2, sınır kazalarına: 1, yaralanmalar: 2.

C) Şiir yazar hayırları:

Bazı hastalıklar: 1, öldürülerek: 1, hiç etkilenler: 1, olanı etkilenler: 1, tıpkı hayatla öldürülerek: 1; acısı verilerek öldürülenler: 2, derisi yırtılarak elektrikler: 1, arabalarına arasında öldürülenler: 1, aynısı cinayet: 1, kimerede başına 1), günahında ölüm: 1, sınırında ölüm: 7.

D) Başka nedenlere bağlı ölümler: İntihar: 3, yürekbilt nedeniyle ölüm: 5, işler ilişkilerinde nedeniyle ve derbederler ya gama bağlı ölüm: 2, tarihsel ölüm: 1, ölüm yaşa (dolayısı yaşa üzerinde): ölüm: 3.

Necatigil, gösterdiğim gibi, 863 şair ve yazarların yaklaşık dörtte üçünün hangi nedenle yaşamın sürdüğünü açıkça dile getirmediğini, sonuçta 90 sanatçının ölüm nedenini vermediğini.

Birim bu verileri, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**'nün Necatigil'in sağlığında gerçekleştirilen Ocak 1976 baskısından derledim.

Ne ki sözlüğün yeni basımına, hatta ve ki basımlarına gerekli görülen varsa, açıklama, Cemiyet'in sanatlarının sürüncemlik akışı gibi sıkıcı konuk, onlarla ilgili veri bilgiler gerekiyordu. Sözü ve yazı sanatçılarının ölüm bilgilerine yeni durum sunu... Sözlüğün, 1993'te yapılmış bu bilgiyi hasımın eklenince tabanlaşan. Ancak bu eklemlik çok uzun sürmedi. Sözlüğün manda yetkililerinin okuyucu sözlüğe başvurdum. Oğuz Mumcu'nun yaşamöyküsünü okudum yaşardım... Yaşarken ve sanatçıdan.

Ölüm karşısındaki o tavafı sonsuzun yitirdiği sözcük?. Örneğin Metin Altıok için, "dağ Beytarna, ölüm Ankara", sözlüğe Necatigil'den sonra alınmış Behçet Aysan için "dağ Ankara, ölüm Sivas" denilmiştir. Cemalnur Aşım Bezirci için, "1978'de ansızlık oldu" notu eklenmişse de ölümsü için "Sivas" belirlemesi yeterli görülmüştür anlamsız. Hele Oğuz Mumcu da tam bir dış kınkılıp yaşamıştır. Çünkü, "ölüm İstanbul" diye yazılmıştı. Oğuz Mumcu ölüme karşısında. Başbuğ bilgi yoktu. Mumcu İstanbul'da öldüğü, o kadar.

Yeniden okumaya yönelik dizede sözlüğü, yazılmadığını gördüm. Evet, sözlüğe değişmişti sözlük. O'Rumlere karşı yaşlıları, yazarların kırı ona dönüşmesinde onlara ölüm olayı kod kanat geren Behçet Cemil Orhan Türeng'ü'ne Behçet Necatigil'den önce anımsadan ayrılmış olduğunu hakarak, koşulların anlaşılmadığı, yolsuz sözlüğünde yarım kendine sıfır almışı, acaba bunların sonucu? Ayrıca şöyle bir soru sorulmuş: Ayrıca sözlüğe Necatigil'den sonra sözlüğe eklenmiş yazarların ve Mahmut Yesari için "Cumhuriyet Çalışılmış adı mezarlığında gömülü" olduğunu kolağanca bulduğumuzu sözlüğe'ye çalışmış ek kitaptaş olduğunu dikkate çekildi...

113 yeni yazar

Bu son tarihsel kitap düzenlemeler yapılmıştı elbette, ama sözlüğün bugünü sorun oluşturmuş olduğunu gösterme işleri de göze çarpmıştı ne yazık ki... Örneğin Samiha Kocagöz için ölüm tarihi verilmiştir sonra. "Sinsi Terror'de" diyebiliriz. Nadir Nadi'nin de aynı ölüm tarihi konmuş yerdi... Hala "Cumhuriyet gazetesi'nin başyazarı" idi Nadir Nadi'ye "... başyazı hâlet'ini yazı ona sanat yazıları da yazmakta" idi...

Sözlükteki olan 113 yeni yazarın daha eklenmiş olmasıydı sözlüğe... Necatigil'in ardından geçen 19 kitapçık tarihsel ölümde biç de kaçınılmazmışsa gerekse bir sayıydı bu... Necatigil'in 1901 de bırakmış gittiğinden bir sayı, on beş yıl sonra 1982'ye yoksa başlığı, seyirmemiş eksik değildi doğrusu. Necatigil'in Necatigil'ikinin kimsenin eksikliğini hissetmiş 10 da yazar çıkardığını: Ercüment Ağralı, Bekir Akıntürk, Emel Akkoç, Aysel Algısal, Ferruh Arıkan, Cüneyt Aşral, M. Sami Ayaz, Cevdet Atmaca, Oğuz Kâmuran Atuk, Ahmet Nadiri Caner, Meral Çelen, Ümit Demiröz, Kerim Aydın Erdem, Necdet Evliyanoğlu, Ergun Evren, Pendeli Cafer, Muammer Hacıoğlu, Mehdi Hakkı, İbrahim Hoşi, Yaşar Faruk Inal, Adnan Veli Kasık, İsmail Kamalmaz oğlu, Abdullah Neyzar Karabaş, Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, Selçuk Kardam, Nurettin Özdemir, M. Necati Oruç, Metin Sarıdağ, Mehmet Yardımcı, M. Şevki Yazmacı...

Bu yazarlar, yazmıştı Necatigil'in sözlüğünde bu kimliğe sahipleri belki, ama artık yaktılar Kürsüler, mecmualar, onları bulabilecegimiz herhangi bir kaynağa da kalmıştı diyebiliriz. Üstelik bunlardan bazı, yaşamının bir değişiklik bırakıp, onları hiçbir kaygılı bekleyenleri yazın için bir cazeti, dergi yazısı değişmiş ama atmışı. Örneğin Necati Akarmar, 1943-46 arasında İzmir'de Kovan dergisini (34 sayı), Ahmet Nadir Caner, 1948-49'da Turan'ı ta Gazete dergisini (18 sayı), 1955-57'de Cumhuriyet dergisini (29 sayı), Yaşar Faruk Inal, İzmir'de, ilk sayısı 1962 de yayınlanan Ilıf dergisini (43 sayı); İsmail Karaalpay-oğlu, İzmir'de, 1960'dan başlayarak İlgar dergisini (ilk 37 sayı İzmir'de, daha sonraki sayılar Ankara'da); M. Necati Oruç da Seferihisar'ın Uluruç Köyü'nde Nazar (17 sayı) ve Subaşı (6 sayı) dergilerini çıkarmıştı.

Şimdi bir, bu dergilerin hiç sayılarını mutlu okuyucu, bunu yayınlayanlarının ve hiç yazarlarını ölümlerinin düzeyindeki sayılarını bilmiyorum. Ben sözlükte, kendi alanımdaki tüm bunlardan ve kaçaklarına çalışmaz mı? Kitre maddelerden yaygın olarak yararlanılan ya da yararlanılmamış eşit madde o alanlıdır bir bakıma. Farkındayım, bir yazı, bir biçimde bunları sıralamaya değişmiştir, bu nun konusunun gerekmez mi? Necdet Vedat Günyol, Sanat ve Edebiyat Dergileri adlı yapıtında gerek Beşir Ayvazoğlu ve Kovan dergisini, gerekse Ismail Kara ahmedoğlu ve İlgar dergisine, dönemlerinden, oldukça geniş yer açıyor (2). Üstelik, Kovan'da yazmaların arasında genç bir şairin de adının geçtiğini söylüyor Behçet Necatigil.

Ne var ki, sözlüğünde, Behçet Necatigil de çıkarmış olduğu bu adları, Kasım 1971 tarihinde yazdığı "Tanıtma" başlıklı notuyla yanında bunun ipuçlarını sezmiştir yazdığı gibi: "Bu tür sözlükler sürekli olmeme, çıkarma gerekliyorum. Yeni yayınlar, küçük dergilerden daha değişmeler, yeni yönetmeler, kimden gelmeler, hoşa çıkan isimler, çok çabuk eskiliyor bir yanıda şüphe, güncele yaklaşan bu tür sözlüklere (...)(1...) Böyle sözlükler, bunar da bir yıpranmaya ömürsüz gibi görünüyor bir ilgilendiğine gerekiyor, ortalıklı bizdeler de bulunduğum.

Oysaken, bu kitap bir daha basılmasa bunda bir değişiklik bu yapmayacağını gördük de karşılaşmıyorsunuz. Sonra şu da var: Bir sözlüğe almak bir kişi hep onda kalmalı mı? Verdiği emek nedir, yapıtı kadın ne olmuştur, yaptığı geçişler ne gibi hatırlanır? Vakıf vakıf bunları düşünmek ve bazı yerleri başlıklı gerekiyor. Toraf'ın, mesnef olmamışa çalışılı demiş ya, dağınıklığımızın tam ortasındayız. Ama şöyle bu sözlükte, böyle bir kendisine, bu kaç kendisine maddelere bakılırsa, sonraki basımlarında onları görmeyeceğimiz, eski basımlara göre yüzmesek, bilmeyiz, değişmeyeceğiz. Fakat gene de bu çıkarmaların, alınmaların ölçülerine tam olarak sağlanmak imkânsızdır.

Necatigil ve dergiler

Ne var ki, Necatigil için yazın dergilerin bir önemi olmalıydı. Çünkü bu dergiler için sözlüğünde bir bölüm ayırmış, bu bölüm dergi üzerine saptırılmış cümle cümle çıkmış tam 113 yazın dergisinin adlarını sıralıyor. Söz konusu bunların bu bölüm de çıkarılmış maddeler, bi de, Necatigil, dergi yayıncılığı yapan bu adlara karşı bilgisi bir tutarsa gene müdür!

Bildiğimiz, yeni binkilan da gündeme geçtiği mecmualarla karşılaştırmaya karar verdim. Bekledigim sonuç, 1998 de çıkmıştı. Necatigil'in sağlığında yayınlanan son basılıdan (dokuzuncu basım) sonra basım sayısı on onüne ulaşmıştı. Şairin hazırladığı sözlük, ölümünden yirmi yıl sonra da sonuncu, yüzyılın bir kayrak olmasını sürdürüyordu. Üşünmeyip bir kez daha okuduum sözlüğü.

Yanıt-ilan sözlükteki adlar, 1000'e ulaşmıştı. Sözlük, geçti, 43 yeni mecmua tanıtıyordu bizleri artık, Necatigil'de görülen 25 yazar daha çıkarılmıştı bu arada sözlükten. M. Tahsin Akıncı, Lütfi Bir, Arif Coşkun, Nurter Çelebioğlu, Beşir Cemal Emek, Celal Ertuğrul, Ayni Gözde, Cevap-Mübeşir Kocaoğlu, Mahmut Sadık, Mehmet Sefakatsun, Muammer Mucuoğlu, Mehmet Zeki Nikşarlı, Cahit Öztuğ, M. Fahri Oğuz, Asf Özbilen, Baha-eddin Özkoç, Ayhan Sarıemirdağlı. Ahmet Talat Şentürk, Orhan Şevketoğlu, Ersin Ulgener, Muharrem Vakur, Melih Vassaf, Sıtkı Yırtalı, Ali Yüzük, Hazım Zeynek.

1974'den 1993'e on beş yıl boşunca, bir yılda on Necatigil'in sözlüğüne 2 yazar çıkarılıp, 7-8 yeni yazar sözlüğe alınırken; 1993'ten 1998'e beş yıllık dönü eklenmiş ise, Necatigil listesinden çıkarılan onbeş yazar, bir yılda 5'e, sözlüğe almış yeni yazar da 9'a yükselmiştir. Bu rakamlara bakılırsa, daha çok çok yazarın listemizdeki yıllarda sayılarını çıkarılacağı, bunu kar gibi yükselen sayıda çok çok yeni yazarın

EK-7 : "Grip aslında öldürücü bir hastalık" , Cumhuriyet, 17.09.1999, s. 7.

Grip aslında öldürücü bir hastalık

Özellikle zayıf ve bir başka hastalığı olan bedene girdiğinde çok tehlikeli komplikasyonlara neden oluyor

DUYGU ASENA

Grip, bunca yaygınlığına rağmen hâlâ çoğumuzun pek iyi bilmediği bir hastalık. Genellikle soğuk algınlığı ile karıştırılıyor ve hafife alınıyor. Gribi, soğuk algınlığından ayıran belirtiler; yüksek ateş, kas-eklem ağrısı, ağır bitkinlik hali... Eğer bu belirtilere rağmen gribi soğuk algınlığı diye geçiştirmeye çalışırsanız, sözlerinizi bronşite, zatürreeden ölüme kadar giden durumlarla karşılaşmak mümkün. Çünkü grip, bazı kişilerde ağır ve öldürücü seyrediyor. 1957 yılındaki Asya gribi yüzünden tam 70 bin kişi ölmüş... 1918'deki İspanyol gribi salgınında ise 25 milyon kişi...

İsterseniz elinizi ağzınıza kapatıp öksem alın, hiç fark etmiyor, siz hapşırdıktan sonra havaya saçılan virüslü su damlacıkları tam 72 saat havada asılı kalıyor. Ve 72 saat içinde o mekâna giren bir insan, saçtığınız virüsü alabiliyor. Virüs 4-6 saat içinde solunum hücrelerine yayılıyor, 18-72 saatlik kuluçka süresini tamamlıyor ve o insanı hasta ediyor. Havaya saçılmış virüslü damlacıkları solumak kadar ani ısı değişikleri de son derece tehlikeli oluyor.

Ölüm oranı korkutucu oranlarda

Grip hastalığındaki ölüm oranları ürkütücü boyutlarda. Gribe yakalanan her yüz bin kişiden, sağlıklı yetişkinlerden ikisinin ölüm riski var. Kalp damar hastalarından 104 kişi, akciğer hastalarından 240 kişi, kalp, damar ve diyabet hastalarından 481 kişi ve kalp damar ve akciğer hastalarından 870 kişi ölüm riski taşıyor. Hastalığın ağır hatta öldürücü seyretmesi ihtimali, 50 yaş üstü herkeste, astım, kalp, yüksek tansiyon, kronik böbrek, akciğer ve kan hastalarında, sporcularda, sağlık personelinde, toplum hizmetinde çalışanlarda, toplu yerlerde yaşayanlarda daha fazla. Grip hastalığı özellikle zayıf ve bir başka hastalığı olan bedene girdiğinde çok tehlikeli komplikasyonlara neden oluyor. Bu komplikasyonlar; zatürree, krup aniini, astım, bronşit, damar sistemi hastalıkları, kalp kası hastalıkları ve akciğer, böbrek, kalp gibi kronik hastalıkların alevlenmesi şeklinde görülüyor... Grip vücudunda kullanılan ilaçlar ise ne yazık ki sadece hastanın yakınmalarını giderebiliyor, virüsleri öldürebilecek bir ilaç yok. Dünya Sağlık Örgütü, dünya çapında bir grip izleme ağı kurmuş. Her yıl grip sezonu öncesinde en aktif virüsler belirlenmiyor ve yeni aşı formülüne dahil ediliyor. Çünkü grip virüsünün aşı ile mümkün. Gribe karşı aşı yaptırmak, risk grupları, sağlık personeli, yüksek risk grubundaki kişinin yaşadığı evdeki aile bireyleri ve özellikle çocuklar ve yaşlılar için çok önemli. Örneğin 65 yaş üstü ölümlerinin yüzde 60'ı grip aşısı sayesinde engelleniyor. Aşı, sık seyahat edenler ve gribe yakalanmak istemeyen herkese tavsiye ediliyor.

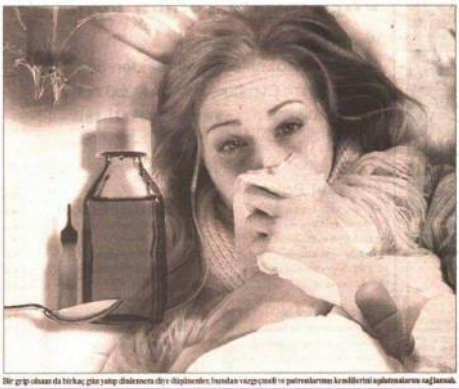

Bir grip olsam da birkaç gün yatıp dinlensem diye düşünenler, bundan vazgeçmeli ve patronlarının kendilerini aşılatmalarını sağlamalı.

Grip aşıları, gribe neden olan virüslerin inaktive edilmiş formlarını içeriyor. Vücuda verilen virüs, antikor oluşumunu sağlıyor ve aktif bir bağışıklık elde ediliyor. Grip aşısı olmak için en uygun mevsim eylül sonu ve ekim ayı. Grip aşısı yalnızca altı aydan küçük bebeklere uygulanmıyor. Yumurtaya alerjisi olanların ise doktora danışmaları gerekiyor.

Ekonomik boyut

Grip hastalığının işgücü kaybı yani ekonomik boyutu da düşünülüyor... Tüm dünyadaki işe devamsızlığın yüzde 12'si grip yüzünden gerçekleşiyor. 1995 yılında yapılan bir araştırmada, gribin Amerika'da bir yılda 75 milyon günden fazla işgücü kaybına neden olduğu ortaya çıkmış. Grip, her çalışan için üç ila yedi günlük iş kaybı anlamına geliyor. Çalışan birey gribe karşı aşılanırsa işe gelmeme oranı yüzde 43'e varan düzeyde azalıyor. Aşılanan kişilerde kişi başı 47 dolar tasarruf sağlanmış. Aşılanmaya harcanan her bir dolar, dört dolar olarak geri kazanılmış...

Bu bilgiler, işverenlerin, çalışanlarını gribe karşı aşılatmasının mantıklı olacağını göstetiyor... **"Bir grip olsam da birkaç gün yatıp dinlensem"** diye düşünenler, bundan vazgeçmeli ve patronlarının kendilerini aşılatmalarını sağlamalı. İşten kaytarmak ya da dinlenebilmek için grip olmayı özlemeyi unutalım, çünkü bu ölümcül bir hastalık, hiç şakası yok... Onun yerine nezle var, soğuk algınlığı var... Siz aşınızı olun, dinlenmenizi nezle ile yapın!

EK-8 : "Grip virüsü katil virüse dönüşebiliyor" , Cumhuriyet, 23.09.2004, s. 4.

bilim dünyasından

Kısa Haberler

Grip virüsü katil virüse dönüşebiliyor

Tek bir gen onarımı bir grip virüsünü katil virüse dönüştürebiliyor. Bir araştırmacı, İspanyol gribi virüsünü değiştirmek 20 milyon kişinin ölümüne yol açan grubun kalıtımını buldu. Söz konusu gen, değişiklik sırasında zararsız bir virüs, toplu kıyıma sebep olan virüslerin kazanılmış özelliklerini kazandırmış.

Bilim adamları ve güvenlik uzmanları uzun bir süredir, sonuları bir virüsün bilinçli olarak ya da bir kazara terörist bir silaha dönüştürülebileceği konusunda uyarıyorlar. Son bulgu bu tehlikeli adımın tek bir genle atılabileceğini kanıtladı. Bir bilim adamı İspanyol gribi virüsündeki tek bir genin kalıtımıyla zararsız bir influenza etkenine dönüştüğünü gösterdiğini açıkladı. Bir milyon insanı öldüren İspanyol gribi virüsü üzerinden elde edilmişti.

Wisconsin- Madison Üniversitesi'nden **Yoshihiro Kawaoka**, virüsü tehlikeli hale getiren hemaglutinin (HA) geni olduğunu saptadı. Hemaglutinin bir zeytin önce virüsün beden hücrelerine sırıp onlara bulaştırmasını sağlıyor. Bilim adamı HA genini, influenza A virüslerine aktarmayı başarılı bir şekilde sağlamış. Bir genin değiş tokuş edilmesi bir virüsün tehlikeli hale getirilmesi için yeterli diyor Kawaoka. Ve bilim adamına göre yeni sonuçlar daha sağlıklarını önceleyecek ve müdahalelerinde yardımcı olabilecek. "Bu bilgiler sayesinde yeni bir virüsün ne kadar tehlikeli olduğunu ve ne derece büyük bir salgına yol açabileceğini tahmin edebiliriz".

Lazerle patlayıcı maddesi tespiti

Amerikalı bilim adamları patlayıcı maddelerin saptanmasında yardımcı olacak ucuz bir yöntem keşfetti. Lazer ışını TNT veya nitrogliserin gibi bomba içeriklerinin güvenli bir mesafeden tele saptanabiliyor. Florida Üniversitesi'nden bir ekip, Amerikan ordusu tarafından patlayıcı maddelerin saptanacak ucuz bir yöntem bulmak için görevlendirilmişti.

Meraklı bir öğrenci bir örneği çok hassas bir alete içine yerleştirince, TNT ve diğer patlayıcı maddelerinin çok kolay bir şekilde tespit edilebileceği ortaya çıktı.

Lazer ışını patlayıcı maddedeki moleküllerin kırılmış için yayınlıyor. Bu kırılmış sonucunda ortaya çıkan ışık, her patlayıcı maddenin bir tür parmak izini yansıtmakta diyor ekibin üyelerinden **Hummel**. Yöntem, örneğin havaalanlarında güvenlik kontrollerinde kullanılabilecek. Hummel, foto gazgı spektroskopiyle plastik patlayıcılar ve nitrogliserin de saptandığını söyledi. Burada önemli olan kimyasal yapıdaki ortak özellikler.

Bunların hepsi en yeniden iki nitro grubu taşır. Bunlar bir azot ve iki oksijen atomundan oluşan özel kimyasal yapılardır. Ve söz konusu lazer yönteminin güvenli bir mesafeden bir vuruşu ya da bir yüksek patlayıcı madde taşıyıp taşımadığı anlaşılmakta.

Yeni bir kanser tedavisi umudu

Farelerdeki bir genin devre dışı bırakılması halinde tümörlerin gelişimi duruyor ve kanserler kanser hücreleri tamamen sağlıklı hücrelere dönüşüyorlar. Bir hücrenin kalıtımı önemli ölçüde değişikliğe bir cinsiyet belirleyici gen proteini Myc geninin devre dışı bırakılmasıyla gerçekleştirildiğinde çok daha güçlü olduğunu gösterdi. Gen bloke edildiğinde kanser hücreleri sağlıklı hücrelere dönüşebiliyor. Bu sonuç, kanserin kanserinin en zor tedavi edilebilen kanser türü olması nedeniyle çok şaşırtıcıydı diyor bilim adamı Nature dergisinde.

Bilim adamı şimdi aynı yöntemin insanlar üzerinde de etkili olmasını umuyor. Araştırmayı yürüten Felsher, bununla birlikte insanların çok fazla umutlanmamaları konusunda da uyarıyor. Çünkü farelerde blokajdan sonra görülen normal hücrelerin tekrar oluşan kanser hücreleriydi. Bu da Myc geninin yeniden devreye girmesiyle neden yeniden tümör oluştuğunu göstermekte. Bulgu ile yeni bir kanser tedavisinin kemoterapiden sonra neden uygulandığı da açıklayabilir.

NASA'nın efsanevi bilim adamı yaşamını yitirdi

Amerikan uzay yolculuğu araştırmalarının öncülerinden **Maxime A.Faget**, geçen cumartesi (9.10.04) 83 yaşında yaşamını yitirdi. Nasa mühendisi Faget, Mercury projesi için ilk uzay kapsülünü üretmişti. Max Faget'in yendiği gerçi yeni ve sonuncu önemli yaklaşımı olmadan Amerikan uzay yolculukları pro-

Emziren annenin kokusu, kadınlarda cinsel isteği tetikliyor

Bilim adamları ilk kez insan bedeninde bulunan bir maddenin kadınlarda seks isteğini tetiklediğini buldular.

Chicago Üniversitesi'nden **Martha McClintock** "Elde ettiğimiz bulgu cinsel isteği artıran, insana özgü ilk kemo cinsyal" diye açıklad. Kokusu olan kemo sinyaller, solunduklan takdirde insanın keyif durumunu ve regl döngüsü üzerinde etkili olmakta.

Tek eşli ilişki sürdüren kadınlar, iki ay açkın bir süre için düzenli olarak bu maddeyi aldıklarında %24 oranında daha fazla cinsel istek duyuyorlar deniyor McClintock'un Hormones and Behevior dergisindeki yazısında.

Eşleri sinyaller kadınlarda regl psikolojik standart anlardan düzenli olarak tekrarlanan seksüel fantezilerin %17 oranında artığını göstermiş. McClintock'un ekibi Philadelphia'da emzirme döneminde olan 26 kadına sıde farklı kokuların karşılaştırılmasını için test süresince bahsed yemesidelerini söylemiş.

Suların ve kokuk ailarına yerleştirilen minik yastıklara ter, anne sütü ve bebek tükürüğü örneği alındıktan sonra yastıklar küçük parçalar halinde kesilerek dondurulmuş. McClintock'un açıklamasına göre bu yöntem benzer deneylerde başarılı sonuçlar vermiş. Minik yastıkların içindeki koku maddelerinin etkisi yaşları 18-35 arasında değişen 90 gönüllüsü kadından yarısına anne ve bebeğin salgıları kokatılırken, diğer yarısına sözde ter ve anne sütüne benzer bir kokuyu üretecek potasyum fosfat karşımına kokatılmış.

Ve koku maddelerinin etkisi, makiyajların etkileyebileceği için kadınlara regl döneni sırasında koku silme yetisiyle ilgili bir araştırmaya katılabilen söylenmiş. Böylece kadınlar tarafından her gün düzenli olarak üretulanan aseksi formlarının değiştirdiğinde ilginç sonuçlar çıkmış ortaya.

Gregek anne bebek salgısını kokuların cinsel ilgileri ve erotik fantezileri önemli ölçüde artırdığı. Üstelik normalde seks isteğinin azaldığı regl döngüsünün ikinci yarısında bile bu etki görülmekte diyor McClintock. Kontrol grubundaki nötr madde ise pek etkili olmamış. Bundan sonraki araştırmalarda kemo sinyallerinin tanımın olup olmadıkları öğrenilmeye çalışılacak.

Eğer öyleyse bu sinyallerin emziren kadın ve bebeklerle her gün temas halinde olan kadınlarda da etkilemesi gerekiyor diyor McClintock. Araştırma sonuçları bu bir bir mekanizmanın evrimsel açıdan bir avantaj sağladığını gösterebilir. Çünkü diğer bilim dallarında daha önce gerçekleştirilen araştırmalar eski toplumlardaki kadınların emzik yeterli beslenmeleri halinde çocuk sahibi olabilecekleri şeklinde sonuçlanmış. McClintock, cinsel'ligi uyaran bir kokunun salgılarının diğer kadınların da en uygun anda çiftleşmeleri için uyarılmasının şk bir yolu olduğuna inanıyor.

EK-9 : "Grip virüsü katil virüse dönüşebiliyor" , Cumhuriyet, 18.12.2004, s. 19.

Salgın Hastalıklar

Dünya çapında grip salgını olacak

Son günlerde Dünya Sağlık Örgütü grip hastalığı ile ilgili ürkütücü açıklamalar yapıyor. Örgütün Asya ve Pasifik direktörü Shigeru Omi'ye göre, bu yıl ortaya çıkabilecek pandemide 2 milyardan fazla kişi gribe yakalanacak ve en azından 2-7 milyonu, kötümser bir senaryoda ise 100 milyon kişi ölebilir.

Bu doğru mu, nelere hazırlıklı olmalıyız? Grip her yıl kış aylarında epidemilere, yani salgınlara neden olur biliyoruz, bugün ve önümüzü ve nedenini de ekolojiler tutan bir dizi nedenin yolları etkileyemeyiz.

Genellikle 34 farklı kuşlar nüfusu ile salgınlarda virüs taşıdıkları % 15 kadarını bulmuş. Grip salgınlarının 100 dünyada her yıl 2-5 milyon insanı etkili şekilde hastalanmasına ve 250.000-500.000'inin de ölümüne yol açtığı tahmin edilmektedir.

Hastalık 5-9 yaş arasındaki çocuklarda daha çok görülmekle beraber, ağır hastalık tablosu ve ölümler özellikle ileri yaşlarda. Kalp, akciğer, böbrek, şeker hastalığı olanlarda da ölüm riski yüksektir. Gribin ekonomik boyutu da çok önemlidir. Mesela, Amerika'da grip salgınının maliyetinin yılda 15-16 milyar dolar olduğu hesaplanmaktadır.

PANDEMİ TEHLİKESİ

Grip, her yıl ortaya çıkan epidemilerden başka, bir de 20-30 yılda bir pandemiler, yani dünya çapında salgınlara yol açmaktadır. Pandemi insanı milyonlarca insanın hastalanmasına ve ölmesine neden olmaktadır. 20. yüzyılda 1918, 1957 ve 1968 yıllarında olmak üzere üç pandemi meydana gelmiştir. 1918 yılındaki İspanyol Gribi 20-40 milyon, 1957 deki Asya gribi ve 1968 deki Hong Kong Gribi 1'er milyon insanın ölümüne neden olmuştur.

Pandeminin nedeni, o güne kadar insanlarda hastalık yapmamış olan, dolayısıyla insanların bağışıklığının olmadığı yeni bir grip virüsünün ortaya çıkmasıdır. En son dünya çapında salgın 1968 yılında olduğuna göre bu yıl bir pandemi meydana gelmesi yüksek olasılıktadır.

Dünya Sağlık Örgütü pandeminin, kuş gribi olarak bilinen H5N1 virüsünün insanlara bulaşması ve yaygınlaşarak ölümcül hale gelmesi olacağını öngörmektedir. Asya'ya göçmen kuşlarla girdiği düşünülen H5N1 virüsü bugüne kadar, resmi olarak tespit edilen kişilerden kaynaklanma bilgisine ve bu yıl içinde milyonlarca insanın ölümüne yol açmıştır. H5N1 virüsü, kuşlardan başka kedi, domuz ve kaplanlarda da görülmüş, bu yıl içinde Tayland ve Vietnam'da 44 kişiye bulaşmış ve bunlardan 32'sinin ölümüne neden olmuştur.

Bu virüsü ortadan kaldırabilmek için 10 milyonlarca kümes hayvanı kullanılmış olmasına rağmen, maalesef beyaz olmamıştır. En önemlisi de, evcil ördekler ve kuşlar gömerek göç eden yabani kuşlara bu H5N1 virüsünü taşıtır hastalık bırakmıştır.

GRİP AŞISININ ETKİNLİĞİ

Halen uygulamakta olan grip aşısı bu yeni virüse karşı hiçbir koruyucunu sağlamayacaktır. Grip aşılarının etkinliği, esas olarak aşılabi virüs tipleri ile sınırlı neden olan virüsün antijenik benzerlikleri ve ne kadar değişir. Antijenik benzerlik fazla ise, aşı gösterdiği hastalığı oldukça %80 oranında önler. Yaşlılarda yapılmış yapılan %50, aşılanır riskini %60 ve 40'ın riskini de %20 oranında azaltır.

Grip salgınlarında hastalık nedeniyle hastanelere başvuranlarda ve ölenlerde yaşlılar ve hastalığı geçirmiş kişilerin oranında artış olduğu görülmüştür

EK-10 : "Yeni grip virüsleri daha tehlikeli" , Cumhuriyet, 25.12.2004, s. 5.

Dinozora ait ayak izi bir evin cephesinde bulundu

Uzaydaki 9 bin çöp yeryüzünden izleniyor

Sıtmaya karşı genetik aşı

Türkler, 'Avrupalıların Atası"

Gaziantep Üniversitesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı başkanı Ahmet Arslan, 'Türkler ve Avrupalılar arasında yakın bir kan bağının bulunduğunu bildirdi.

İspanyol gribi virüsü

Yeni grip virüsleri daha tehlikeli

EK-11 : "Kuş gribi insanlığı tehdit eden salgın tehlikesi" , Cumhuriyet, 15.10.2005, s. 6.

Salgın Hastalıklar

Kuş gribi insanlığı tehdit eden salgın tehlikesi

Virüs hakkında hiçbir bilgimiz yok, çiçekli virüs ortada yok, henüz yayılmadı. O yüzden de hazırlıklı olmak çok zor. Kaştan geçen birünü biliyoruz ve o türe karşı aşı çalışmaları hızla devam ediyor. Ama insandan insana atlayıp yayılan türün ne olacağını bilmiyoruz. Pandemik bir virüs insana bulaşmayı başardığında, katıyılıkla insandan insana geçmeyi de başarıyor ve nüfusun çok büyük bir kesimine yayılmaya başlıyor. Normal koşullarda, ördeklerde ve tavuklarda görülen Avrian influenza A virüsü ilk kez 1997 yılında Çin'de insanlarda ortaya çıktı. Hayvandan-insana geçen bu tür yalnızca 54 ölümle sonuçlandı.

Ünlüdüzü olan Avian A virüs türlerine karşı büyük bağışıklığımız olmaması.

Dr. Tülin Nurcol ile söyleşi (*)

Son günlerde Türkiye ve dünya basınında kuş nezlesi ile ilgili kaygı verici haberler görüyoruz. Sizce de tehlike kırılabilecek kadar büyük mü?

TM. Evet, halk arasında kuş gribi olarak bilinen Avian influenza A salgın tehlikesi, şu an insanlığı tehdit eden en ciddi bulaşıcı hastalık tehlikesi. Ürünücü olan Avian A virüs türlerine karşı büyük bağışıklığımız olmaması. Sıradan 'grip' dediğimiz çok sayıda farklı influenza virüs tipleri var. Dünyanın her yerinde, her yıl, değişik influenza türlerinin neden olduğu nezle/grip salgınları olur. Ancak bunlar evrim basamağa değişiklik gelip, bu değişme türlerin yol açtığı salgınlar, ya da epidemiler. O yüzden de kaygıda belirttiniz kuş gribi salgınına 'pandemic' diyoruz. Pandemiler, epidemiklerden ritlemlerle insanın ölümüne, sosyal hayatın felç olmasına, ticarî ekonomik kayıplara yol açan 3 pandemik yaşandı. 1917-1918'de ortaya çıkan İspanyol gribi, ya da ölümsüz gribi 20-40 milyon insanın ölümüne yol açtı.

Bu salgınlara neden hayvan isimleri veriliyor, açıklar mısınız?

TM. Ördekler, tavuklar, domuzlar, atlar ve daha bazı hayvanlarda görülen influenza A virüs türleri var. Bu türlerin çoğu farmalığı hayvanın özgün türleri. Kuşlar bu kategorinin dışında çünkü kuşlar bilinen tüm influenza türlerine en yatkınlığı, aracılık yapıyor. Dolayısıyla da çoğu hayvan gribini kuşlar tarafından diğer hayvanlara taşınıyor. Onların da insana. Domuz gribinde olduğu gibi.

Avian influenza ya da kuş virüslerin insana geçme mekanizması nasıl oluyor?

TM. Bu yazılma aşamaları bulunabilmiş. İlk insanın doğrudan virüs taşıyan kuşlarla temas ya da virüsün bulaştığı çevreye temas. İkinci insanın kuş virüsü taşıyan insan hayvan (domuz, at gibi) Parabiyotik virüsler 'antigenic sayama' dediğimiz bir prosesle) sonucu, hâkimsemeyen, aslı bir mutasyonu gerçekleşmiş yapısını değiştiriyor. Böylece ortaya yepyeni bir virüs alt türü çıkıyor. Pandemik tehlikesi için ilk şart bu. Pandemik bir virüs insanı bulaşmayı başardığında, katıyılıkla insandan insana geçmeyi de başarıyor ve nüfusun çok büyük bir kesimine yayılmaya başlıyor. Normal koşullarda, ördeklerde ve tavuklarda görülen Avian influenza A virüsü ilk kez 1997 Hong Kong'da insanlarda ortaya çıktı. 18 ölümle sonuçlandı. Daha sonra 2003'de ve 2004'de tekrar ortaya çıktı. Hayvandan-insana geçen bu tür (H5N1) toplam 54 ölümle sonuçlandı. Ölüm oranının bu kadar düşük olması bir ölçüde sınırlı veriyi, çünkü hayvandan insana bulaşıklık ortalamalarak mekanizmanın tamamlanmadığını düşünüyorlar. Ancak en son 2004'te, Tayland'da görülen vakada, virüsün bir kez kendi arasında geçiş yaptığı kaydedilmiş. Bu kendi arasında geçiş yaptığı kaydedilmiş ve bu türün insanlara bulaşabilecek alt türü oluşmuştur.

Sağlık örgütleri, insanlar nasıl hazırlık olabilir?

TM. Virüs hakkında hiçbir bilgimiz yok, çiçekli virüs ortada yok, henüz yayılmadı. O yüzden de hazırlıklı olmak çok zor. Kaştan geçen türünü biliyoruz ve o türe karşı aşı çalışmaları hızla devam ediyor. Ama insandan insana atlayıp yayılan türün ne olacağını bilmiyoruz. Tayland, sürünün (H5N1) aynı kalıp kalmayacağını bilmiyorum. Sonra Tayland tipinin ortaya çıkıp çıkmayacağı, ya da daha da bulaşıcı türünün yeniden meydana gelip gelmeyeceği sorusu değil artık, ne zaman ortaya çıkacağı sorusu. Paradoksal da burada, henüz ortalarda olmayan, neye hazırlanacağı bilinemeyen bir virüse karşı tedbir almak, aşı geliştirmek!

ABD Ulusal Sağlık Enstitüsü (NIH) Başkanı Dr. **Anthony Fauci**'nin açıklamasına göre, Ulusal Alerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü (NIAID) H5N1'e karşı aşı çalışmalarına başlamış durumda. İlk klinik deneyi önceki deneylerde sonuçlara hâkimse aşı önerdi da olsa H5N1 virüsüne karşı bağışıklık kazandırabilmesi. Yıllık tatsunun koruyabilmek dar nedir, tam koruma için kaç kez, ne aralıklarla takılmak gerekir bunlar henüz ortada olan sorular. Bu sorulara yanıt bulmak amacıyla NIH Sözcü ve Pasteur gibi Avrupa, ya da Chiron gibi Amerikan aşı şirketlerine kontrol kurabiliş büyük fonlar ayırmış durumda.

Başka bir sorun da şimdiye kadar iki aşı üretme teknolojisinin, taş nezlesi virüsüne karşı aşı geliştirmede kullanılmış olmaları. Geleneksel yöntem, virüsün (eksi ya da inaktif soru) çoğalarının) tavuk yumurtasında üretilmesi. Önce bir tavuktan insana geçen bir virüs türünün aşının tavuğa üretilmesi de paradokstan biri. Alternatif sürük hücre kültüründe üretim ve kapsülle artırma çalışmaları hızlı sürüyor. Yeni yeni gelişen DNA aşısı çalışmaları da cüzüm sağlıyor.

Ancak, ne şekilde üretilirse üretilsin, risk grubundaki insanlara yetecek aşının yapılabilmesi mümkün değil. Bunları diğer ülkeleri Amerika'da, bir toplum mühendisinin dile sunuyor ancak U.S'nin yetecek kadar. Şimdiye kadar üretilen en büyük doz 300 milyon, o da artık çok iyi karşılanmış gösterilir ülkelerin olmayan influenza türlerine karşı ve önceliğin risk gruplarını aşılamak üzere. Ayrıca da etkinliğinin gittikçe azaldığı biliniyor.

Peki, büyük olasılık yine Asya'da ortaya çıkacak kontrol altına alınması mı?

TM. İşte 3 milyonluk nüfusu ile Singapur ortaya çıkarsa nasıl haberdar olacağız? Geçtiğimiz olalım. Her 24 kentte Amerika gibi bir Bulaşıcı Hastalık Kontrol/Koruma Merkezi (CDC) yok. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) bazı programları var, onlar alabildiğine iyi bilgileri, rakamları bir araya getiriyor. WHO'nun tahminlerine göre, önümüzdeki bir ay olamayabilir. Avian A virüsünün neden olacağı bir pandemik tüm dünya nüfusunun %30-50'sini etkilenebilecek, ve ölü sayısı 50 milyona bulabilir. Pandemik bir durumda bir salgına WHO'nun bir hastaya yaklaşımı çok zor. Türkiye'de sağlık örgütleri, hükümetler dünyadaki kimse ne kadar ciddiye alınıyor bilemiyorum ama Amerika, İngiltere ve belki birkaç başka Avrupa ülkesi dışındaki diğer ülkelerde ciddi bir hazırlık olduğu kanısında değilim.

Peki, ap dışında başka ilaç tedavi yöntemleri yok mu?

TM. Tamiflu (Roche) adlı ilacın virüsü sınırlayıcı görülüyor, ama tamamen önleyemiyor. Çok şaşadı da olsa salgın başladığında kullanılacak sınırlıyor. Ancak Tamiflu sadece ABD nüfusu için üretildi. Roche'nin patent hakları nedeniyle Amerikalılar çok daha uzun diğer ülkelerden ilacı ve gelişmekte olan ülkelerde çok sık kullanılıyor. Ancak CDC'nin son açıklamaları, influenza virüsünün Amerikalılar'ın direnç geliştirdiğini gösteriyor.

Yüz olan tehlikeler teleğrafine daha çok insan aşılanması mı?

TM. Ulusal verici aşı çalışmalarında bile, henüz yetersizdir. Ulusal NIH'un aldığı 3 milyon dolara yakın garantiyle, geleneksel aşı dozunun 1/20'sini kullanarak tam dora yakın bağışıklık gelişimi bir aşılama teknoji geliştiriyor. Normal dozun çok altında bir doz, bir kısmı deri üstünden, bir kısmı normal yoldan verilecek. Çalışma başarıyla sonuçlanırsa, bu demektir ki küresk yöntemle ancak 300 milyon yetecek kadar aşı üç, 6 milyar nüfusu aşılayabilmek mümkün.

Sonuçta Avian A/H5M için de aşı geliştirilecek. Sonra virüs direnç geliştirecek. Eski bulaşı etkisiz kalacak. Sonra yeni aşı yeni bulaşı. Virüs her direnç geliştirmesi ve aşı arasında aradı bir/üç yıllık aralıklar olacak.

Ekilmek istediğiniz?

TM. Bu güne kadar aşı girişimleri, giriş aşın üretme konusunda istikrar ve yetersiz kalıtlar. Neden de her grip mevsimi önceden kestirilmesi mümkün olmasına rağmen türlerine karşı aşı stoklarının ekonomik değil. Ancak bir pandemik tehlikesi karşısında başka seçenek yok. O yüzden de bu Amerikan Federal hükümetinin ve NIH'in aşı girişimlerine Avian A için doğrudan fonlar ayırması olumlu. Ortaya kanlı etkinlikte de olsa bütünlüklerek bir aşı çıktığında, kamusal hakkının doğrudan hükümet ve ulusal/uluslararası sağlık örgütlerine verilmesi ve diğer ülkelere de hükümetlere de ulusal sağlık örgütleri aracılığıyla dünyanın paylaştırılmış tehlikenin küresel/iş bunu gerektiriyor. Büyük ilaç şirketlerin patentlerinin hakları yüzyıla kontrollerin (Tamiflu örneğinde olduğu gibi) minimuma indirilmesi.

* *Biofarm İlaç Şirketi Geliştirme Yöneticileri Başkan Yardımcısı*
tnurcol@biuantepfarma.com

EK-12 : "Kuş gribinde risk sürüyor" , Cumhuriyet, 15.01.2006, s. 1-3.

İtlaf çalışmaları devam etti

Kuş gribinde risk sürüyor

Kuş gribi nedeniyle Van'da tedavi gören iki kardeşin durumunun kritik olduğu açıklandı. Virüs taşıdığı belirlenen iki kişi Samsun ve Sıvas'taki tedavinin ardından taburcu edildi. Ankara'da hükümet ile tavukçuluk sektörü temsilcileri TOBB'nin çağrısı üzerine bir araya geldi. Toplantıda, konuyla ilgili teknik heyet oluşturulması kararlaştırıldı. ■ *3. Sayfada*

Kuşlar değil sistem hasta

Her hafta İstanbul'un bir semtinde Elektronik Sistem Entegrasyonu'na (MOBESE) protesto eden Gözetleme Kamerası Oyuncuları, dün de Eminönü'ndeydi. MOBESE protestocuları, öğlesaatlerinde Yeni Cami önünde "dürbünle güvercinleri izleyerek", "Kuşlar değil, sistem hasta" dediler. "Sistem, hepimizi potansiyel suçlu olarak görüyor" diyen Gözetleme Kamerası Oyuncuları, MOBESE kamerası altında da "İstanbul Hatırası" yazılı pankart açtılar.
(VEDAT ARİK)

Salgın anında tespit eden bir yöntem üzerinde çalışılıyor

Virüse karşı yeni umut

KALİFORNİYA (ANKA)- Amerika'da bulunan Scripps Araştırma Enstitüsü, kuş gribinin insandan insana bulaşma yetisini ne kadar zamanda kazandığını daha erken tespit edebilecek bir yöntem geliştirdi. National Geographic dergisinde yayımlanan bir makalede, söz konusu yeni yöntemin **"Glikan dizilişi"** adı verilen bir metot olduğu belirtildi. Kuş ve insan griplerinin kendilerini değiştik şeker yapılarını ekledikleri alt üçgen bilim adamları, şeker dizilişlerini takip ederek virüsün ne kadar genetik değişime uğradığını ve insanlara daha kolay bulaşabilmek için ne kadar ilerleme kaydettiğini belirleyebileceklerini ifade etti.

EVRİM OLASILIĞI VAR

1918'de görülen ölümcül **"İspanyol gribi"** ve diğer büyük benzer salgınları inceleyen bilim adamları, belirli amino asitlerde meydana gelebilecek mutasyonların kuş gribi virüsüne, insanlara bulaşma konusunda **"dramatik bir yetenek kazandırabileceğini"** belirtti.

Scripps Araştırma Enstitüsü'nden **Ian Wilson**, iki mutasyonun, kuş gribine, insana bulaşma yeteneği kazandırabileceğini söyledi.

Bu yeni metodun önemine değinen bilim adamı **James Paulson** da **"Daha önce virüs genlerindeki mutasyonlar bu kadar hızlı tespit edilemiyordu"** dedi. Öte yandan son günlerde yabancı basında çıkan **"Türkiye'de kuş gribi mutasyona uğradı"** iddialarına National Geographic dergisi de katıldı.

Türkiye'de görülen kuş gribi virüsü proteinlerinde genetik bir değişim olduğunu savunan dergi, yine de değişimin o kadar korkulacak bir boyutta olmadığını belirtti.

CUMHURİYET 03 CMYK

EK-13 : "Kuş gribine karşı sağlıklı tavuk kümesleri sorunu" , Cumhuriyet, 04.02.2006, s. 1-18.

Kuş gribine karşı sağlıklı tavuk kümes-leri sorunu...

Sayfa: 18

Salgın Hastalıklar-Kuş Gribi

Küresel Pandemik: Kuş Gribi

Son zamanlarda hepimizi endişelendiren kuş gribi 'Global Pandemik: Paniğe Kapılmalı mıyız?' başlığı ile Londra'daki Dana Centre (**)'da tartışıldı.

Dr. Fuaz Uysal Özgüner (*)

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Influenza Ajanlar Laboratuvarı Başkanı Dr. **Maria Zambon**, dokuzu kısmen 1918 yılındaki gripe sağlam olan üç farklı ajanların gösterdiğini Dr. **Robert Brown** ve İngiltere Sağlık Bakanlığı Temsilcisinin sorusuna bağlıdır. **Dinçil Salisbury**'den cevapları gelmedi, kendi görüşlerini sunduktan sonra konu ile ilgili sorular da yanıtladılar. Canlı olarak televizyon ve kablonun sağlık kuşağı toplantısı Nine Sciences değil edildi. **Jeremy Webb** editörü ile Dr. Zambon, bir bilim kişisi ve konunun uzmanı olarak 1967 yılında ilk saptanan kuş gribi virüsü ile başlayan ve göz gözü yayılma başlayan kuş gribi'nin salgına dönüşmesi halinde yaygınlaşan ölümlerin olasılığı ve önlenebilme ihtimal üzerinde durdular. Ayrıca, bu tür salgınların hastalık olarak görülüp, salgına dönüşmesi halinde yaygınlaşan ölümlerin olasılığı ve önlenebilme ihtimal üzerinde durdular. Ayrıca, bu tür salgınların hastalık olarak görülüp, salgına dönüşmesi halinde yaygınlaşan ölümlerin olasılığı ve önlenebilmeleri tartışıldı.

Dr. Brown ise altı yıl araştırma yaptığı 1918 salgını ile ilgili gelişmeleri anlattı. Bu salgının arasındaki farkları ve benzerlikleri belirterek daha iyiye ve bir takım çıkarımlar yapmaya çalıştı. Bu tür salgınların hastalıklı arasında önemli olduğunu belirten Dr. Brown, cüzüm ve ölümcül olduğunu söyledi. **Yapay grip virüsünün** sadece bilinen 1918 salgınının nedeninin daha yıllar sonra tanımlandığını düşündüğünü ve şu anda salgın olduğunun özellikle ilaçlar (antiviroller), tıp ve konu kesbil ilaç sayesinde) alınmadığı gelişmeler göz önüne alınırsa, Dr. Brown'a hak vermemek elde değil.

Uzmanlara ek olarak, bugün anlatım farklı olarak, hastalığa bağlı gelişen protein'in (antikor) ölümcül yardımcı açıkça na bilmiş. Bu yanlık ki bir de maddelerinin diğer yönü var; örneğin, kısa bir süre önce sokum sonları virüsü SARS vakalarında, iskelet sistemi sadece alan olan virüsün Hong Kong'dan Toronto'ya sadece bir saçak yolcu bağlı ile (sayısal)değine (yeni) oldu. Öyle, 1934 salgını ile olan kuş gribi pandemiği hayalperdesinden hem sonuçlu hem de önemsizliği olduğunun yönler var.

BİREYSEL PLANLAMA

Daniel Salisbury ise, güven hastalıkları sorumlusu sağlık bürokratlar gibi, eğitim ve bir salgın durumunda her aşırı düşünülüp planlandığını, endişelenecek bir zaman olmadığını belirtti. Koronavirüs hastalık ortaya çıkıncaya kadar devletlerin konuların hepsinde gördüğü fakat dava "düşünce" tanımak (bilgi) belirtti.

Kaybedenlerden biri "SARS ortaya çıkığında da hepimiz korktuk ancak, bekleyeli ğ) kadar ciddiyeti fiilen sonra ve salgın görülmedi. Kuş gribi için de bu doğru olabilir mi?" diye sordu. Benim üzerine Dr. Zambon "Tahlipli 3 yıl önce ortaya çıkan ve dünya çapında en az 8.400 kişinin yaşamına göz çıkmiş SARS sadece bu vakaların 800'ün de ölüme yol açtığını. Günümüz ise 142 kişinin ölen gribi virüsünün insana olduğu, bunlardan 74'ünün ölüdüğü düşünülüyor ve düşünmemiz gerekmediğini" dedi.

Ayrıca dinlenler edilmelidir ki, SARS ortaya çıkan ve bir kişiden kişi aracılı hastalık belirtileri ve göstermeye başladığında virüsü yaymaya başlıyor. Fakat kuş gribinde kişi kendi etkilediğinden hastalık belirtileri ortaya çıkmadan önce bulaşıcı olduğu için, bu durum kontrol altına alınmasını çok daha zor hale getiriyor.

SARS'TAN 800 ÖLÜ

Ölüm virüs salgınlarından ağ verilen ayrıntı yardımı ile izlenebilir bilgisinden sağlıklı bilgisine geçtiler. Yine hepimizin bildiği üzere, tedavi amaçlı kullanılan başta Tamiflu (antitumoral) olmak üzere sınırlı yarım olan bazı ilaçlar sözcüklerinde araştırmaları ellerini bilgi edinmek virüsün yayılmasına engel olurlar. Dinlemişlerdir, hepsinin B virüsü çalışma bir olarak, birleşmenin aralıkları yalnız planları yapmak zorlar. Örneğin tavuklarla yazılabilir mi ve da birleşmeyi sürmüş önemi (başkalığı) eklemiş güçlendirmeye imza, düşünmeli diye görüldü. Dr. Zambon bunun örneğinde önemle durdukları konuların başında gördüğü fakat dava "düşünce" tanımak (bilgi) belirtti.

Kaybedenlerden biri "SARS ortaya çıkığında da hepimiz korktuk ancak, bekleyeli ğ) kadar ciddiyeti fiilen sonra ve salgın görülmedi. Kuş gribi için de bu doğru olabilir mi?" diye sordu. Benim üzerine Dr. Zambon "Tahlipli 3 yıl önce ortaya çıkan ve dünya çapında en az 8.400 kişinin yaşamına göz çıkmiş SARS sadece bu vakaların 800'ün de ölüme yol açtığını. Günümüz ise 142 kişinin ölen gribi virüsünün insana olduğu, bunlardan 74'ünün ölüdüğü düşünülüyor ve düşünmemiz gerekmediğini" dedi.

Ayrıca dinlenler edilmelidir ki, SARS ortaya çıkan ve bir kişiden kişi aracılı hastalık belirtileri ve göstermeye başladığında virüsü yaymaya başlıyor. Fakat kuş gribinde kişi kendi etkilediğinden hastalık belirtileri ortaya çıkmadan önce bulaşıcı olduğu için, bu durum kontrol altına alınmasını çok daha zor hale getiriyor.

VİRÜSTE MUTASYON

Bir diğer önemli konu ise, ülkemizde görülen vakalardan insan vakası H5N1 alt tipinde, tipik tipik mutasyondur. Nature'ın dergisinin son sayısında da belirtildiği üzere, bir vakada H5N1 mutasyonu tespit edildi. Bu konuda genetik değişiklik, uzmanların göre, virüsün kuşlardan daha çok insanları infekte edebilmesine neden oluyor. Söz konusu mutasyon (aerik aminoasitinin asparajin amino-asitine dönüşmesi) ile virüs, insanlı bünye sistemine daha kolay bağlanabiliyor.

Mutasyonun Ekim'i önemli olduğu ile ilgili bir açıklama yoktu neden sözleşmeler ajanlarının olarak belirtiliyor. Insan sokunun yollarından bir çeşit yaşamlı ile ilgili bulunmaktadır. Bu da yıllar 2.3, daha çok yıl sokunun sağlamada bulunurken, yıllı 2.6 daha çok bunun ve bağlar bölgesinde tespit edilmiştir. Sınırlıca ölü tanımlanan grip virüsleri bu mutasyonlardan 2.6'ya tercih eder ken H5N1 alt tipi 2.3 suşuşlerini tercih ediyordu. Yeni saptanan mutant H5N1'in ise 2.6 suşuşlerine olmalı gösterdiği gözlen mıştır. Ülkemiz insanların insana geçiş ve kolaylaşan bulaşmanın için birden fazla mutasyon gerekmektedir.

Unutulmamalıdır ki, sadece son birkaç yıldır 4.5 yeni virüs tanımlanmıştır. Olası gripve benzeri salgınlardan korunmak için kendi sağlığımızı olduğu kadar toplum sağlığını da önem vermeli, kişisel hijyene dikkat etmeliyiz.

**Tahlipli 13 nolu sayıda yazılı Dana Grubu'nun çalışmalarına ilişkin internet sayfalarından şu bilgilendirmeyi edinebilir.

(*) yuzguner@yahoo.co.uk

Fuaz Uysal Özgüner, Ekol Tıp Sağlık Hizmetleri Grubu Genetik Analiz Birimi Direktörü Kanser Araştırmaları Birimi, Ankara, 15 Ekim 2006.

Kuş gribine karşı sağlıklı tavuk kümesleri sorunu

SORUN: Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde bölgesel kalkınmayı beşerli etmek, istihdamı kalkınmayı, üretimi ve hayvan rekorunu küçük çiftlerde, özellikle kapsamı yeterli ve büyüklüğü et, yumurta protein üretmi, sağlıklı kapsamı yeterli ve temin etmek.

SORUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLER: Devamlı kanıtlı için devletlerinin yaptığı istatistiki gibi, kanıtlı hayvanların ölçümü alan ilaç gribine ilaçlı küçük ve üretiçiye devletlerinin önemliliğinde kapsamı bir kümesin kapsamı ve bunlarda üretilmesi etkili ve yumurta hayvanlarının Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ve Türkiye'nin her tarafında kesilmesi sonucu küçük, kırsal kesimlerin ve, yumurta ihtiyacının karşılanması.

MODEL UYGULANMIŞ VE BAŞARILMIŞ: 1985 - 2000 yıllarında tarafımızdaki seleksiyonel çalışmalar için Bu kapalı tip teknolojik kümes modellerinin Dünya Bankası kapsamları ile Beka-Ankara-Izmir - Eskişehir - Erzurum'da yapılması. 10 metre genişlik x 27 metre uzunluk = 270 m2 4.900 civciv kapasite.

AMA PROBLEM: 20 milyon kişi tavuğa, yumurtaya aşkın besleme ve sanayi kişiği sağlıyor.

ÇÖZÜM:

1- Birinci Aşama: 2.5 x 3 = 7.5 m2 = 90 metre 5000 civciv kümesi ve küçük sanayi üretimi ile tip çiftçiler, tarafımızdaki ilçe yetkilileri kurumu alınır almaz.) = 600.000 adet yumurta yapıyor.

2- İkinci Aşama : 5 x 10m = 50 m2 = 900 civciv = 50.000 adet yapılmaya çalışmak / 2007

3- Üçüncü Aşama : 10 x 22 m = 220 m2 = 4.000 civciv = 3.000 adet yüzüncü (2008 yılı)

4- Dördüncü Aşama : 10 x 50 m = 500 m2 = 100.000 civciv = 2.000 adet yüzüncü (2009 yılı) teknolojik = modern.

Üretimi yapılan çiftçi ve yumurta üreticilerinin ortağı ve örneklerinden veya serbest piyasadan üretimi (kompleksi).

Özellikle çiftçilerin modern ilçe Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve diğer ortaçağlarda kalmış.

Ortaçağ olan mülkler kadar göz ve yumurtanın ler asl üretimi bağımlı araçlarla bağlanır ve ilçelere dağıtımının yapılması.

Resul Özdoğ (CP, Genel Müdür)

SEÇİMLER

	Kümes tipi	Miktar (ad)	Alış işlemesi	Yapılan Kümes Tipi	Yapım	Maliyet	Toplam
1. Hayvan sanayi	Açıktı, serbest	7 - 10	10 milyon	Açıktı	1960/2005	-	
2. 1. Ajansı geçerli	2.5 x 3= 7.5 m2	5670	600.000	Kısmi yarım, civciv kümesleri, çift, barakla bir	2000	250 milyon	80 bilyon
3. 2. seçmek	5 x 10 = 50 m2	600	50.000	Kapalı ortagın tip	2006/2007	2 milyar	100 bilyon
4. 3. seçmek	10 x22=220 m2	4.000	2.400	Kapalı Tip	2006/2007	16 milyar	80 bilyon
5. 4. seçmek	10x50= 500 m2	10.000	2.400	Kapalı Tip	2007	40 milyar	80 bilyon

EK-14 : "Gribin çeşitleri ve kuşlar üstüne…" , Cumhuriyet, 05.02.2006, s. 10

PAZAR SÖYLEŞİLERİ

Gribin çeşitleri ve kuşlar üstüne...

Aycil Behramoğlu

.

EK-15 : "Geçmiş Romanlara Ağıt (3)" , Cumhuriyet, 17.02.2006, s. 14.

YAZI ODASI

SELİM İLERİ

Geçmiş Romanlara Ağıt (3)

1905 tarihli, roman hazinemize hoş bir açık görüşlü, çelişkilerini sayasında hayatı irdeleyen bir eser kazandırdı **Gürcüe Sabri.** Ömrüç Dr Kadınlar Evrakı Matbuasını yayınlamıştı.

Bu roman özellikle kadın okurlarca seve sevile, yıllar yılı okundu. O tarihler kl. 1960'lara yıldızı parlayan, «Kamuton» Hâldı Cüneyt'in yazılarını içte Cihangir'deki evinde, Ölmüş Bir Kadının Evrakı Matbuası'nın yıldızı sevin, hanımlar arasında okunduğunu hatırlarım.

Güzel de Sabri'nin bu eseri yaşanmamış bir aşkın romanıdır. İstanbul, yani yeri gözükmeyen bazı karmaşık yönleri ve BüyükAda'sıyla görünür.

1910'da **Cevdet Süleyman**, Şükûfe Gürsel'de genç ve dul bir kadının cinsel ilişki yaşayıp yaşayamayacağı üzerine. Fond a Bey Kuz Çayır hanımlığı bir roman kahramanı da, hiç bir romancı bir mesele yeri böyle ne ilişkileyememiş ve romanın genç kadın kahramanına kadar ilişkilenmiştir...

1912'ye **Halide Edib**'yle dönmek mümkün. Hem Eski Eseri, hem Yeni Turan, hem Handan kitap olarak okuna sunulmuş.

Son Eseri, Halide Edib'i seri **Halide Edib**'nin romanına göndüğü bir eser. İstanbul, sınırlı bir alfabet olarak belirliyor. Yeni Turan, Doğu ve Batı kültürünü bütünleştiriş bir yazarın 'Turan' havalesine farklı yaklaşımı. Bu romanda İstanbul bütünlere bir Utopya kentine dönüşür.

★★★

Handan a gelince, Halide Edib Batı'dan kentlerinde geçmişken, İstanbul'dan, Kurtuluş'tan da odaklar. Avrupa kentleri o günün okurlarını epey etkilemiş. Bugün ise, kurgunun ilk yüz yıldönümü görünümü görmeye ilişkin.

İlkpa atorlugun hızla çöktüğü, göçmüşlü gün içinde, uzaysalık romancımız, hayatlar ne olursa olsun, esas sermeni sürdürür. **Hüseyin Rahmi**, Halûkı, Şiirgözlü'ün İrfan ve Türkeki ye olumsuz eleştirilerin yönelir. Bu romanın İstanbul'daki Yabancıyol grubu'ne ait sayfaları tarihler olumsuz. Şaşkınca görü, başarıyol grubu kuş gittiğinin la kendisi!

Bütün romanlarından ortak yanında olduğu hey İstanbul'u yazan **Refik Halid**. İstanbul'un Bir Yüzü. Hem hiç eskimeyen bir roman, hem de gerçek bir İstanbul yaşamının tutanağı...

Yıllarını hızlı geçiyorum.

1922 Türk romancının bülbülü **Yakup Kadri**'den Nur Baba ve Kiralık Konak. Halide Edib'den unutulmaz Ateşten Gömlek, evimiz usta Reşat'ın Hanım'den Son Ateş. Cehennemlik.

Ne kadar istersem, okul sonrası da, Kiralık Konak'ın bütünlü bir İstanbul yaşamasının evleri, dalgalanları, dönüşümleri açısından okutulmasını. O kapkaru dolu bebeklerinden kurtarılmak.

★★★

Nur Baba'da Çamlıca'dan Konkon'yan İstanbul peyzajları, hele gaganı bir trabzonlu nostaljisiyle bezenmiş. İşkan betimlemeler beni her zaman etkiledi.

Ahçıdan Gömlek, Anadolu'ya, oğ mektubunca, Baba nahmud'un Şişli'yi görüşü. Bütünlenmesi Mithriği ve bu mitoğlu o günkü sosyolik Şişli'deki yansıtılan.

Ateşten Gömlek'de Halide Edib'in anılarıyla, Türk'ün Ateşo Amerikan'ya yan yana okuyorsak okurlar, romandaki İstanbul'u bir gözün anlam taşıyan İstanbul'u oranlamak imkânına kavuşabiliriz.

Geçmişin romanlarında İstanbul'u birçok özelliğiyle saptayabiliriz. Bir roman var ki, **Mithat Cemal Kuntay**'ın Üç İstanbul'u, nki başına bir İstanbul'un aşkı peşine" sayılabilir. Birlerce aydınlanın iç içe geçtiği Üç İstanbul kaskocu bir panoramadır.

Romanlar bütünsendiğinde, bize birçok şey söyler. Romanlardaki İstanbul, bu anlardan biri. Romanlardan iz sürerek yeniden inşa edebileceğimiz tarihi İstanbul. Kent bu binanın hiç mi katkıda bulunmayacak dersiniz?.

Öneriler:

Kitap / Akşahi, Suat Derviş, Doğan Kitap, 2004. (Kitabı çok yerinde bir yıldız romancının eseri.)

EK-16 : "İspanyol Gribi Nasıl Ölümcül Hale Geldi?" , Cumhuriyet, 09.02.2007, s. 4.

BİLİM DÜNYASINDAN

KISA HABERLER

İSPANYOL GRİBİ NASIL ÖLÜMCÜL HALE GELDİ?

İnfluenza A virüsü, Birinci Dünya Savaşı sırasında ölenlerden daha fazla kişinin yaşamını almıştı. İspanyol gribini nerin ölümcül hale getirdiğini öğrenmek isteyen Kanadalı ve Japon bilim insanları, virüsü insanın mayasallara aşıladı. Hayvanlarda ağır hasta eden virüs, akciğer dokusunun doğal savunmasını bozarak bağışıklık sistemine ağır reaksiyona neden olduğu, dediler. Nature dergisinde Araştırma ilk kez saçın özellikle de genç yetişkinlerin İspanyol gribine yakalanılması açıklamaktadır. Virüs, özellikle de solunum yollarında ve akciğerde tahribat yapıyor. Bağışıklık sistemi hastalık etkenleriyle savaşırken sadece virüse değil, akciğer dokusuna da "saldırıyor". Genç insanların bağışıklık sistemi daha kuvvetli olduğu için de virüs genç insanları daha fazla etkilemiştir. "Genç insanların bağışıklık sistemleri, akciğer dokusuna, çocuklarına veya bağışıklık sistemleri zayıf olan bazı insanlarınkine göre çok daha fazla hasar veriyi" diye açıklıyor Kanada Ulusal Mikrobiyoloji Laboratuvarı'ndan **Darwyn Kobasa.**

Araştırma ekibi deney hayvanlarına günümüzde sahilde saçan H1N1 grip virüsünü de aşılamıca, bağışıklık sistemleri o kadar güçlerli bir reaksiyon göstermediğini saptamış. İspanyol gribi 1918 ile 1920 yılları arasında, dünya nüfusunun üçte birine bulaşmış ve ölüm grip salgınlarına kıyasla 25 misli kurban almıştı. Bilim insanları benzer bir salgının yaşanmaması için, İspanyol gribi virüslerini enikinit araştırıyorlardı.

Günümüzde özellikle de kuşlar ve kümes hayvanları arasında hızla yayılan H5N1 grip virüsü araştırma dört endişelendirmekte. Virüsü, taşıyan hayvanların yüzde 80-100'ü birkaç gün içinde ölüyor. Ayrıca virüs enfekte olan insanlara da bulaşmakta. Dünya Sağlık Organizasyonu'nun (WHO) verilerine göre H5N1 virüsü, 2003 yılından bu yana 265 kişiye bulaşı ve bunlardan 159'u yaşamını yitirdi.

İLK AVRUPALININ KAFATASI

Washington Üniversitesi'nde **Erik Trinkhaus** yönetiminde çalışan ekip, Romanya'daki kızlar arasında insan kalıntıları ortaya çıkardı. Proceedings of the National Academy of Sciences dergisindeki yazılı kafatasının rekonstrüksiyonu hakkında bilgiler verilmekte. Onse 2 olarak adlandırılan kafatası, Homo sapiens'in Avrupa'da bulunan en eski kalıntısı olarak bilinmekte.

Araştırmacılar kafatasının ait parçaları mağara sedyesinin iskeletleri arasında bulmuşlar. Pestera cu Oase (Kemikli Mağara) mağarasında gerçekleştirilen kazılarda daha önceleri de insana ait bir düzine kemiği bulunmuştu. Radyokarbon tarihlendirme sistemine göre kalıntılar en az 35.000 yıllık olarak tahmin edilmişti. Kafatası kalıntısı, Homo sapiens'in Avrupa'ya göç ettiği dönemi ait.

Kalıntıların yapısı genç modern insanlarınkine benziyor ama yüzü alın bölgesi, güçlü yassık kondilleri ve burun aralıkları Neandertal özellikleri de taşımakta. Bu gün ulaşmış paleoantolojist arasında tartışmalıdır. Kısa bir süre önce Science dergisinde yayınlanan bir çalışmada New York Stony Brook Üniversitesi'nde **Fredrick Göne** ile birlikte çalışan araştırmacılar "Out of Africa" teorisini tartışmalıdır. Söz konusu teoriye göre modern insanın kökeni doğrudan doğruya Afrika'ya uzanmakta, Neandertal insanının etkisi bulunmuyor.

Araştırmacılar Güney Afrika'da bulunan ve yaklaşık olarak 36 bin yıllık olduğu tahmin edilen kafatasını Avrupa ve Asya'da bulunan kalıntılarla karşılaştırmışlar. Bu inceleme sonucunda modern insan ve Neandertal insanı arasında bir geri ataşmanın bulunmadığını gösterdi diyor araştırmacılar Science dergisinde. Trinkhaus'a göre ise Onse 2 kalıntısı en azından insan evriminde 35 bin yıl içinde ve kadar geriye gitmiş olduğunu temsilen.

YÜK TAŞIYAN MOLEKÜLER YAYA

Kaliforniya Üniversitesi'nde **K.L. Wong** ile birlikte çalışan araştırmacılar tarafından üretilen molekül, bakır yüzeyle dik bir çizgi üzerinde "gezinirken" ilk tasarlandığı yük taşıyabiliyor.

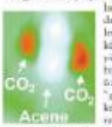

Nano yaya 'Acen', iki tarafında da yük (CO2) taşıyabiliyor.

Bu tür nitro yapıcıların gelecekte nanoteknolojideki yani moleküler makinelerin üretiminde yeterli olabileceği gibi gelecekte tıp alanında da üç yaratabilir. Araştırmacılar olarak adlandırılan molekülün yürüme yetisi bir yıl önce keşfedilmişti.

Molekül ait artık sıralanmış üç halkadan oluşmakta. Ortadaki halkanın iki yanında bir oksijen atomu bulunmakta. Bu tür bir molekül teorik bir bakır yüzeye bırakıldığında, dar bir çizgi üzerinde öne doğru hareket ediyor. Bu süreç, sırasında yanlardaki oksijen atomları, yüzeyle ilişkisini olarak nanoo-ederek molekülü öne doğru item ayaklar gibi görünmekte.

Araştırmacılar, nano yayının yürüyüşünü bu şekilde takip ediyorlar.

Son araştırmada "nano yayının yürüyüş sırasında ufak alıp bırakabileceği de anlaşıldı. Araştırmacılar, yan çaçıdlarından biri yol üzerinde tanımlandığında, bırakıyor. Tıpkı söz bir yük taşıyan insan gibi nano yayalar da sık

görüntüleme teknolojisi

ANNE KARNINDA İZDİHAM

Bazı solaklar ikizlerden geriye kalan kardeşler mi?

Yumurta ve sperm hücresinin kaynaşmasıyla fetal gelişim başlıyor. Bu uzun ve zorlu süreç tek bebekte bile her zaman sorunsuz tamamlanmaz. Peki ana rahminde beden fazla embriyo bulunduğunda neler oluyor? National Geographic bu soruyu bilgisayar rekonstrüksiyonlarıyla destekleyen en modern ultrason teknikleriyle alınan görüntülerle yanıtlıyor. Bulgusal için üç kadının ana rahmindeki gelişmeler hamileliğin başlangıcından doğuma kadar takip edilmiş. Ultrason ölçümleri sayesinde henüz anlaşılmamış fenomenlerle izi bile bulunabiliyor. Mesela "Vanishing Twin Syndrome" (Kaybolan İkiz Sendromu) olarak bilinen hatalı gelişmede, ikizlerden ya da üçüzlerden biri hamileliğin ilk haftalarında ölüyor ve Uterus tarafından emiliyor. Bazı araştırmacılar, söz konusu sendromun sanılandan daha fazla yaşandığını ve bazı solaklarının ikizlerden geriye kalan kardeşler olabileceğini düşünüyorlar. Sizin için seçtiğimiz görüntülerde ana rahmindeki "izdiham" net bir şekilde görülmekte. Konuyla ilgili bulgusal National Geographic kanalında 14 Şubat'ta yayınlanacak.

EK-17 : "İspanyol Gribi Antikoru Hâlâ Yaşıyor" , Cumhuriyet, 05.09.2008, s. 4.

BİLİM DÜNYASINDAN

SON ARAŞTIRMALAR

İSPANYOL GRİBİ ANTİKORU HÂLÂ YAŞIYOR

İspanyol gribi salgınından bu yana dokuz yıl geçmesine rağmen, salgın döneminde yaşayanların kanında grip virüsüne karşı antikor bulundu.

Nature dergisindeki habere göre antikorlar, fareler aşılandığında, aşılanmamış farelerin ölüme karşı korunduğunu. Benzer bir grip salgını yaşamacak olanı, tedavi için antikorlardan yararlanabilecek.

1918-1920 yılları arasında dünyayı sarsan İspanyol gribi virüsü, 25 milyon insanın yaşamına mal olmuştu, hatta kimi uzmanlar bu sayının 50 milyonu bulduğunu savunuyorlar. H1N1 tipine dahil virüs son dönem bulaşıcılık ve diğer grip türlerinin ölüme kitçik çocukların ve yaşlıların değil daha çok 20-40 yaşları arasındaki sağlıklı genç insanların bulaşmış. Vanderbilt Tıp Merkezi'nden (ABD), Terrence Oxford James Crowe ve ekibi konu bir süre önce İspanyol gribi salgınında 12 kişi bulduğu.

Üzerlerinde 2-12 yaşlarında olan bu kişiler bu gün ortalama olarak yüz yaşındalar. Salgını yaşayan kişilerin büyük çoğunluğunun hastalandığını belirtiyorlar, yeni virüsle değişken değişmiş tanıtan bulmuş olduklarını söylüyor. Araştırma ekibi bu insanların kanlarında 1918 yılındaki virüse karşı geliştirdikleri antikorlar saptadı. Test edilen sekiz kişiden yedisinde bu hâlâ antikor üretim B-Lenfosit hücreleri var. Araştırma ekibi bu dedirdeki B-hücrelerin bir enfeksiyonun ardından uzun yıllar kalıcı olduğunu göstermesi açısından önemli.

BİLİM, SAÇ BAKIMINA EL ATTI

Alman bilim insanları sofistike teknolojiyle kokunun, mutluyu ve kirlini sağlam çare dahilinde bir şampuan ve saç bakım ürünü için olan bir temsil buldu. Bilim kadını **Eva Max** mutluyu ve kirlini sağlam çare dahilinde bir şampuan ve saç bakım ürünü için olan bir temsil buldu. Bilim kadını **Eva Max** mutluyu ve kirlini saçlara özel araştırmasını Amerikan Kimya Birliği'nin konferansında sunda. İlk kez sağlamı birbirine sürtünmesi ve yıpratıcı kuvvetleri ölçmenize izin veren bir araştırma tekniği buldak diye konuşan Max, kahvenin ve kirlenmenin, saçlar üzerinden ince dereciklerdeki ekstra sebum oluşturduğunu söylüyor. Bunun sonucunda ilk önce dibe yakın yaşanan canlılar ölmüş. Oksijen yetersizliği, gerçekte bakterinin azalmasından sonra fark edilmiş.

Uzmanlar daha fazla ölüm bölgesinin oluşmaması için, nitrat salınımı bozucu madde girişinin engellenmesi gerektiğini söylüyor. Örneğin Karadeniz'deki oksijen tükeni bölge 1973-1990 yılları arasında 40.000 km²'den fazla büyümüş. Fakat 1989 yılından itibaren gübre için yardımlar kesilince, fazlası akan bozucu madde miktarı da azalmış. Ve 1995 yılında "ölüm bölgesi" tamamen yok olmuş.

DENİZLERİN OKSİJENİ TÜKENİYOR

Geçtiğimiz on yıllarda denizlerdeki düşük oksijenli "ölüm bölgeleri"nin sayısı ikiye bir oranında artmış. Uzmanlar bunu nedeni olarak örneğin gübre gibi tarım ürünlerinin nehirler üzerinden denizlere akmasını göstermişler. Science dergisindeki haberde göre aşırı avlanma, yaşam alanlarının zarar görmesi ve tehlikeli yosunların üremesi dışında oksijen yetersizliği de en büyük geren sorunu haline gelmiş. Virginia Denizi Bilimleri Enstitüsü'nden **Robert Diaz** ve Göteborg Üniversitesi'nden **Rutger Rosenberg**, son on yıllarda denizlerdeki oksijen yetersizliğiyle ilgili gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını değerlendirmişler. "Ölüm bölgeleri" ilk kez 1930'lu yıllarda Baltık Denizi'nde saptanmıştı. 1960'lı yıllarda bütünen sonra, yarımda daha çok kullanılmaya başlanan gübre yüzünden denizlere daha fazla azot ve fosfor gibi besleyici maddenin ulaşmasına bağlı olarak gelişmeyi.

1995 yılını gelindiğinde oksijen tükenen 305 deniz bölgesi tespit edilirken günümüzde bu sayı 400'e geçti diyor uzmanlar. Bunlar ölüm bölgelerinin 1960'tan 2000'e kadar ilme katlandığını gösteriyor. Oksijen fakiri bölgeler günümüzde çakıştık olarak 245.000 km²'lik bir alana kapsamakta. Oksijen yetersizliği, besleyici madde ortamı bağlı olarak yosunların hızla büyümesiyle meydana gelmekte.

Ölen yosunlar dibe çökünce azotu, bakterilerce indirgenmeyenler ki bunun için oksijen tüketilmekte. Bu süreç ürünlerden ince dereciklerdeki oksijen miktarı azaltıyor. Bunun sonucunda ilk önce dibe yakın yaşanan canlılar ölmüş. Oksijen yetersizliği, gerçekte bakterinin azalmasından sonra fark edilmiş.

Uzmanlar daha fazla ölüm bölgesinin oluşmaması için, nitrat salınımı bozucu madde girişinin engellenmesi gerektiğini söylüyor. Örneğin Karadeniz'deki oksijen tükeni bölge 1973-1990 yılları arasında 40.000 km²'den fazla büyümüş. Fakat 1989 yılından itibaren gübre için yardımlar kesilince, fazlası akan bozucu madde miktarı da azalmış. Ve 1995 yılında "ölüm bölgesi" tamamen yok olmuş.

GENETİK ANTİKORLARLA KANSER TEDAVİSİ

Alman bilim insanları genetik antikorlarla yeni bir kan kanseri tedavisi geliştirdiler. Yeni antikor, bedenin bağışıklık sistemini kanserle savaşmaya teşvik ediyor. Würzburg Üniversitesi'nden **Ralf Bargou** ve Amerika'daki Micromet firmasından **Patrick Baeuerle** tarafından geliştirilen antikor, ilk olarak Münih, Würzburg, Essen, Ulm ve Mainz üniversite kliniklerinde yapan hastalar üzerinde test edilmiş. Tedavilerinden olumsuz yan hasta bile en yüksek doz tepki vermiş.

Bu çok düşündü bir durum diyor Bargou'lu, ama hastalarda ciddi yan etki görülmemesi bizi çok şaşırttı. Yeni antikor, bedenin bağışıklık sistemini kanserle savaşmaya teşvik ediyor. Würzburg Üniversitesi'nden **Ralf Bargou** ve Amerika'daki Micromet firmasından **Patrick Baeuerle** tarafından geliştirilen antikor, ilk olarak Münih, Würzburg, Essen, Ulm ve Mainz üniversite kliniklerinde yapan hastalar üzerinde test edilmiş. Tedavilerinden olumsuz yan hasta bile en yüksek doz tepki vermiş.

Bu çok düşündü bir durum diyor Bargou'lu, ama hastalarda ciddi yan etki görülmemesi bizi çok şaşırttı.

Kanser Araştırmaları

SİGARA İÇMEYENLER NİÇİN AKCİĞER KANSERİNE YAKALANIYOR?

Amerikalı bilim insanları ince uzun akciğer ve solunum yolları üzerinde tıpkı sigara dumanı gibi etki yaptığını saptadılar. Türünün yanması sırasında oluştuğu gibi ince toz parçacıklarının üzerinde de serbest radikaller oluşmaktadır. İnce toz parçacıkları bir her solunduğumuzda bile kalbimiz nefesimiz ve diğer bütün sindekilerin zarar vermektedirler. Birçok yorum sitesinde oluşan gaz halindeki serbest radikaller, havada bir süre içinde tutunmadıkları için, ince toz parçacıkları üzerinde günlerce hatta daha uzun bir süre kalıyorlar.

Bunlar kadar bilinmeyen kimyasal bileşikler Louisiana Eyalet Üniversitesi'nden **Barry DeBingar**'e göre akciğer kanseri ve sigara içimine bağlı diğer tıpkı hastalıklarının sigara içmeyenlerde görülmesini açıklayabilir. DeBingar yeni keşfedilen parçacıkları "persistent free radical"("sürekli serbest radikaller" olarak isimlendirmiş. Bunlar özellikle de bacaklardan veya sigara dumanından çıkan dumanların soğutması sırasında bakır veya demir içerikli nano parçacıkların üzerinde oluşmakta.

İnatçı serbest radikallerin oluşabilmesi için özel hallaç bileşenli moleküllerin yüzeye tutunması gerekiyor. Bunlar sayesi, oksijenin ve hidrojenle bulunan diğer maddelerin varlığıyla, etkin serbest radikallerin üretimine sağlayan nitrojen oksitlerini ayırma yapıyorlar. Yüzeydeki metal parçacıklarla birleşme, ayrıca hallaç bileşimi molekullerin indirgenme veya diğer kimyasal reaksiyonlardan korunmalarını sağlamakta. İnce toz partiküllerin havada her zaman bulunabilecek kadar küçük olduğu için inatçı serbest radikallerin buna akıcılarıyla aynı mesafelere yayılmalarına da yardımcı oluyorlar.

İnce toz partikülleri solunduğunda sigaranın içerikleri gibi akciğer ve solunum yollarında tutunuyorlar.

Daha önceki araştırmalarda ilk minik partiküllerin kalplerden ayrıntılı olarak etkilediği, damar sistemi ile sinirlere yol açtığı ve akciğer ve ağız bölgesinde kanser yol açabileceği saptanmıştı. Radikal yüklü parçacıkların sigara içmeyenlerde gelişen akciğer kanseri için kesin bir açıklama olup olmadığı ise araştırmalarla tam olarak anlaşılacak.

EK-18 : "Geniş Kapsamlı Grip Aşısına Doğru" , Cumhuriyet, 13.03.2009, s. 4.

BİLİM DÜNYASINDAN

SON ARAŞTIRMALAR

GENİŞ KAPSAMLI GRİP AŞISINA DOĞRU

Birden fazla virüs köküne karşı etkili olan antikorlar elde etmeyi başaran Amerikalı bilimciler, geniş kapsamlı bir grip aşısı üretmeye bir adım daha yaklaştı. Harvard Üniversitesi'nde **Wayne Marasco** ve ekibi, virüs kılıfında, farklı virüs kökleriyle genetik açıdan irtibatlı olan bir bölge saptayarak, bu bölgeye uygun antikorlar geliştirdi. Farklılıkta gerçekleştirilen deneyler, bu antikorların, sıradan bir soğuk algınlığından ölümcül olduğu farklı virüs türlerine karşı çok etkili olduğunu gösterdi. Marasco ve arkadaşları grip virüslerini etkisiz hale getirmek için monoklonal antikorlardan yararlanıyor. Bunlar virüs kılıfının sadece belli bağlı bir bölgesine tutunarak, grip virüsünün değişen yapısını engelliyorlar. Bu şekilde virüs insan hücrelerine sızmayı ve zarara hale gelmiyor. Antikorlar bugüne kadar oluşturulmuş kadar çok sayıda kökleriyle karşı etkili olduğu için, bulgu başarı sayılmakta. Antikorlar kısa sürede büyük miktarlarda üretilebildiği için, olası bir grip salgını sırasında kullanılabilecek. Bundan sonraki araştırmalarda, sıradan insanda da etkili olup olmadığı kontrol edilecek. (Nature Structural & Molecular Biology -DOI: 10.1038/nsmb.1566)

KARMAŞIK KAVRAMLAR, BEYNE TEHLİKELİ SİNYAL VERİYOR

İnsanları zor telaffuz edilen ürünler ve etiketleri insanlar "daha tehlikeli" buluyor. Michigan Üniversitesi'nde yapılan araştırma, Psychological Science dergisinde yayımlandı. Bir kavramı beyindeki işlemiş süreci sonucu, beyin olası bir tehlikeyi haber veriyor. Bulgu, tehlikeli ürünlerin insanlar tarafından nasıl algılandığı konusunda yeni bir bakış açısı getirdi. Çünkü zor telaffuz edilen ürün isimleri, tüketicileri daha dikkatli olmaları için tetikleyebiliyor. Araştırmayı yürüten **Hyunjin Song** ve **Norbert Schwarz**, bu psikolog, üniversite öğrencilerinden, uyduruk kelimeler içeren bir liste hazırlamalarını istediler. Daha sonra bu kelimeleri, ilaç isimleri gibi, kolay telaffuz edilen isimlerle karşılaştırdılar. Bu kelimelerin, insanlarda daha fazla tehlike algısı yarattığını gördüler. Araştırmacılar, bu durumun, bu kelimelerin beyinde daha fazla bilişsel işlem gerektirmesinden kaynaklandığını söylüyorlar. Oysa kolay telaffuz edilen ürünlere insanlar daha çabuk güveniyorlar. Çünkü kolay okunabilen bu isimleri hatırlamak da daha kolay, bu da bunların daha güvenirli olduğu hissini uyandırmakta.

YAPILARDAKİ GÖRÜNTÜ KİRLİLİĞİNE SİLİKON KAPLAMA

Alt projesi sonucu, bitişik silikon mekânlılerde bir astar üretildi. Silikon astar yapıları dereye yansıtma kaya bırakacak. Projeyi yöneten araştırmacı **Oihana Garcia**, sistemi şöyle anlatıyor: "Bu şekilde virüs insan hücrelerine sızmayı ve zarara hale gelmiyor. Antikorlar bugüne kadar oluşturulmuş kadar çok sayıda kökleriyle karşı etkili olduğu için, bulgu başarı sayılmakta. Antikorlar kısa sürede büyük miktarlarda üretilebildiği için, olası bir grip salgını sırasında kullanılabilecek. Bundan sonraki araştırmalarda, sıradan insanda da etkili olup olmadığı kontrol edilecek. (Nature Structural & Molecular Biology -DOI: 10.1038/nsmb.1566)

KÖK HÜCRE ÜRETİMİNDE YENİLİK

İki araştırma grubu birbirinden bağımsız olarak tamamen farklı bir yoldan kök hücre elde etti. Bilim insanları ilk kez cilt hücrelerinden bir tür embriyonik kök hücreler elde etti. Bu kök hücreler tıpkı gen içermeyen. Oysa bugüne kadar kullanılan yöntemlerde hep bir tane yabancı gen ihtiyaç, deneyimlerde bu gen hastalıktaki kanser riskini yükseltmekte. Ayrıca yeni yöntemde virüslere de gerek kalmamış.

Bu nedenle embriyonik kök hücrelerin tıkandı hastalıkları aktarılabilecek durumdan. İngiliz ve Kanadalı bilim insanlarının bu araştırmaları Nature'da yayınlandı. Edinburgh Üniversitesi'nden **Keisuke Kaji**, yöntemin yeni nöral programlanmış hücrelerin ortaya çıkmasını sağlayacağını söyledi.

1.5 MİLYON YILLIK AYAK İZLERİ

Kenya'daki Turkana Gölü kıyısında bulunan 1,5 milyon yıllık ayak izi modern insanın yürüyüş biçimini yansıtan en eski kalıntı olarak açıklandı. Ayak izi eğimli ayak tabanı ve öne dönük büyük baş parmağının varlığını ve beden ağırlığının topuktan tabana yayıldığını gösteriyor diye açıklıyor. Bournemouth Üniversitesi'nde **Matthew Bennet** ile çalışan araştırmacılar Science dergisinde. Homo erectus'a ait olduğu sanılan ayak izinin büyüklüğü 32-38 numara ayak büyüklüğünde. İlk insan türü Homo erectus 1,9 milyon yıl önce Afrika'da ortaya çıkmıştı. Onu yıl kadar önce de Tanzanya'da çok daha eski bir ayak izi bulunmuştu. Laetoli'de bulunan ayak izi geçti 3,75 milyon yıllara fakat, özellikleri daha çok insanınkine bir yürüyüş işaret ediyordu diyor bilim insanları. Oysa yeni iz, giderek modern insanlaşıyor.

Bilgiyi Özbaşaran Dede

Araştırma

ÖNEMLİ BAKTERİLER 2.5 MİLYAR YILDIR YAŞIYOR

Önemli bakteri atalarının gelişimi 2.5 milyon yıl önce tamamlanmış. Azot dolaşımında kritik bulunan ve günümüzde de dünyamızdaki yaşam için kaçınılmaz olan mikropların çok önceleri geliştiği olduğunu, bilim insanları tarihi kayalardaki kanıt örneklerini inceleyerek buldu. Yaşamın en önemli yapılaşlarından biri olan azot, birçok biyomolekülün içeriğidir ve her şeyden önce ilan canlıları meydana getiren proteinleri bir arada tutar.

Ancak burada şöyle bir sorun söz konusu. Azot her ne kadar havanın ana içeriği olsa da organizmaların birçoğu doğrudan doğruya yararlanamıyor. Ancak belli bazı bakteriler havadaki azotu amonyağa dönüştürerek, biyolojik olarak yararlanabilir hale getirme yetisine sahip. Başka bir bakteri sınıfı ise nitratlaki oksijeni çekiyor ve azot yeniden moleküler biçiminde havaya karışıyor.

Bu reaksiyon sırası, acrobik azot dolaşımı olarak bilinir. Bu dolaşımın günümüzdeki hızımıza tam olarak ne zaman geliştiği bilinmiyordu. Araştırmacılar, Avustralya'nın batısındaki Mcfliyes kayaçlarından kanıt örnekleri aldı. Bu örneklerin tabaka tabaka incelenmesi sonucunda, sadece nitrat giderme sırasında oluşması mümkün olabilecek azot atomları saptandı. Bu da günümüzdeki dolaşımı çalıştıran bakteri türlerinin o dönemde gelişmiş olduğunu gösteriyor. (Science).

EK-19 : "Domuz Gribi Yayılıyor" , Cumhuriyet, 27.04.2009, s. 20.

Domuz gribi yayılıyor

Meksika'da 81 kişinin domuz gribinden öldüğü sanılıyor. ABD, sağlık alanında olağanüstü hal ilan etti. Meksika tatilinden dönen Kolombiya ve Yeni Zelandalılarda hastalık görüldü. Asya ülkeleri de önlem aldı

HENÜZ AŞISI YOK

- Domuz gribi, normalde domuzlarda görülen A tipi grip virüsünün yol açtığı bir solunum hastalığı olarak biliniyor ve bu hastalık kolay yayılabiliyor.
- Domuz gribi domuzdan insana ve insandan insana bulaşabiliyor. Virüse karşı insanın doğal bağışıklığı bulunmuyor. Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), hastalığın kontrolden çıkmak üzere olan geniş çaplı salgın olabileceği uyarısında bulunuyor.
- Domuz etinin yenmesiyle domuz gribi virüsü bulaşmıyor. Virüs solunum yoluyla bulaşıyor. İnsanlardaki grip virüsü gibi, domuz gribi virüsü de domuzlarda sürekli değişim gösteriyor. Domuzların solunum sistemlerinde domuz, insan ve kuş gribi virüslerine duyarlı alıcılar bulunuyor. Dolayısıyla domuzlar, virüslerin eşzamanlı bulaşması halinde yeni grip virüslerinin ortaya çıkma ihtimalini arttırıyor.
- DSÖ'ye göre, Meksika'da ölümlere neden olan domuz gribi virüsü A/H1N1. Bu virüs insandan insana bulaşabiliyor. A/H1N1 virüsü, insan, domuz ve kuş gribi virüslerinin karışımından oluşuyor. Domuzlara yapılan aşı bulunuyor, ancak insan için henüz aşı yok.

► Meksika genelinde 1324 kişi domuz gribi şüphesiyle tıbbi gözetim altında tutuluyor. Hastalıktan ölenlerin büyük bölümünün 20-45 yaşlarındaki kişiler olduğu ifade edildi.

Dış Haberler Servisi - Meksika'da 81 kişinin ölümüne neden olduğu sanılan domuz gribi, Amerika kıtasından sonra batı Asya ve Avrupa ülkelerinde de korku yaratıyor.

Meksika Sağlık Bakanı **Jose Angel Cordova**, ülkede 13 Nisan'dan beri domuz gribinden öldüğü sanılan kişilerin sayısının 81 olduğunu açıkladı. 81 kişiden 20'sinin domuz gribinden öldüğünün doğrulandığını belirten Cordova, Meksika genelinde bin 324 kişinin domuz gribi şüphesiyle gözetim altında olduğunu kaydetti. Cordova, hastalıktan ölenlerin büyük bölümünün 20 ila 45 yaşlarındaki kişiler olduğunu ifade etti. İspanya'da da 3 kişinin domuz gribi şüphesiyle hastanede gözetim altında tutulduğu bildirildi.

ABD'de New York St. Francis Lisesi'nde yaklaşık 200 öğrencinin aniden hastalanmasının ardından okuma çağın sağlık ekipleri, öğrencilerden 8'inde domuz gribi virüsü saptadı. New York Sağlık Teşkilatı yetkililerine göre olay büyük paniğe yol açtı. Öğrencilerin domuz gribi virüsünü, iki hafta önce Meksika'ya düzenledikleri gezide kapıkların tahmin ediliyor. ABD'de domuz gribi vakaları bulundığunun doğrulanmasının ardından sağlık alanında olağanüstü hal ilan edildi. İç Güvenlik Bakanlığı, virüsün görüldüğü ülkelerden gelen kişilerin Amerikan sınırlarında tutarmadan geçirileceğini duyurdu. ABD Başkanı **Barack Obama**'nın İç Güvenlik Danışmanı **John Brennan**, Obama'nın "**etkin, enerjik ve koordineli bir yanıt**" emri verdiğini açıkladı.

Domuz gribi virüsü Kanada'ya da sıçradı. Nova Scotia kenti halk sağlığı birimlerden

Bugün Mexico City'de okul, müze, kütüphane ve devlet tiyatroları bir süreliğine kapatıldı, halka açık faaliyetler 10 günlüğüne yasaklandı. Meksika Katolik Kilisesi pazar ayinlerini iptal etti.

yapılan açıklamada, bölgedeki 4 kişide domuz gribi vakası saptandığı kaydedildi.

Kolombiya'da da Meksika'dan gelen 5 yolcu gözlem altına alındı. Elvador'da ise yetkililer, havaalanı ve limanlarda domuz gribine rastlanan ABD ve Meksika'dan gelen yolcular için önlem almaya başladı.

Yeni Zelanda'da Meksika'dan dönen, bir bölümü grip belirtisi gösteren 25 kişilik öğrenci ve öğretmen grubu karantinaya alındı. Avustralya Sağlık Müdürlüğü de Meksika'ya giden ve grip benzeri hastalık geçirenlerin doktorlarını görünmelerini istedi.

2003'te patlak veren ve en az 257 kişinin ölümüne neden olan kuş gribi virüsünden en fazla etkilenen Asya ülkeleri de, domuz gribine karşı önlem aldı. Japonya'nın en büyük uluslararası havalanında sağlık kontrolleri artırılırken, Filipinler Meksika'dan gelen ve ateşi olan yolcuları karantinaya alabileceğini bildirdi. Çin, domuz gribinin vurduğu bölgelerden son iki hafta içinde gelen ve grip belirtileri bulunan kişilerin yetkililere bilgi vermesi gerektiğini açıkladı. Tayland ve Hong Kong'daki sağlık yetkilileri de durumu yakından izlediğini belirtti.

Meksika'dan gelenlere önlem

İspanya'da da 3 kişinin domuz gribi şüphesiyle hastanede gözetim altında tutulduğu bildirildi. Sağlık Bakanı **Trinidad Jimenez**, basına yaptığı açıklamada, son günlerde Meksika'dan İspanya'ya gelen 3 kişinin gözetim altında bulundurulduğunu söyledi. Bu arada İspanya, Meksika ve ABD'den gelen tüm yolculara ilgili indem aldığı, yolculara sorular yöneltildiği belirtildi.

GENİŞ ÇAPLI BİR SALGIN OLABİLİR

- A tipi grip virüsü 20. yüzyılda 3 büyük salgına neden oldu. H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türünün yol açtığı **"İspanyol gribi"** dünyanın büyük bölümünü etkiledi, DSÖ'ye göre en az 40 milyon kişi öldü.
- Türkçede 1918'den itibaren **"İspanyol nezlesi"** deyimi kullanılır da son yıllarda kuş gribi salgın nedeniyle dünya basınında tekrar adından söz edilen hastalık, İngilizcedeki gevin nedeniyle **"İspanyol gribi"** olarak anılıyor.
- H2N2 virüsünün yol açtığı 1957-1958' deki Asya gribi 4 milyon, 1968-1969' daki Hong Kong virüsü ise 2 milyon kadar kişinin ölümüne neden oldu.
- 2003'te Çin'de patlak veren ve 8 bin kişinin etkilendiği **SARS** salgını nedeniyle dünya genelinde 800' den fazla, Çin'de 350 kadar kişi yaşamını yitirdi. 2003'te **H5N1** virüsü nedeniyle Güneydoğu Asya'da 250' den fazla kişi öldü.

DSÖ'DEN ACİL DURUM İLANI

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Kuzey Amerika'daki domuz gribi salgınıyla ilgili olarak "uluslararası endişeye yol açan acil durum" ilan etti. DSÖ yetkilisi Keiji Fukuda, "Virüsün evrim geçirmesi kaygılarla muhtemel. Virüs evrimleştiğinde, human hatlı sağlığı için çok daha tehlikeli hale gelmesi de açıktır" açıklamasını yaptı. Uluslararası otoritelerden oluşan Acil Durum Komitesi bu ülkelere, olağan dışı grip benzeri hastalıklar ve zatürree salgınlarını yakından incelemelerini tavsiye etti.

EK-20 : "Panik Avrupa'ya Sıçradı" , Cumhuriyet, 28.04.2009, s. 1-10.

Dünyada önlemler arttırılırken domuz gribinin en fazla gençleri etkilediği belirtildi. (Fotoğraf: REUTERS)

Domuz gribi yayılıyor, Türkiye alarmda

Panik Avrupa'ya sıçradı

Dünya Sağlık Örgütü'nün salgın hastalık tehdidi olduğunu açıkladığı domuz gribi Meksika'da 100'den fazla kişinin ölümüne sebep olurken, hastalık ABD ve Kanada'nın ardından Avrupa kıtasında, hatta İsrail ve Avustralya'da da görüldü. AB sağlık bakanları olağanüstü toplantıya çağrıldı. Türkiye'de de havaalanlarında kontrol başlatıldı. Obama'ya müze gezdiren kişinin de gripten öldüğü, ABD Başkanı'nda ise hastalık belirtisi görülmediği bildirildi. ■ *10. Sayfada*

İnsan, kuş ve domuzlarda görülen virüslerin bir karışımı Amerika kıtasının dışında da görülüyor

Domuz gribi Avrupa'ya geldi

Dış Haberler Servisi - Meksika'da 100'den fazla kişinin ölümüne sebep olan ve etkilediği kişiyi öldürmeyen domuz gribinin Avrupa'ya sıçramasının ardından yeni bir vaka daha Avrupa'ya ayak açtı.

İspanya Sağlık Bakanı **Trinidad Jiménez**, A Pacero kentinde bir üniversite gezisi vakasının tespit edildiğini açıkladı. Yaklaşık dört hafta önce Meksika'dan dönen genç, hasta olarak tespit edildi. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) açıkladığı protokole uygun olarak şüphelendiğim belirten Jiménez, ülkede domuz gribi şüphesiyle izlenen altıncı hastalıkların sayısının 17 olduğunu kaydetti. İtalya'da, domuzlarda ve kuşlarda gribe sebep olan virüslerin bir karışımının

yol açtığı hastalık nedeniyle Meksika'da en az 103 kişi öldü, 1000'den fazla kişi hastaneye alındı ve bunların büyük çoğunluğu iyileşti. Meksika hükümeti, 20 milyon nüfuslu Mexico City'de ilkokul ve ortaokulları kapattı. Okullar 6 Mayıs'a kadar kapalı. Başkent'teki restoranlar ve müzeler de kapatıldı. Birçok etkinlik ertelendi. Meksika'da, bu ay içinde kullanılan yüzde 70'i kömürle, nükleer ve hidroelektrik santrallerden sağlanan elektrik enerjisinin yüzde 30'u petrol ve doğalgaz ile karşılanıyor. Meksika'da ölümlerin artmasının nedeni olarak, sağlık sisteminin yetersizliği gösterildi.

Bütün insanları özellikle, Meksika'daki vakaların neden diğer ülkelere göre daha ölümcül olduğu sorusuna cevap arıyorlar, bütün dünyada önlemler artırılıyor. Tayland'da hava alanlarında, ateş ölçmek için termal tarayıcılar yerleştirildi.

Domuz gribinin 100'den fazla kişinin ölümüne sebep olduğu Meksika'da ailelerin bundan geçenler dua etmeyi ihmal etmiyor.

Hastalık Avrupa kıtasında, hatta İsrail ve Avustralya'da da görüldü. AB sağlık bakanları olağanüstü toplantıya çağrıldı. Obama'ya mülze gezdiren kişinin de gripten öldüğü, ABD Başkanı'nda ise hastalık belirtisi görülmediği bildirildi.

(Fotoğraflar: AFP/AP)

Türkiye'de önlem alınıyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. **Serazettin Çom**, domuz gribine önlem olarak Ankara ve İstanbul'daki hayvan ithalatında giriş çıkışlarda sağlık kontrolü uygulanacağını bildirdi. Çom, **"Türkiye birinci ve ikinci olarak tehlike altında değil. Ama dikkatli olunması gerekli. Biz de riski alma eğilimindeyiz"** dedi.

Çom, bakanlığın domuz gribine karşı aldığı önlemleri, düzenlediği basın toplantısıyla açıkladı. Çom, Meksika'ya uçağı direkt olarak yalnız bir ülke olmasına rağmen uluslararası hava ulaşımı nedeniyle Türkiye'nin de risk altında olduğunu kaydetti. Çom, **"Uluslararası hava trafiğine açık havalimanlarımızdan Ankara ve İstanbul'daki illerde olmak üzere mücadele planı gereği olarak giriş ve çıkışlarda sağlık kontrolü uygulamasına başlattık. Meksika ve komşu ülkelerinden gelen/dönüş ve bu illere/ülkelere yönelik kontroller yapılacak, virüs taşıyanlara ilk müdahaleler yapılacak"** diye konuştu. Uygulamanın gerekli olması halinde diğer hava alanlarında da yürürlüğe konulabileceğini belirten Çom, hükümlü bünyesinde daha önceden kuş gribi için geliştirilen ve bu virüsle de kullanılabilen 1.2 milyon ilaç ve 2.5 milyon adet koruyucu kitin bulundurulduğunu söyledi.

'Daha hızlı yayılabilir'

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Uzmanı Doç. Dr. **Özden Ergönül**, hastalığın insanlar hemen hemen ilgisiz artış gösterdiğini belirterek **"Kuş gribinin ortaya çıkması beklenseydi, H5N1 virüsünün ortaya çıkması beklenmeliydi. Bu domuz gribi denilen salgının H1N1 virüsü neden oluyor. Bu biç hesapta yoktu"** dedi. Ergönül, virüsün evrimini izleyerek yardımcı hastanın yürütülebileceğine dikkat çekti.

Obama'da belirti yok

Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, ay ortasında Meksika'ya ziyaret eden ABD Başkanı **Barack Obama**'da gribi belirtileri görülmediği kaydedildi. Sözcü **Josh Earnest**, Obama'nın Meksika gezisine Beyaz Saray doktorlarından ateşi aldıktan sonra gittiğini belirtti. Meksika'da yayınlanan Reforma gazetesi ise Obama'ya başkentteki antropoloji müzesine gezilmen arkadaşı **Felipe Solís**'in gribe yakalandıktan sonra öldüğünü yazdı. Ancak yetkililer Solís'in ölüm nedeni konusunda açıklama yapmadı.

DÜNYA HALK SAĞLIĞI KONFERANSI BAŞLADI

'Gençleri vuruyor'

İstanbul Haber Servisi - İstanbul'da düzenlenen **"12. Dünya Halk Sağlığı Konferansı"**nda konuşan Dünya Halk Sağlığı Hemşireleri Federasyonu Başkanı Prof. Dr. **Paula Bass**, domuz gribi virüsünün daha çok gençleri etkilediğini bulmuş. **"Grİbal enfeksiyon olarak ortaya çıkan hastalık, olağanüstü hızlı za-**

VEFAT

Cumhuriyet döneminin önemli aydınlarından, tarih felsefesi uzmanı, düşünür yazar ve çevirmen Emin Türk ELİÇİN'in eşi, asistanı, ETEVİN kurucusu, Ankara'da vefatına yer alınması için büyük katkı sağlayan: 1941-1942 Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü Halı ve Dokumacılık Öğretmeni.

Asiye Özdemir ELİÇİN'i

kaybettik.

Cenazesi 28 Nisan 2009 (bugün) Kadıköy Söğütlüçeşme Camii'nde

EK-21 : "Domuz gribinden genetik mirasa" , Cumhuriyet, 30.04.2009, s. 17.

vaziyet

DENİZ SOM

Elektronik posta: denizsom@cumhuriyet.com.tr www.denizsom.com Tel: 0.212.343 72 74 Faks: 0.212.343 72 60

Nazi Almanyası'nda papaz Martin Niemöller'in günlüğünden: "Önce sosyalistleri topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü ben sosyalist değildim. Sonra sendikacıları topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü sendikacı değildim. Sonra Yahudileri topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü Yahudi değildim. Sonra beni almaya geldiler; benim için sesini çıkaracak kimse kalmamıştı."

Heykel

Soner Önal: "Anayasa Mahkemesi'ndeki adalet heykeline şalvar giydirenler yakında köylü kızına bekâret testi de yaparlar!"

Yağmur Deniz

Lise öğrencilerine nişan izni verildi. Baba beni düğüne gönder!

Grip

Sema Akdemir: "Recebim Meksika'ya gidip 'van münit' desin; domuz gribi ortadan kalkar!"

Nota

Yavuz Kırkalı: "Recep, Obama'ya nota göndermiş: Beraber yürüdük biz bu yollarda, senden ayrı yaşayamamı"

GİZLİSİ saklısı kalmadı. Herkesin dilinde; sağır sultan bile duydu. Kendi kendimize yüzleşmenin zamanıdır.

Kerkük, Musul, Erbil Güney Kürdistan'ın kentleridir. Iğdır, Van, Hakkâri, Siirt, Şırnak, Diyarbakır bundan böyle Kuzey Kürdistan'ın sınırları içindedir. Ağrı, Kars, Ardahan, Artvin, Erzurum Batı Ermenistan'ın topraklarıdır. Türklerin Ağrı dediği Ararat, Ermenilerin kutsalıdır. Trabzon, Pontus Rum Devleti'nin başkentidir. Hatay, Suriye'nin vilayetidir.

İstanbul'un gerçek adı Konstantinapolis'tir ve ekümenik patrikliğin ebedi ve ilahi merkezidir.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Rumların yavru vatanı Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuzeyini işgal etmiştir. Türkiye'nin ulusal güvenliği ile ilgilenen kuruldaki siyasiler ve generaller Kıbrıs'taki Türklerin ulusalcıları iktidara getirmesi üzerine

Türkiye

yetkinin iktidarda değil Rumlara "yes" diyenlerde olduğunu kabul ve ilan etmiştir.

Türkler, Anadolu'nun doğusundaki Ermenileri yurtlarından etmiş ve soykırım yapmıştır. Türkler, Anadolu'nun batısındaki Rumları yurtlarından etmiş ve insanlık suçu işlemiştir. Türkler, Anadolu'nun her yerindeki Yahudilere çok ağır haksızlık yapmış ve insanlık dramı yaşatmıştır.

Türker "Türkiye halkı" diyerek Süryanilere, Kürtlere, Lazlara, Araplara, Çerkezlere, Arnavutlara, Boşnaklara yapmadığını bırakmamıştır.

Türkiye, daha önce açıklandığı gibi Türklere bırakılmayacak kadar önemli bir ülkedir.

Türkiye'nin tek ihraç ürünü başına çuval geçirilen askeridir ama emekli orgeneralerinden muvazzaf subaylarına kadar birçok asker terör örgütü kurmakla, terör örgütüne üye olmakla, ayrılıkçı veya dinci teröristlerle işbirliği yapmakla suçlanmakta ve yargılanmaktadır.

Dini cemaatler sivil toplum örgütü, tarikatlar demokratik kitle örgütüdür; imamlar kanaat önderidir.

Kurtuluş Savaşı masaldır.

Cumhuriyet devrimleri martavaldır.

Küresel işbirliğiyle yürütülen karşıdevrim süreci bütün hızıyla sürmektedir. Türkiye'de yeni bir siyasi yapısının kurulmasına çok az kalmıştır. Yaşasın emperyalizm.

Yaşasın şeriat. Yaşasın polis devleti. Yaşasın Ergenekon dalgalarının yarattığı korku imparatorluğu.

SESSİZ SEDASIZ (!)

Nuri Kurtcebe

Domuz gribinden genetik mirasa

BİR doktor dostumuz (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri işkillenmesin, kongrede kendilerine muhalif listede bulunanlardan değil) ilginç bir değerlendirme yaptı ve kuş gribi gibi domuz gribi de ölümcül şekilde dünyayı sarmaya başlayınca salgın hastalıkların etkilediği toplumlara dikkat çekti.

Ermeni, Yahudi, Amerika yerlileri veya kuzey Avrupa ülkeleri gibi genetik yönden dışa kapalı toplumların salgın hastalıklardan daha çok etkilendiğini ve kitlesel ölümler görüldüğünü, başka toplumlarla kaynaşarak genetik mirasını zenginleştiren toplumların ise virüse daha dayanıklı (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri sinirlenmesin, Türkler ne yazık ki dayanıklı gruba giriyor) olduğunu söyledi.

Doktor dostumuz 20. yüzyıl başında Avrupa'da görülen İspanyol gribi salgını ile Ermeni soykırımı iddiaları (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri üzülmesin, soykırım iddiasını çürüten somut bir kanıt yok) ilişki kurulabileceğini de anlattı.

Tabii her şeye karşın (Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi yöneticileri meraklanmasın, akıl yolu bilimdir) salgın durumunda aşısı henüz bulunamasa bile tıbbın önerebildiklerinin mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini özellikle hatırlattı.

EK-22 : "Kuş Gribinin Tehlikeli Yan Etkileri" , Cumhuriyet, 21.08.2009, s. 4.

SAĞLIK DÜNYASINDAN

SON ARAŞTIRMALAR

KUŞ GRİBİNİN TEHLİKELİ YAN ETKİLERİ

İNSAN GENİNİ DEĞİŞTİRİYOR

İKİ AYAK ÜSTÜNDE YÜRÜME YETİSİ AĞAÇ ÜZERİNDE Mİ GELİŞTİ?

HİMALAYALAR'DA 350 YENİ TÜR

Araştırma

İYİMSER KADIN DAHA UZUN YAŞIYOR

EK-23 : "Domuz gribi okul tatil ettirdi" , Cumhuriyet, 15.09.2009, s. 1-3.

ANKARA'DA ALARM

Domuz gribi okul tatil ettirdi

Domuz gribi vakaları üzerine Bilkent üniversitesi bünyesinde ilköğretim düzeyinde eğitim veren BUPS okulu bir hafta kapatıldı. 10 kişide domuz gribine rastlanırken okul dezenfekte ediliyor. Virüsün İskoçya'ya giden bir öğrencide ortaya çıktığı ve yayıldığı belirlendi. Bakan Çubukçu "kriz masası" oluşturduklarını belirterek panik yapılmamasını istedi. ■ *3. Sayfada*

Başkentliler ayakta. İskoçya gezisine katılan özel okul öğrencilerinin bazılarında virüs tespit edildi

Domuz gribi okul kapattı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Öğrenci'de(di) domuz gribi belirtisinin Bilkent University Preparatory School'da (BUPS) eğitime 19 Ekim Pazartesi günü başlamasından sonra ortaya çıktığını belirten Bilkent Üniversitesi Rektörlüğü ve okul yönetimi 1 gün tatil ilan etti. BUPS'ta öğrenim gören 400 öğrenci sağlık kontrolünden geçirildikten sonra hastalıkla okuldaki ağırlığın görülmesi üzerine 9 kişide daha domuz gribi tespit edildi.

30 öğrenci Londra'da

Virüs teşhis edilen öğrencilerin evinde tedavi işlemleri devam ederken, domuz gribine yakalanan öğrenci sayısının artabileceği belirtiliyor. BUPS'a gelen Ankara Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı ilaçlama ekibi ile Ankara Valiliği İl Tarım Müdürlüğü'ne bağlı Kontrol ve Denetim ekibi okulda dezenfeksiyon işlemlerine başladı. Bu arada okuldaki öğrencilerden yaklaşık 30'unun İngiltere'nin başkenti Londra'da ailesi 2. sınıf öğrencisinde domuz gribi teşhisi edildi. Bunun üzerine Bilkent Üniversitesi rektörlüğü ve okul yönetimi 1 günlük ara verdi. BUPS'ta öğrenim gören 400 öğrenci sağlık kontrolünden geçirildikten sonra hastalıkla okuldaki ağırlığın görülmesi üzerine 9 kişide daha domuz gribi tespit edildi.

30 öğrenci Londra'da

Virüs teşhis edilen öğrencilerin evinde tedavi işlemleri devam ederken, domuz gribine yakalanan öğrenci sayısının artabileceği belirtiliyor. BUPS'a gelen Ankara Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı ilaçlama ekibi ile Ankara Valiliği İl Tarım Müdürlüğü'ne bağlı Kontrol ve Denetim ekibi okulda dezenfeksiyon işlemlerine başladı. Bu arada okuldaki öğrencilerden yaklaşık 30'unun İngiltere'nin başkenti Londra'da ailesi 2. sınıf öğrencisinde domuz gribi teşhisi edildi. Bunun üzerine Bilkent Üniversitesi rektörlüğü ve okul yönetimi 1 günlük ara verdi. BUPS'ta öğrenim gören 400 öğrenci sağlık kontrolünden geçirildikten sonra hastalıkla okuldaki ağırlığın görülmesi üzerine 9 kişide daha domuz gribi tespit edildi.

Bilkent Üniversitesi bünyesinde özel okul statüsünde bulunan ve Ankara'daki yabancı öğrencilerin çocuklarına ilk ve ortaöğretim düzeyinde eğitim veren BUPS, domuz gribi ile anılıdı. Alınan bilgiye göre, yaklaşık 450 öğrenci geçtiğimiz günlerde İskoçya'ya gezi yaptı. Öğrencilerin İskoçya'da konaklamada virüs tespit edilmedi. Ayrı öğrenciler daha sonra Kapadokya gezisine çıktı. Bu gezinin ardından 45 öğrencinin 20'sinde soğuk algınlığı belirtileri görülmeye başlandı. Tahliller sonucunda gelişe kadar öğrencilerden **B.T.**

Ankara'da ortaya çıkan domuz gribi diğer okullarda da tedirginlik yarattı. Bazı ilköğretim okulları velilerin cep telefonlarına mesaj gönderirdi. domuz gribi belirtilerine ilişkin bilgilendirme yapıp. (AA)

MEB'den 'Kriz Masası'

Milli Eğitim Bakanı **Nimet Çubukçu**, Sağlık Bakanlığı ile koordineli olarak gerekli önlemlerin alındığını bulunmak, velilerden panik kaplamamalarını istedi. Okul'da okuyabilecek vakalar ve alınacak önlemlerle ilgili çalışmaları yürütmek üzere bir ay önce bünyesinde **"kriz masası"** oluşturmalarını ifade eden Çubukçu, öğretmenlere domuz gribi konusunda eğitim verildiğini ve okullara konumu yönetimini anlatan CD'ler dağıtıldığını ve ekiplerin öğrencilerin uyarılacağını söyledi.

Dünya virüsle savaşa hazır

OZAN YAYMAN

İZMİR - Dünya Sağlık Örgütü'nün, domuz gribiyle ilgili alarm düzeyini üçüncü kez en yüksek 6'ya çıkardığını, dünya genelinde 400 bin kişinin hastalığa yakalandığını belirten uzmanlar, **"Bunlardan 4 bin 100'ü yaşamını yitirdi. Önlem alınamazsa durumunda 1918'de-ki İspanyol gribi felaketlerden çok daha ağırı yaşanabilir"** uyarısı yapıyor.

ABD, Avustralya, İsveç ve Çin yeni aşılarını üretmeye başladı. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre de, altıyay, yılda 5 milyon dolar ayırdığı bilimsel kapasitede. Aşı vücuda enjekte edilmesinden 10 gün sonra koruyucu etkisini gösteriyor.

Polonez AO

Olympos'ta araçlar denize sürüklendi

'Cennet' sele teslim

ANTALYA (Cumhuriyet) - Antalya'nın Kumluca ilçesine bağlı Beşikçi köyü ve ağaç evleriyle ünlü Olympos tatil beldesinde dün sabaha karşı yağan şiddetli yağmur, yaşama fena etti. Beşikçi köyünden gelen sular büyük zarar gördü, evleri su bastı. En büyük zarar ise Olympos'ta oldu.

Tatil beldesinin içinden geçen dereden taşan su ırmağı otomobiller denize sürüklendi. 4 kişinin de kayıp olduğu iddia edildi.

Ağaç evlerde can pazarı

Olympos'ta tatil yapan ve çadırlarda yoğun zarar görenler, yağmurun başladığı andan itibaren konaklad kları ağaç evlerde mahsur kaldı. Gitmek için uğraşıyla birlikte dışarıya çıkanlar, felaketin gerçek boyutlarını gördü. Beldenin içindeki derenin taşması sonucu otomobiller denize sürüklendi. Mahsur kalanlar bölgeye gelen iş makinelerinin iz kurtarılan, Sahil Güvenlik Komutanlığı'na ait bir helikopter de kayıp boyunca uçarak, bölgede keşif yaptı.

Olympos'a yıllar önce yaptığı ağaç evler sayesinde ya ünlenip turizmin **Kadir Kaya**, dereden yeniden taşma olasılığına karşı, dere kenarlarına beton yapılması belirtti.

Kadınlar uğurladı

Boğaziçi Köprüsü'nde otomobilinin terk edilmiş halde bulunmasının ardından Ortaköy açıklarında 2 gün önce cesedi bulunan Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi öğretim üyesi Türk Doç. Dr. Dicle Koğacioğlu toprağa verildi. Koğacioğlu için Zincirlikuyu Camii'nde öğle vakti kılınan cenaze namazına ailesinin yanı sıra, Sabancı Üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrenciler ile bazı kadın örgütlerinin üyeleri ve temsilcileri katıldı. Tabutun üzerine kadınlar tarafından cenazeye alınarken, bir süre sonra erkeklere teslim edildi. Koğacioğlu daha sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. (AA)

Kısıtlı üretim nedeniyle aşılamada öncelik risk gruplarının

Basit önlemler ilaçlar kadar etkili olabiliyor

SULE KÖKTÜRK

Ulusal Grip Referans Laboratuvarı Direktörü Prof. Dr. **Selim Badur**, domuz gribi salgının kesin üretici nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ), risk gruplarını aşı yaptırmasını önerdiğini belirterek Türkiye'ye getirilecek 40 milyon doz aşının öncelikle risk gruplarına uygulanacağını söyledi. Badur, domuz gribi virüsüne karşı etkili sitkarna gibi basit önlemlerin etkili olduğunu söyledi.

Sağlık Bakanlığı'nın açıklamalarına göre, 5 aşı üretici firmadan 43 milyon doz aşı temin edilecek. Aşıların ilk teslimatı ekim ayı içerisinde yapılacak. Sağlık Bakanlığı, ülke sınırları yüzde 35'inin gelecek yılın ocak ayı başına kadar teslim edilmesini bekliyor. Ücretsiz olarak yapılacak aşılarla ilgili olarak Sağlık Bakanı **Recep Akdağ**'ın açıklamalarına göre ilk aşı yapılacak grup arasında hacı adayları da bulunuyor.

Kimler risk grubunda

- *Gebeler*
- *Sağlık çalışanları*
- *Kronik hastalığı olan, özellikle şekerli hastalar*
- *6-59 ay arasında bebekler*
- *50 ve 18 yaş arası çocuk ve gençler,*
- *Kronik karaciğer hastalar*

Önlemler

- ✓ *Sık el yıkanın*
- ✓ *Grip olanlardan uzak durun*
- ✓ *Kâğıt mendil kullanın*
- ✓ *Ele değil kola öksürün.*

'Daha az öldürücü'

Ulusal Grip Referans Laboratuvarı Direktörü Prof. Dr. Selim Badur, domuz gribinin mevsimsel gripten daha az öldürücü olduğunu ancak daha hızlı yayıldığını anımsattı. Batı Ülkelerinin basit yöntemlerle kendi toplumlarını korumalarını ifade eden Selim Badur, **"Sunnasyonel bir formül yok. Basit önlemler de aşılama kadar önemli"** dedi.

OYAK İNŞAAT

EK-24 : "Bir kara büyü olarak grip" , Cumhuriyet, 09.11.2009, s. 10.

İtalya'da domuz gribi ülkenin bölünmüşlüğünü de simgeliyor: Kuzeyde aydınlanmacı felsefe güneyde hurafeler hâkim

Bir kara büyü olarak grip

İRAN + BATI

Enerji alanındaki çıkarlar çatışır gibi görünmesine karşılık, aslında örtüşüyor

Türk marşında Ukrayna notaları

EK-25 : "Hazırlıklı olmak" , Cumhuriyet, 14.11.2009, s. 5.

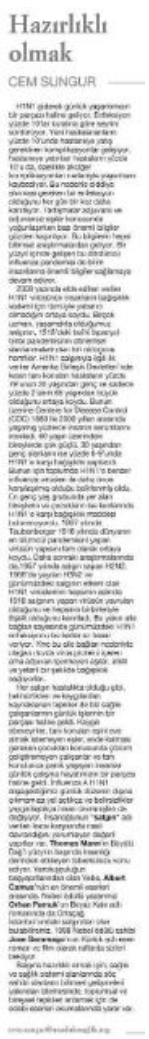

Hazırlıklı olmak

CEM SUNGUR

EK-26 : "Domuz gribi şekil mi değiştirdi?" , Cumhuriyet, 17.11.2009, s. 3.

UKRAYNA

Domuz gribi şekil mi değiştirdi?

Haber Merkezi - Domuz gribi salgını dünyanın dört bir yanına yayılırken, Ukrayna'da 189 kişinin ölümüne yol açan ve 1 milyondan fazla kişiye bulaşan virüs korkutuyor. Virüsün domuz gribi virüsü olarak bilinen H1N1'in evrimleşmiş bir versiyonu mu, yoksa yeni bir virüs mü olduğu bilinmiyor. Gazeteport'un haberine göre İngiliz bilim insanları da Ukrayna'daki virüsün mutasyona uğrayıp uğramadığını incelemeye başladı. Ukraynalı doktorların açıklamaları ise korkutucu. Bazı doktorlar ülkedeki kurbanlarda görülen semptomların, Birinci Dünya Savaşı'nda milyonlarca insanın ölümüne yol açan İspanyol gribi kurbanlarında görülenlere benzediğini belirtiyor. Ukrayna'nın batısından adı açıklanmayan bir doktorun sözleri ise tüyler ürperten cinsten: **"İki kurbana otopsi yaptık ve akciğerlerinin kömür gibi kapkara olduğunu gördük. Yanmış gibiydi. Korkunçtu."**

EK-27 : " 'Renkli Çamaşırlı Evler'in rekoru" , Cumhuriyet, 25.06.2011, s. 15.

'Renkli Çamaşırlı Evler'in rekoru

■ **Kültür Servisi** - Avusturyalı ressam Egon Schiele'nin "Haeuser mit Bunter Waesche" (Renkli Çamaşırlı Evler) adlı tablosu, Londra'da yapılan açık arttırmada 24 milyon 700 bin sterline (yaklaşık 64 milyon 714 bin TL) satılarak rekor kırdı. 28 yaşında İspanyol gribi salgınında ölen Schiele'nin 1914 yılında yaptığı tabloya, Sotheby's'de yapılan açık arttırma öncesinde 22 milyon ile 30 milyon sterlin arasında değer biçilmişti. Tablo, açık arttırma öncesi biçilen değer aralığının alt sınırına yakın bir fiyattan satılmasına karşın, sanatçının şimdiye kadar en yüksek fiyattan alıcı bulan eseri oldu.

EK-28 : "Ölümcül virüsü yeniden yarattı" , Cumhuriyet, 03.07.2014, s. 3.

ÇILGIN DOKTOR DURMUYOR

Ölümcül virüsü yeniden yarattı

Dış Haberler Servisi - ABD'deki Wisconsin-Madison Üniversitesi'nden **Yoshihiro Kawaoka** adlı bilimcinin 2009 yılında 500 bin kişinin ölümüne yol açan ve domuz gribi olarak da bilinen **H1N1** virüsü üzerinde değişiklik yaptığı iddia edildi. İngiliz İndependent gazetesinin haberine göre Kawaoka'nın yarattığı yeni virüs bağışıklık sisteminin kontrolünden çıkarak bedeni savunmasız bırakıyor ve ölüme yol açıyor. Haberde, artık kontrol altına alınmış ve mevsimsel bir grip haline gelmiş olan virüsün yeniden tehlikeli hale gelebileceği belirtiliyor.

İspanyol gribi deneyi de var

Daha önce de 1918-1920 yılları arasında yaklaşık 100 milyon kişinin ölümüne yol açan İspanyol gribinin virüsü üzerinde de deneyler yapan Kawaoka'nın son girişimini tehlikeli bulan biliminsanları H1N1 virüsünün yeni haliyle laboratuvar dışına sızabileceğinden endişe ediyorlar.

EK-29 : "Savaş tamtamları" , Cumhuriyet, 21.02.2016, s. 1-19.

KRUŞÇEV, ölümüne yakın bir röportajında "Gücün verdiği yetkiyi kullanmaktan hiç bıkmazsınız" demişti. Bugün savaş tamtamları çalanlar, putlaştırdıkları liderlerin birer kukla olduğunu hatırlasalar belki böyle bağırmazlar. » PELİN BATU 19'da

Cumhuriyet
Sokak

Bugün Üçüncü Dünya Savaşı arifesindeyken bundan yüz sene öncesini çok daha iyi okumamız lazım. Zira Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra çizilen haritalar, yeniden şekillenmekte. Eski aktörler yeni silahlarıyla safları belirleyip biçaklarını bilemekte. Aslında eski defterler hiç kapanmadı..

BÜTÜN SAVAŞLARI DOĞURAN SAVAŞ

> "Barışta oğullar babalarını; savaşta babalar oğullarını gömerler."
> Herodot

'Kırmızı pantolon: Fransa'

Tek adımlıkta ırzar eden böcr

Önlenebilir miydi?

Ortadoğu'nun haritası

Bugünkü kaosun tohumları

'Bir tekiniz hayatta kalmayacak'

Evsiz, yurtsuz, hayatsız kalanlar hatırlanmalı

Şalıre kulak verin

Güç bağımlılık yaratır

EK-30 : “ ‘Ölümcül hastalıklara KALKAN oluyor’ ” , Cumhuriyet, 15.08.2017, s. 2.

‘Ölümcül hastalıklara KALKAN oluyor’

Aşı ile pek çok hastalıktan korunmak mümkün. Ülkemizde özellikle erişkin aşılamaları kötü durumda. Dünyada yılda 3-4 milyon kişi zatürreeden ölüyor. Yine gripten ölümlerin yaklaşık yüzde 60-80'i aşı yapılsa önlenebilir

Yetişkinlerin aşılanma oranları ülkemizde halen istenilen seviyelerde değil. Oysa aşılarla pek çok hastalıktan korunmak mümkün. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Esin Şenol, erişkin aşılarının özellikle 50 yaş ve üzeri hastalarda ölümcül hastalıklara karşı bir koruma sağladığını belirterek "Zatürree aşısının Türkiye'de uygulanma oranı yaklaşık yüzde 1'lerde. Eğer aşılar istenilen düzeyde yapılırsa her yıl dünyada gripten ölen 500 bin insanın yüzde 80'i, zatürreeden ölen 3-4 milyon insanın da 3'te biri ölmez" dedi.

SİBEL BAHÇETEPE

Prof. Şenol ile erişkin aşılamaları ve sonuçlarını konuştuk.

'Farkındalık yeterli değil'

■ **Ülkemizde erişkin aşılamalarındaki en büyük sorun nedir?**

En büyük sorun hem erişkin hekimiyle ilgilenen hekimlerin, hem de erişkinlerin kendilerinin bir aşı gereksiniminin farkında olmamaları.

■ **Erişkinlere hangi aşılar uygulanıyor?**

Aslında çocukluk çağında yapılan bütün aşılar eğer eksiklik varsa erişkinde tekrarlanmalı. Erişkin aşıları, grip, zatürree, zona ve tetanos aşılarıdır.

■ **Erişkin aşılarının yapılmaması ne gibi sonuçlar doğurur?**

Erişkin aşıları özellikle 50 yaş ve üzeri hastalarda ölümcül hastalıklara karşı bir koruma sağlıyor. Meselâ Avrupa'da inanılmaz bir rakam var yılda 3-4 milyon kişi zatürreeden ölüyor. Bu ölümler aslında önlenebilir. Dünyada gripten ölenlerin en aşağı yüzde 60-80'i aşılansa yapılsa önlenebilir. Gripten ölümlerin yüzde 80'i 65 yaş üzerinde ve bunların en az yüzde 80'i yine önlenebilir. Trafik kazalarından daha ölümcül rakamlardan söz ediyorum net olarak. Dolayısıyla bütün bu önlenebilecek ölümler farkındalık eksikliği ve gereksiz ve spekülatif tepkiler nedeniyle tek bir enjeksiyonla, iki kuruşa önleyeceğimiz şey için ya binlerce lira harcıyorsunuz ya da kişilerin sakat kalmasına ve ölmesine neden oluyor.

■ **Dünyayla Türkiye'yi karşılaştırdığınız zaman durumlar nasıl?**

Çocukluk çağı aşılamalarında Türkiye çok başarılı, dünyayla eşit gidiyor ve pek çok aşısı da ekleyerek tamamen dünya standartlarını yakaladı. Ama erişkin aşılamasında çok iyi olduğumuzu söyleyemeyeceğim. Sağlıklı yaşam koşullarını rapor eden kuruluşların söylediği şu var. Dünya nüfusu yaşlanıyor, o yaşlanan nüfusun fonksiyonel yaşlılar olabilmesi aşılarla çok yakın ilişkili. Bu nedenle de bir toplumda grip ve zatürree aşılarının en az 65 yaş üzerindekilerin yüzde 90'ına yapılmış olmasını öneriyorum. Bizdeki rakamı söyleyeyim toplam satılan grip aşısı nüfusun yüzde 3'üne tekabül ediyor, inanılmaz kötü rakamlar Türkiye'de.

'Bebeği sakat bırakabilir'

■ **Buradaki hafifletici durum gribin önemsenmemesinden mi kaynaklanıyor?**

Evet, gribin öldürücü bir hastalık olduğunu bilmiyorlar. Bir gebe grip geçirdiğinde bebeğinin sakat kalma riski olduğunu, o gebeyi öldürecegini bilmiyorlar. İspanyol gribi 50 milyon kişiyi öldürdü. Birinci Dünya Savaşı'ndan çok insan öldü.

■ **Farkındalığı artırmak için öncereceğiniz bir şey var mı?**

Aslında hekimlere çok görev düşüyor. Biz de Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Derneği olarak kendi branşlarımızın ve ilgili paydaşların aile hekimleri ve ilgili derneklerin farkındalığını artırmaya yönelik her sene eğitimler yapıyoruz ve bilgi içeren dokümantasyonlarla farkındalıklarını artırmaya çalışıyoruz. 65 yaş üstü nüfus bugün itibarıyla ülke nüfusunun yüzde 10'unu karşılıyor yani 6-8 milyon arasında ve katlanarak artıyor. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 65 yaş için genç üleri yaş, 65-75'e genç ileri yaş, 75-85 orta, ondan sonra ileri yaş dedi. 2050 yılında dünya nüfusunun çok büyük bir bölümünde her 10 kişiden 1 kişi 65 yaş üstünde olacak.

MÜLTECİLER VE AŞILAMA

■ **Mülteci ve göçmen sorunu artık dünyanın ve ülkemizin de içinde olduğu bir durum. Bu gruplarla ilgili aşılama oranlarında ne durumdayız?**

Suriye'deki sağlık sistemi çok iyi aslında, göç yolları hariç. Aşı programları dünyayla koşut ama yollarda kaybettikleri bir sürü şey var. Avrupa'da *her kızamık salgını* çıktığında 'Suriyeli mülteciler mi?' diyorlar. Hayır aşı karşıtları bu salgınların nedeni kredilleri. Grip ve zatürree ölümcül hastalıktır. O nedenle aşıları da son derece etkin bir yöntemdir. Tetanos aşısı *aya* ğa işine bütünü yapılan *bir* aşı değildir, her *on* kanın 10 yılda bir yaptırması gereken bir aşıdır.

Prof. Esin Şenol

EK-31 : "Aşı, hayat ve insanlığın en büyük buluşlarındandır" , Cumhuriyet, 22.03.2018, s. 6.

Orhan Bursalı

Bilim ve Siyaset

Aşı, hayat ve insanlığın en büyük buluşlarındandır

Doktorlukta atılan şarlatan

Sahte seçmenler üzerine

EK-32 : "Felaket olur" , Cumhuriyet, 17.02.2019, s. 20.

İNSANLIK İÇİN EN BÜYÜK 4 TEHDİT

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, YAPAY ZEKÂ, NÜKLEER SAVAŞ VE SALGINLAR

Felaket olur

İnsanlığın sonunun geleceği düşüncesi sizin için bir kâbus mu? Popüler kültür, dev bir göktaşının dünyaya düşmesi veya uzaylıların istilası gibi konulara odaklansa da bu senaryolar günümüzde karşı karşıya olduğumuz tehlikeleri görmezden gelmemize neden olabiliyor. İşte geçmişten günümüze insanlık için en büyük tehditler...

Küresel salgınlar giderek büyüyor.

Ölüm - kalım meselesi

✔ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Ekonomik Forumu'na göre, 2030 yılının önümüzdeki en büyük tehdidi... Bilişsel, Nükleer (BN), İklim değişikliğini ifade eden 'İklim kalım meselesine' dönüştü uyarısında bulunuyor.

Yeni teknolojiler....

✔ YAPAY ZEKÂ gibi yeni teknolojiler de gözetmek insanlık için tehlike haline gelebilir. Siber saldırganların, kara bir ülkenin verilerini çalması ve fidye istemesinin son kez da, otonom silahlanmaların hatta bile olmadan bir savaş (Skorbmesine çok çok senaryo ortada dolaşıyor.

✔ NÜKLEER SAVAŞ da bir diğer olumsuz. Gerçek bu, küresel güçler arasındaki silahlar silah gerilimi ile sınırlı da değil. Yükleri silahlar ve politikalar silahlanma terörüne karışmaya ve yanay zehirlen

siber saldırılar potansiyel tehlike.

BUZDAĞININ GÖRÜNMEYEN YÜZÜ...

silahlar savaşı daha da tehlikesiz, gövdeşmesi silahlara sebebiyet.

✔ KÜRESEL SALGINLAR da bir başka büyüyen tehdit. Grip salgınının her yıl dünyada 700 bin kişinin ölümüne, küresel ekonomiye de yıda 500 milyar dolar kaybetmesine neden oluyor. Bu da 1918'de 50 milyon kişinin ölümüne neden olan İspanyol Gribi salgınını akla getiriyor. Aşı geliştirmelerinin yapılması ekki zorlaştırıldı.

• Cumhuriyet

Günümüzde neredeyse her şey, elektrik, bilgisayarlar ve internetin çalışıyor olmasına bağlı. Bu sistemlerin nükleer patlama ya da güneş patlaması sonucu zarar görmesi, büyük bir hasara yol açacak.

EK-33: "Koronavirüs, İspanyol gribi, o silahtır diyen komplocular", Cumhuriyet, 25.02.2020, s. 6.

Orhan Bursalı

Koronavirüs, İspanyol gribi, o silahtır diyen komplocular

Ökümsü ders

Komplo teorileri ve mürilleri

Bilimle ilişkileri zehir

EK-34: "Her şey değişirken aynı kalmış", Cumhuriyet, 27.02.2020, s. 12.

Ergin Yıldızoğlu

Her şey değişirken aynı kalmış

Bir Fransız devrimcisinin dediği gibi, "Her şey değişirken her şey olduğu gibi kalmış".

İspanyol gribi

Sahte bir 'işletim sistemi' sorunu değil!

Bir fazla bir eksik...

EK-35: "İspanyol Gribi Gibi…/İspanya Kuşatmada", Cumhuriyet, 19.03.2020, s. 13.

İSPANYOL GRİBİ GİBİ...

İSPANYA KUŞATMADA

ELÇİN POYRAZLAR

Her gün yeni bir sayıya uyanıyoruz. İspanya'da koronavirüsün bulaştığı kişi sayısı 13 bini, hayatını kaybedenlerin sayısı ise 600'ü çoktan geçti. İspanya kara sınırlarını diğer Avrupa ülkelerine kapattı ve sıkı kontroller uygulamaya koydu. Asker ve polis sınır kontrollerinde yalnızca İspanya vatandaşlarını ile oturma izni olanların ülkeye girişine izin veriyor. İspanya'nın içişleri bakanı Fernando Grande-Marlaska önceki gün kara sınırlarının ardından milli hava sahasını kapatmayı da düşünebileceklerini açıkladı.

Avrupa Birliği (AB) ise koronavirüs nedeniyle birlik üyesi olmayan ülkelerden yapılacak seyahatleri 1 ay süreyle kısıtlama konusunda anlaştı. Karara göre AB, sınırlarını 30 gün boyunca "gereklı olmayan" seyahatlere kapatacak. Uzmanlar İspanyol gribinden bu yana Avrupa'nın yaşadığı en büyük salgının yıkıcı ekonomik etkilerinden söz ediyor.

İşsizliğin, salgın öncesinde de ciddi bir sorun olduğu İspanya, turizme baş çekebilmek amacıyla ekonomik ve sosyal destek paketi için 200 milyar Avro'luk kaynak aktarılacağını açıkladı.

Hükümet, salgın nedeniyle mali durumu iyi olmayan kişilere konut kredi ödemelerinde gecikme hakkı verileceğini, su, gaz ya da elektrik faturalarının ödenmemesi durumunda kesintiler olmayacağının garanti edileceğini açıkladı.

Giderek sayıları artan hastalara gerekli sağlık hizmeti verilebilmesi için İspanya hükümeti özel hastanelerin geçici olarak kamulaştırıldığını da duyurdu. İspanya hükümeti tarafından göreve çağrılan ordu birimleri 28 ayrı kentte konuşlandı ve onlara ait acil müdahale birimleri kent merkezleri ve bazı yollarda ilaçlama çalışmaları yapıyor. İspanyol jandarma kuvvetleri ise Madrid Havalimanı'nda 13 bin yüz maskesine ve 1100 litrelik antiseptik jele el koydu.

İspanyol yetkililer vatandaşların karantinaya uymada zorluk çıkarmadıklarını söylüyor ancak sosyal ağlarda faaliyet gösteren dolandırıcılara dikkat etmeleri konusunda uyarılarda bulunuyor. Geçen hafta sonu ilan edilen olağanüstü hal sonucu gıda, ilaç gibi ihtiyaçlar ve bankaya ya da işe gitmek gibi istisnalar dışında vatandaşların sokağa çıkması yasak.

Madrid'deki tehlike

İspanya Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre virüs vakalarının en çok görüldüğü kent 4 bin 871 ile Madrid. Bu, ülkenin toplamının yüzde 43'üne denk geliyor. Öte yandan Madrid'de hastalığı atlatma oranı yüzde 19. Sağlık yetkilileri, enfeksiyonun bulaşma hızında bir azalma hissedildiğini ancak karantina süresinin sonunda gerçek rakamlara ulaşabileceklerini belirtiyor.

● MADRİD

EK-36: "Türkiye'nin koronavirüs mücadelesi", Cumhuriyet, 21.03.2020, s. 1-2.

TÜRKİYE'NİN KORONAVİRÜS MÜCADELESİ

» FİKRET ŞAHİN yazdı 2'de

Türkiye'nin koronavirüs mücadelesi

Hekimler başta olmak üzere tüm sağlık çalışanları ülkemizin yaşadığı bu zor günlerde üzerliyle çalışmaya her zamanki gibi hazırdır. Ülkemizin kurucusu bugünleri görerek "Beni Türk hekimlerine emanet edin" demiştir. Bizler de şimdi kendimizi Türk hekimlerine emanet ediyoruz.

OP. DR. FİKRET ŞAHİN
CHP BAŞKANLIK MİLLETVEKİLİ
ESKİ BAKIRKÖY TAHSİ DEVLET HASTANESİ

31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan şehrinde etiyolojisi (sebebi) bilinmeyen pnömoni (zatürree) olarak başlayan koronavirüs enfeksiyonu hızla yayılarak son 100 yılda görülen en büyük bulaşıcı hastalık salgını haline geldi.

Bu derece yaygın, pandemi (tüm dünyada görülen) halindeki salgınını en son 1910-1920 yıllarında Birinci Dünya Savaşı sonrası başlayan "İspanyol gribinde" görmüştük. Adı her ne kadar "İspanyol gribi" olsa da bu salgında Çin'den başlamış ve tüm dünyaya yayılarak en az 40 milyon insanın ölümüne neden olmuştu. Dünya Sağlık Örgütü, koronavirüs salgınını 30 Mart 2020 tarihinde "küresel Acil Durum", 11 Mart 2020 tarihinde "Pandemi" olarak ilan etti.

Vaka sayısı tüm dünyada 200 bini aştı. 2020 yılının ilk 2 ayında (ocak-şubat) salgının odak riski Çin iken, mart ayında salgının odak noktası Avrupa kıtası haline geçti. Mart ayında, Çin'deki vaka sayıları her geçen gün azalırken Avrupa'da özellikle İtalya başta olmak üzere İspanya, Fransa ve Almanya'da hasta sayısı giderek arttı. Hatta İtalya'da koronavirüs salgını nedeniyle yaşamını kaybedenlerin sayısı Çin'i geçti.

Çin'de azalıyor

20 Mart 2020 tarihinde Çin'de toplam koronavirüs vaka sayısı 81 bin 235'di. Bu vakaların 70 bin 5477 (yüzde 87) hastalığı geçirmiş ve iyileşmişken 3 bin 250 kişi (yüzde 3.9) hastalık nedeniyle yaşamını yitirdi, kalan yüzde 9'luk hasta da halen tedavi olmakta.

Öyle görülüyor ki Çin, salgını artmak üzere olan İtalya ve Avrupa genelinde duram daha da ağırlaşmak devam etmekte. İtalya'da 20 Mart 2020 tarihinde tespit edilen vaka 35 bin 713, iyileşenlerin sayısı 2 bin 941 iken hayatını kaybedenlerin sayısı 2 bin 978'i buldu. Pek çok hastanın da tedavisi halen devam etmekte ve salgının İtalya'da nasıl seyir izleyeceğini tam olarak bugünden kestirmek mümkün değil.

Salgın Çin'de iki ayda sonlanmaya yaklaşırken, İlk bir ayda yükselme eğiliminde olan salgın, ikinci ay düz bir seyir izlemiş ve üçüncü ay sonrası giderek azalma eğilimine girmiştir. Eldeki veriler bize İtalya'nın salgını daha ağır geçireceğini göstermiyor. Çin ve İtalya arasındaki farklılığı bilim insanları şöyle açıklamakta: İtalya nüfusunun Çin'e göre daha yaşlı olması ve fiori yaşlı birlikte predisp pozan faktörlerin (diabet, KOAH, ... nüfusun toplum taramasını yapılmaz hayati önem taşımaktadır. Koronavirüs taşıyan hastaların en kısa sürede tespit edilerek sağlıklı kişilerden izole edilmesi sağlandığı takdirde, hastalığın yayılımının yavaşlatılması ve yok edilmesi mümkündür.

Güney Kore'nin salgın en az hasarla atlatmasının altında yatan neden, yaptığı test sayısının fazlalığı ve hastalık bireyleri kısa sürede tespit ederek izolasyona tabi tutmasıdır. Türkiye olarak artık salgının 3. basamağına geçmiş durumdayız yani salgının yayılımını yetersince kontrol edemediğ ve hastaların tedavi aşamasına geçtik.

Bu aşamada bir taraftan hastalığın daha fazla yayılmaması için sosyal uzaklaşma, mümkün olduğunca evde kalma, el ve solunum bilgisini sağlanırken diğer taraftan ileride sağlık kuruluşlarına başvuracak hasta sayılarının artacağı düşünülerek acil eylem planı hazırlanmalıdır.

Acil eylem planı

Türkiye'de salgının yönetim aşamalarını 3 basamakta değerlendirmemiz mümkün dür:

1. basamak, salgının Türkiye'ye girmesini engelleme. Bunu dünyanın pek çok ülkesi gibi başaramadık ve geciktirdi olsa da koronavirüs ülkemize ulaştı.

2. basamak, salgının ülkemizde mümkün olduğunca yayılımını engelleme ve yavaşlatmaktı. Ümredeğen gelen risk gruplarındaki kişilerin izolasyona alınmadan toplum içine yaşamalarına izin verilmesiyle bu basamakta da hastalığın yayılımına maşeli olunamadı ve hastalık sayısı artmaya başladı. Umredeğen gelen vatandaşlarımda tıpkı Çin'den tahliye edilenler gibi 14 günlük izolasyon ve takip sonrası evlerine gitmelerine izin verilmeliydi. Umredeğen gelen yaklaşık 20 bin kişinin sadece 5 bin civarı yurtlarda gözetime alınmış, 15 bin kişi izolasyona tabi tutulmamıştır.

Her ne kadar yapılan test sayısı olduğu kısıtlı kalsa da Türkiye'de vaka sayısı her geçen gün katlanarak artmaktadır. 20 Mart 2020 tarihi itibarıyla tanı konulan kişi sayısı 359, kaybettiğimiz kişi sayısı 4'e ulaşmıştır. Ülkemizde salgının seyrinin son günlerde hızlı artmasıyla, Çin'den ziyade İtalya örneğine benzeme yolunda ilerlemektedir.

3. basamak, tanı konmuş hastaların toplumdan izolasyonu ve tedavilerinin yapılmasıdır. Ülkemizde şu ana kadar yapılan test sayısının az olması nedeniyle tanı konmamış fakat virüsü taşıyan ve bulaştıran hastaların daha da fazla olduğu gerçeğini kabul etmek durumundayız.

Bu nedenle test sayısının en kısa

niyle acil sağlık hizmetine ihtiyacı olan hastaların bulundukları ilçede başvuracakları hastaneler ayrılmalı ve bir an önce duyurulmalıdır. Bu sayede; toplumdaki riskli gruplarla koronavirüs enfeksiyonu olan grupların aynı hastanede karşılaşmaları engellenmiş ve salgına yakalanma olasılıkları minimalize edilmiş olur.

İtalya'da sağlık hizmetleri sunumundaki aksaklıkları yaşamamak için bir an önce hastanelerin yoğun bakım kapasiteleri artırılmalı ve burada hizmet verecek personele gündüzlü eğitim verilmelidir. Belki yerl gelecek tüm hekimler birsınıa ne olursa olsun yoğun bakım hekimi gibi görev yapmak zorunda kalabilecekleridir.

Halen ülkemizde 25 bin 466 erişkin yoğun bakım yatağı bulunmakta, bunun 13 bin 211'i ileri düzeydedir yani ventilasyon (solunum destek cihazına) sahiptir. Bu yoğun bakım kapasitesinin bir bölümü, yoğun bakım servislerinde tedavileri devam eden hastalar tarafından kullanıldığına göz önüne sek salgın için kullanılabileceğimiz yoğun bakım kapasitemiz daha da azalmaktadır. O nedenle zaman kaybedilmeden hastanelerin uygun bölümleri yoğun bakım ünitelerine çevrilmeli ve solunum destek cihazı sayımız artırılmalıdır. Yoğun bakımda kullanılacak muhtemel ilaçlar ve tıbbi malzemelerde bugünden stoklanmalıdır.

Türk hekimlerine emanetiz

Diğer önemli bir husus sağlık personelinin ihtiyacı olan maske, tulum, önlük, eldiven, gözlük, vücut siperliği ve el dezenfektanları gibi koruyucu malzemelerin temin edilmesi ve stoklanmasıdır. Ayrıca ileri görülerde çok uzun süre, ağır şartlarda çalışmak zorunda kalacak sağlık personellerinin dinlendirilmesi ve acil çalışma koşullarının planlanması gerekmektedir.

Toplyekün mücadele verilmesi gereken bu zorlu süreçte her kesim bu mücadeleye dahil edilmeli bi herkesin desteği alınmalıdır. Bu bağlamda bakanlığın dediği gibi "sorun küresel mücadele olsun" ise ki öyle, o zaman başta Türk Tabipleri Birliği olmak üzere tüm sağlık meslek örgütleri bu mücadeleye dahil edilmeli onların da desteği istenmelidir.

Hekimler başta olmak üzere tüm sağlık çalışanları, ülkemizin yaşadığı bu zor günlerde üzerliyle çalışmaya her zamanki gibi hazırdır.

Ülkemizin kurucusu bu günleri görerek "Beni Türk hekimlerine emanet edin" demiştir. Bizler de şimdi, kendimizi Türk hekimlerine emanet ediyoruz.

Sağlıklı günlerde görüşmek dile-

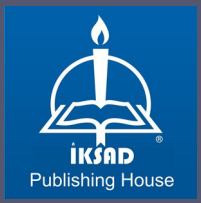

ISBN: 978-605-7811-95-0